

west • vlaanderen werkt

Dossier : bedrijfsleven en milieu
Knelpunten Vlaamse Milieureglementering
Belang van BBT
Mestverwerking in Vlaanderen
Recycleren van organische meststoffen
Milieuzorgsystemen bij KMO's
Milieu en KMO/MKB in Euregio Scheldemond

WES

4. 1998
40ste jaargang
tweemaandelijks uitgave
verschijnt niet in
juli en augustus

INDUSTRIE • LANDBOUW • BEDRIJVEN • TRANSPORT

WIJ ZETTEN U OP DE GOEDE WEG

Een wagen- en/of machinepark beheren is beslist geen sinecure.
Ook in die materie zijn wij thuis.

Mazout Expres levert, als officieel Texaco-dealer, alle Texaco benzines en diesel tegen zeer concurrentiële tarieven.

Mazout Expres installeert ook pomp- of tankinstallaties op uw bedrijf of staat in voor het onderhoud ervan.

Mazout Expres heeft voor ieder wagenpark meerdere, aangepaste en voordelige tankkaart-formules:

- met de Mazout Expres-tankkaart tankt u regionaal in Vlaanderen,
- met de Texaco Fleet Card tankt u in de Benelux
- met de Pan Card tankt u in Europa.

Met onze handige tankkaartformules heeft u automatisch ook een overzicht en volledige controle op het verbruik van uw voertuigenpark en geniet u automatisch van gecentraliseerde en gedetailleerde facturatie.

Voor ieder verbruik, ieder wagenpark werken wij een kant en klare oplossing uit.

MAZOUT EXPRES^{NV}

190

Ten geleide
Nog teveel knelpunten in de Vlaamse Milieureglementering

222

Tabel:
Aantal zelfstandigen en helpers, naar hoofd-, bijkomende bezigheid, actief na pensioenleeftijd en bedrijfstak, 31/12/1996

245

Technologietransfer

248

Agenda

194

Het belang van BBT
Roger Dijkmans

224

Het verloop van de sociaal-economische indicatoren en de conjunctuur in West-Vlaanderen

250

Fiscale Focus:
Aftrek buitenlandse BTW: hervorming op komst

198

Mestverwerking in Vlaanderen, eindelijk in de startblokken
Katrien Van Rompu

227

Kort genoteerd

252

Publicaties
Wes/Gom - West-Vlaanderen

205

Organische reststoffen recycleren in de landbouw
Caroline Pollet en Philippe Tavernier

233

Spectrum
Expansiesteun
Gezinsvriendelijke flexibiliteit in bedrijven
Frimout onthult plannen
CareerWeb Flanders Belgium
Startersdorp van de GOM's op lfst
Milieubeleidsplan Provincie West-Vlaanderen
Accent Business Park
Milieueffectrapport- Veiligheidsrapport-
Decretale milieuaudit
Vlaams Emas-project goedgekeurd
Jubileumviering De Clercq-Structo
Aanzet tot mestverwerkingsplan Vlaanderen
Website Vlaamse Statistieken
Openbaar vervoer aan de Westkust
Retex-programma
Provinciale stimuli voor toerisme

Bij naamvermelding verschijnt de bijdrage onder de verantwoordelijkheid van de auteur

Beschermcomité

P. Breyne
gouverneur,
voorzitter algemene vergadering WES
prof. em. dr. O. Vanneste,
eregouverneur,
voorzitter raad van beheer WES
De heren G. Defreyne, J. Durnez,
G. Naeyaert, F. Peuteman,
mevrouw M.C. Van der Stichele-De Jaegere
de heer W. Vens
leden van de bestendige deputatie

Redactiecomité

A. Calus, P. Claerhout, G. Declercq, P. Delafontaine,
P. Kerckaert, P. Meurrens, J. Pattyn, J. Theys,
P. Van den Avenne, N. Vanhove

Redactiesecretaris

B. De Proost

Redactiesecretariaat en publiciteitsvoorwaarden

WES, Baron Ruzettelaan 33
8310 Brugge-Assebroek

Verantwoordelijke uitgever

N. Vanhove
Kraakkestraat 3, 8200 St.-Andries (Brugge)

214

Milieu en KMO/MKB in de Euregio Scheldemond
Helene De Rore

219

De Vlaamse kunststofverwerkende industrie
Eric Casteleyn

Gom-info:
Wat kan de GOM - West-Vlaanderen voor u doen op het vlak van innovatie en technologiebegeleiding?
(Zie middenkatern)

Westvlaams
Economisch
Studiebureau vzw
Baron Ruzettelaan 33
8310 Brugge-Assebroek
050/36 71 36
fax 050/36 31 86
Postrekening
000-0125243-16
BTW
408 382 668
e-mail info@wes.be

Abonnement 1998
650 BEF (BTW en port
inbegrepen)
Postrekening
000-0125243-16
WES
Baron Ruzettelaan 33
8310 Brugge-Assebroek

Ontwerp lay-out
Johan Mahieu, Brugge
Drukkerij
Goekint Graphics,
Oostende
Foto kapt
Jean Godecharle,
Brugge

Nog teveel knelpunten in de Vlaamse milieureglementering

De milieuproblematiek haalt steeds meer de hoofdtitels in de media. Jammer genoeg accentueert deze berichtgeving vooral de negatieve punten. De belangrijke inspanningen en de sterke milieuprestaties die door diverse bedrijven de voorbije jaren werden gerealiseerd komen nauwelijks aan bod op de frontpagina's van het nieuws.

Wat positieve milieuprestaties betreft laten West-Vlaamse bedrijven zich zeker niet onbetuigd. In mei 1998 ontvingen 26 West-Vlaamse bedrijven het certificaat van de GOM-Charter 99 Milieuverklaring waarmee deze bedrijven gehonoreerd werden voor het gevoerde milieubeleid en de gepresteerde resultaten. Deze prestaties gingen daarbij conform de beleidsprincipes van de Milieuverklaring heel wat verder dan wat de bedrijven wettelijk wordt opgelegd. Daarnaast behaalden recent onder meer Philips Components Industrial nv uit Roeselare, Daikin Europe nv uit Oostende en de Brugse bedrijven Bombardier Transportation en Spicer Clark Hurth het prestigieuze ISO 14001 Milieucertificaat. Talrijke andere West-Vlaamse bedrijven zijn actief bezig met de invoering van een milieuzorgsysteem. Projecten rond invoering van milieuzorg en het doorvoeren van preventiemaatregelen genieten ook een ruime belangstelling vanuit het West-Vlaamse bedrijfsleven. Al deze signalen geven aan dat het bedrijfsleven 'milieu' niet langer als een hinderpaal in de bedrijfsvoering beschouwt maar als een onderdeel van het totaal bedrijfsbeleid. Bedrijven worden zich bewust dat milieu-investeringen op termijn 'renderen' in plaats van 'kosten' terwijl het milieu-imago niet alleen naar de directe omgeving en de consument, maar eveneens naar overheid, klanten en zeker ook naar banken en verzekeringsmaatschappijen toe een belangrijke troef wordt.

De GOM - West-Vlaanderen heeft bij zijn benadering van de bedrijfswereld er steeds naar gestreefd om bedrijven tot een actieve milieu-communicatie te bewegen en heeft reeds diverse initiatieven genomen of ondersteund om bedrijven aan te zetten tot het voeren van een pro-actief milieubeleid en tot het invoeren van milieuzorg. Naast de reeds voornoemde Milieuverklaring kan daarbij verwezen worden naar het Interreg project Milieu en KMO/MKB in de Euregio Scheldemond, naar het recent opgestarte Life-project 'Promotie van EMAS als integraal onderdeel van kwaliteitszorg' en naar het proefproject 'Preventiesteunpunt'. Meer toelichting hierover vindt u in de artikelen en in de Spectrum-bijdragen in dit dossiernummer van 'West Vlaanderen Werkt', gewijd aan het thema 'het bedrijfsleven en het milieu'.

Niettegenstaande de positieve inspanningen die door het bedrijfsleven worden geleverd, moet toch worden vastgesteld dat vanuit de overheid weinig initiatieven komen om het bedrijfsleven in zijn milieu-inspanningen te stimuleren of te ondersteunen. Nog steeds worden bedrijven overstelpt met

restrictieve milieudecreten en reglementeringen en worden ze met de regelmaat van de klok overdonderd met aanpassingen en wijzigingen aan diezelfde wetgeving. De bedrijven worden daarbij steeds meer geconfronteerd met een administratieve rompslomp die nog weinig te maken heeft met wat het hoofddoel van een milieubeleid zou moeten zijn, namelijk een verbetering nastreven van de leefmilieukwaliteit. De huidige milieureglementering drijft de milieucoördinator meer en meer naar het vervullen van administratieve verplichtingen in plaats van hem mogelijkheden aan te reiken om een milieubeleid te concipiëren en om te zoeken naar en mee te werken aan technische en organisatorische verbeteringen van het productieproces.

Ook naar bedrijfszekerheid toe werkt het steeds opnieuw wijzigen van decreten en ministeriële besluiten zeker niet positief. De wisselvalligheid van de Vlaamse Milieuwetgeving en het starre beleid inzake Ruimtelijke Ordening bemoeilijken ook het aantrekken van potentiële investeerders.

In februari 1998 gaf het directiecomité van de GOM - West-Vlaanderen zijn goedkeuring aan de 'Knelpuntennota Vlaamse Milieureglementering' opgemaakt door de vijf GOM-Milieucellen. In deze met talrijke voorbeelden gestoffeerde nota pleiten de GOM's vooreerst voor een betere voorbereiding van de milieureglementering. Er werd immers vastgesteld dat de toepassing van de wettelijke bepalingen voor de bedrijven bij nagenoeg elk decreet werd bemoeilijkt of zelfs onmogelijk werd gemaakt omwille van onder meer :

- juridische en wetenschappelijk-technische onduidelijkheden over de nieuwe bepalingen;
- een onvoldoende voorbereiding of uitwerking van de wetgeving door de bevoegde administratie;
- het ontbreken van een administratieve omkadering om de opgelegde administratieve formaliteiten ook te kunnen opvolgen volgens de opgelegde termijnen;
- onrealistische uitvoeringstermijnen of ontbreken van overgangstermijnen.

Tevens werd herhaaldelijk door de Vlaamse GOM's vastgesteld dat bij de informatieoverdracht over de nieuwe wetgeving naar de bedrijven toe de bevoegde administratie moeilijkheden ondervond met de interpretatie van de bepalingen uit de wetgeving. Vele fundamentele vragen uit het bedrijfsleven bleven op infodagen vaak onbeantwoord. In enkele gevallen werd zelfs tegenspraak vastgesteld in interpretatie tussen ambtenaren onderling. In dit verband wordt door de GOM's aangedrongen op een grotere betrokkenheid van de doelgroepen zelf bij de totstandkoming van de wetgeving, op meer juridische en technisch-wetenschappelijke zorgvuldigheid bij het opstellen van wetteksten, op het voorzien van

de nodige administratieve omkadering, op het beperken van nodeloze administratieve rompslomp voor de bedrijven en op realistische overgangstermijnen wanneer bedrijven weer eens met nieuwe reglementeringen worden geconfronteerd.

Een tweede accent van de knelpuntennota betreft een pleidooi om bij invoering van nieuwe reglementering eerst de reële milieu-impact ervan grondig te evalueren en een kosten-batenanalyse hierbij op te maken. De milieuwinst die uit een verstrenging van een norm met enkele duizendsten van een milligram wordt gehaald is immers vaak onbeduidend op de totale milieubelasting door industrie, huishoudens, landbouw en verkeer samen terwijl de financiële inspanningen voor het kunnen waarmaken van de norm wel tot exorbitante bedragen kan oplopen voor het individueel bedrijf. Tevens dringt zich bij de evaluatie van de milieureglementering een vergelijking met de normen en reglementering in het buitenland op teneinde de concurrentiepositie van onze Vlaamse bedrijven niet te ondergraven.

De GOM's suggereren in de knelpuntennota eveneens om reglementeringen met zware administratieve implicaties voor het bedrijfsleven eerst op hun efficiëntie en werkbaarheid uit te testen bij enkele proefbedrijven, vooraleer deze reglementering algemeen ingang te doen vinden. De milieucellen van de GOM's zijn bereid tot medewerking in deze testfase.

Wat het vergunningenbeleid betreft dringen de GOM's aan op de invoering van 'vergunningen op hoofdlijnen' voor deze bedrijven die werken naar milieuzorgsystemen toe.

De vergunning wordt daarbij gekoppeld aan het zorgsysteem, het milieubeleidsplan en de uit te voeren meetcampagnes en audits en niet meer aan een rigid stelsel van milieuvoorwaarden. Op deze manier zouden ook de decreten en uitvoeringsbesluiten stimulerend werken naar het invoeren van zorgsystemen toe.

Tenslotte stellen de GOM's het afkoppelingsbeleid andermaal in vraag. Door dit beleid worden vele bedrijven verplicht tot de bouw van een eigen waterzuivering terwijl hun afvalwater perfect kan gezuiverd worden op de bestaande rioolwater-zuiveringsinstallatie. Daarenboven vraagt een eigen zuiveringsinstallatie veel plaatsruimte die er niet altijd is, kan het zuiveringsproces leiden tot nieuwe milieuhinder voor de directe omgeving en ontbreekt vaak een gescheiden rioleringsstelsel voor afvoer van het gezuiverd effluent naar een oppervlaktewater met voldoende debiet. Dit afkoppelingsbeleid biedt hiervoor geen enkele oplossing.

Ondanks de vele signalen naar een mentaliteitswijziging in het milieubeleid vanuit onder meer de GOM's, het NCMV, het VEV, de bedrijfsfederaties en via de SERV is er blijkbaar nog niet onmiddellijk verbetering en vereenvoudiging in zicht in het Vlaamse milieulandschap. De voorbije maanden werden de bedrijven immers opnieuw geconfronteerd met aanpassingen

*aan de Interregionale Samenwerkingsovereenkomst
Verpakkingsafval, met het VLAREA, met een uitbreiding van
de reglementering op de MER-plicht, met een heffingenbeleid
op grondwaterwinningen, met wijzigingen in de VLAREM
en met een wijziging van het Bodemsaneringsdecreet en dit is
slechts een limitatieve opsomming.*

*Men kan enkel hopen dat de talrijke vergaderingen,
werkgroepen, overleggroepen en andere onder de mantel van
het CEM (Commissie Evaluatie Milieuregelgeving) evenals
de omvangrijke studies die thans op tafel liggen,
op termijn toch gaan resulteren in een milieuwetgeving op
maat van het bedrijfsleven en van het Vlaamse leefmilieu.*

*prof. em. dr. O. Vanneste
eregouverneur
voorzitter raad van beheer WES*

Het belang van Beste Beschikbare Technieken (BBT)

Roger Dijkmans

projectleider BBT-kenniscentrum, VITO

Bij onderhandelingen met leveranciers, klanten en overheid wordt het begrip BBT steeds vaker als toetssteen gebruikt om uit te maken of de technische haalbaarheid voldoende bewezen is, de milieuwinst voldoende is en de kostprijs redelijk is.

In de voorbije drie jaar is bij het Vlaams BBT-kenniscentrum bij de VITO een aanvang gemaakt om het begrip BBT inhoud te geven.

Inleiding

“Beste Beschikbare Technieken” of “BBT”, het lijkt wel een term uit een consumentenblad. De oorsprong van het begrip BBT moeten we echter elders zoeken: de Vlare, of het Vlaams reglement voor de milieuvergunning. In dit artikel wordt uiteengezet wat men juist dient te verstaan onder BBT, hoe men bepaalt wat BBT is en wat niet, en wat dit kan betekenen voor bedrijven. Tenslotte worden ook enkele voorbeelden van BBT gegeven zoals die door het BBT-kenniscentrum van de VITO in opdracht van het Vlaams Gewest zijn bepaald.

BBT, een referentiepunt in de vergunningsreggeving

De milieuvergunning wordt door de overheid gebruikt als een instrument om bedrijven aan te zetten om hun uitbating met minimale hinder voor het leefmilieu te doen plaatsvinden. Een milieuvergunning is steeds gebonden aan vergunningsvoorwaarden. Dit zijn eisen die aan de exploitatie gesteld worden en die betrekking hebben op de aanwezigheid van milieubescherpende voorzieningen, de gebruikte producten, de samen-

stelling van rookgassen en geloosd afvalwater, en dergelijke.

Deze regeling wordt toegepast in praktisch alle geïndustrialiseerde landen. In Vlaanderen zijn veel vergunningsvoorwaarden wettelijk vastgelegd in Vlare II. In andere landen zijn vergunningsvoorwaarden vaak niet wettelijk vastgelegd maar opgenomen in richtlijnen. Dit wil zeggen dat in individuele dossiers kan afgeweken worden.

Hoe worden vergunningsvoorwaarden nu vastgelegd, hetzij in wetteksten of in richtlijnen? Er zijn twee basiscriteria.

Het eerste criterium is de kwaliteit van het leefmilieu in de onmiddellijke en bredere omgeving van het bedrijf. Veroorzaakt het bedrijf onacceptabele schade aan het leefmilieu, dan moet het maatregelen nemen tot dit niet langer het geval is.

Het tweede criterium is de stand van de techniek op gebied van milieubescherming. Men vraagt aan de bedrijven steeds de nieuwste milieutechnieken toe te passen, althans wanneer deze economisch haalbaar zijn. Dit tweede criterium wordt in milieujuridisch jargon vertaald als de “Beste Beschikbare Technieken” of de BBT toepassen.

In Vlare II wordt melding gemaakt van twee manieren om de BBT in de bedrijven te implementeren:

- gespecificeerd wordt hoe dit moet gebeuren. BBT kan in deze optiek beschouwd worden als een verwoording van het algemenere “voorzichtigheidsprincipe” (zie Vlare II Art 4.1.2.1. §1).
- de overheid legt zelf BBT-gerelateerde voorwaarden op. Ze kan bijvoorbeeld lozingsnormen opleggen waarvan aangetoond is dat ze door toepassing van BBT haalbaar zijn. Het bedrijf moet aan deze voorwaarden voldoen met behulp van technieken die ze zelf kan kiezen. Deze benadering wordt in Vlare II Art 4.1.2.1 §2 bedoeld.

Wat zijn BBT?

“Technieken” in Beste Beschikbare Technieken (BBT) zijn niet alleen de klassieke lucht- water- en afvalbehandelings technologieën maar ook (en vooral) procesaanpassingen, het gebruik van minder vervuilende grondstoffen en “good housekeeping”. De “Beste” technieken zijn dan deze die het “beste voor het milieu” of het “minst milieubelastend” zijn. Het milieu moet hierbij in brede zin gezien worden: water, lucht, bodem, afval, grondstoffen, energie, geluid, ... De technieken moeten niet alleen de “beste” zijn, ze moeten ook “Beschikbaar” zijn. “Beschikbaar” duidt hierbij op iets dat op de markt verkrijgbaar en redelijk qua kostprijs is. Experimentele technieken waarvan het onzeker is of deze in de dagdagelijkse praktijk in bedrijven zullen functioneren zijn niet “beschikbaar”. Belangrijk hierbij is dus dat ook technieken die te duur zijn in verhouding tot de draagkracht van de betrokken bedrijven of technieken die te veel kosten in verhouding tot hun milieupbrengst geen beschikbare technieken zijn.

Uit de definitie van BBT mag blijken dat het vaststellen ervan steeds in de specifieke bedrijfs- of bedrijfstak-situatie gezien moet worden. Een techniek voor het verwijderen van vluchtige organische stoffen die bij automobielconstructiebedrijven BBT is hoeft dat niet te zijn bij kleine automobielherstbedrijven, bijvoorbeeld omdat het tweede soort bedrijven beperkter is qua omvang, middelen en technologische expertise.

BBT als referentiepunt in andere milieu-instrumenten

De BBT zijn een nuttig referentiepunt bij om het even welke milieu-investering, weze het dat

deze is opgelegd door de overheid, vanuit het oogpunt van kostenefficiëntie bekeken wordt of uitgevoerd wordt ter ondersteuning van een milieuvriendelijk imago. Enkele voorbeelden waar de overheid naar BBT kan verwijzen:

- Het Vlaams Gewest kent bedrijven een verhoogde subsidie toe (tot 15 %) bij investering in milieuvriendelijke technologieën. Bij het vastleggen wat nu milieuvriendelijke technologieën zijn, en wat niet, zijn de BBT een goed referentiepunt.
- Bij de implementatie van milieuzorgsystemen wordt aan de bedrijven gevraagd zich op de hoogte te houden van de laatste stand van techniek op gebied van milieubeschermdende maatregelen en in het licht daarvan de nodige aanpassingen door te voeren. Ook hier kunnen de BBT een nuttig referentiepunt zijn.
- Wanneer bedrijven verplicht zijn om een bodemvervuiling te saneren bepaalt het bodemsaneringsdecreet de restpollutie die na de sanering nog mag overblijven. Hier kan van afgeweken worden als het met de BBT niet mogelijk is deze normen te behalen.
- Bij het opmaken van milieueffectrapporten wordt aan de deskundige gevraagd de milieueffecten te becijferen die optreden indien de exploitant voor alternatieve uitbatingssystemen en/of milderende ingrepen zou kiezen. Bij het vastleggen van welke alternatieve systemen "beschikbaar" zijn kan men zich op de BBT oriënteren.

De IPPC-richtlijn

De Europese richtlijn IPPC (96/61/EG) bepaalt de voorwaarden waaronder de lidstaten vergunningen kunnen afleveren aan grote bedrijven (zoals bijvoorbeeld raffinaderijen, grote vleesverwerkende bedrijven, automobielassemblagebedrijven, ...). Centraal bij het opstellen van vergunningsvoorwaarden staat hierbij:

- de integrale benadering van het leefmilieu (dus bij voorkeur geen afzonderlijke vergunning voor water, voor lucht, en dergelijke).
- de BBT als referentiepunt.

De IPPC benadering sluit dus zeer goed aan bij de Vlarem waar de vergunningen voor water, lucht, enzomeer gecombineerd worden en waar BBT als basis gebruikt worden.

Daar waar Vlarem nog afweek van de IPPC-richtlijn is dit in een recente wetswijziging (30 maart 1998) aangepast. In kader van de IPPC-richtlijn organiseert de Europese Commissie ook een informatie-uitwisseling over BBT.

Hiertoe zullen regelmatig zogenaamde BBT-referentiedocumenten verschijnen (BREF's) waarop de individuele lidstaten zich kunnen baseren voor het vastleggen van nationale/regionale vergunningsvoorwaarden en als hulp bij individuele vergunningen. Zoals het er nu naar uitziet is de kans klein dat uit deze BREF's automatisch nieuwe dwingende Europese normen worden afgeleid.

Het Vlaams BBT-kenniscentrum

Om overheid en bedrijven te helpen bij het terugvinden van informatie over BBT en over milieuvriendelijke technieken, heeft de VITO op vraag van de Vlaamse Regering een BBT-kenniscentrum opgericht. Dit centrum maakt een inventaris van beschikbare milieuvriendelijke technieken en de hieruit geselecteerde BBT. De resultaten van deze inventarisatie worden op een actieve wijze verspreid naar Vlaamse Overheid en bedrijven, onder meer via rapporten, informatiesessies en het Internet. Tevens adviseert het kenniscentrum bij de vertaling van BBT naar vergunningsvoorwaarden en ecologiesteun. Het BBT-kenniscentrum assisteert ook bij het schrijven van de Europese BBT-referentiedocumenten (BREF's).

Het BBT-kenniscentrum bestaat uit een team van zes medewerkers en heeft een werkingsbudget voor het inhuren van externe experts en het aankopen en verspreiden van BBT-informatie. Samen met het zusterproject EMIS (Energie & Milieu InformatieSysteem) wordt het BBT-kenniscentrum begeleid door een algemene stuurgroep met vertegenwoordigers van de Vlaamse overheid (kabinet Leefmilieu & Wetenschapsbeleid, AMINAL, ANRE, IWT, OVAM, VLM, VMM). Het merendeel van de BBT-informatie wordt verzameld per bedrijfstak en mondt uit in aanbevelingen over sectorale BBT-normen en sectorale lijsten van technieken die in aanmerking komen voor ecologiesteun.

Het VITO te Mol kreeg van de Vlaamse Overheid als opdracht een kenniscentrum voor Beste Beschikbare Technieken op te bouwen

Het kenniscentrum stelt al haar informatie en opgebouwde kennis open voor de Vlaamse bedrijven en overheid. De informatie kan bevroegd worden via de website van VITO-EMIS (<http://www.vito.be/emis:bbt/kennis.btm>) of kan onder boekvorm verkregen worden. Op vraag geeft het kenniscentrum tevens aan groepen van bedrijfsvertegenwoordigers en ambtenaren een mondelinge toelichting. Ad hoc advies kan onder bepaalde voorwaarden.

Vlaamse BBT-sectorstudies :

Over de volgende sectoren zijn reeds Vlaamse BBT-studies uitgevoerd :

- droogkuis;
- koetswerkherstelling;
- elektrolytisch behandelen, chemisch behandelen en ontvetten met oplosmiddelen van metalen oppervlakten;
- thermisch verzinken;
- textielveredeling;
- grafische sector;
- mestverwerking;
- houtverduurzaming;
- spaanplaatbedrijven;
- verfindustrie.

Deze sectorstudies bevatten doorgaans de volgende onderdelen:

- een socio-economische beschrijving van de sector;
- een beschrijving van de toegepaste processen;
- een beschrijving van de toepasbare milieuvriendelijke technieken;
- de hieruit geselecteerde Beste Beschikbare Technieken (BBT);

- een op basis van BBT geschreven suggestie voor aanpassing/aanvulling/verduidelijking van de vergunningsvoorwaarden;
- een op basis van de BBT geschreven suggestie voor het concretiseren van de regels voor eco-investeringssteun (ecologiecriterium);
- een inschatting van de economische gevolgen van de BBT-suggesties;
- een inschatting van de milieu-gevolgen van de BBT-suggesties.

Sectoren waarvoor een BBT-doorlichting dient te gebeuren worden geselecteerd door de BBT/EMIS-stuurgroep. Voor het inventariseren van de sectorinformatie schakelt VITO soms externe experts (studiebureaus, wetenschappelijke instellingen, collectieve onderzoekcentra, ...) in. Er is een actieve begeleiding voorzien door vertegenwoordigers van de Vlaamse Overheid en van de Vlaamse bedrijven (begeleidingscomité). De BBT-rapporten worden regelmatig aan dit begeleidingscomité ter nazicht voorgelegd. Bij de BBT-evaluatie wordt bijzondere aandacht besteed aan de mogelijke verschuiving van vervuiling van het één milieucompartiment naar het andere. Voor het evalueren van de economische haalbaarheid baseert het centrum zich op kostprijsberekeningen gecombineerd met een haalbaarheidsanalyse. Tevens worden voorbeelden gezocht van concrete bedrijven waar de kandidaat BBT reeds al of niet succesvol zijn toegepast.

Gezien deze BBT-sectorstudies een directe impact hebben op de milieuvergunningpraktijk in Vlaanderen worden de conclusies van deze studies pas op brede schaal verspreid na toestemming van de betrokken ministers (Minister voor Leefmilieu voor het aspect "vergunningvoorwaarden"; Minister voor Economie voor het deel "investeringssteun").

Enkele elementen uit de Vlaamse BBT-studie: droogkuis

Een karakteristiek milieu-probleem voor droogkuiserijen zijn de emissies van het solvent perchloorethyleen (PER) in de lucht. PER is een gechloteerde koolwaterstof en wordt verdacht als een mogelijk kankerverwekkend

product maar is anderzijds een zeer brandveilige stof. PER wordt gebruikt als wasvloeistof om kleding te reinigen in speciale wasmachines. Na het reinigingsproces blijft er "vuile" PER over. Deze vuile PER wordt gezuiverd door filtratie en destillatie. Nadien kan de PER terug gebruikt worden. Door resten van PER in het gereinigd textiel en het verwijderde vuil en door lekken in de installaties kan PER uit de machine ontsnappen en in de lucht vrijkomen.

In de BBT-studie zijn een aantal BBT voorgesteld om deze PER emissie binnen de perken te houden. Het betreft bijvoorbeeld het gebruik van de nieuwe generatie PER-machines met diepkoeling of het vervangen van PER door niet-gechloteerde koolwaterstoffen (zijn wel brandbaar). Tevens zijn vergunningsnormen en subsidieregels voorgesteld die de invoering van BBT in deze bedrijven moeten stimuleren.

De droogkuissector kampt met een krimpende markt en heeft een zwakke economische draagkracht. Het betreft kleine, vaak familiebedrijven met een relatief gezien belangrijke tewerkstelling van ongeschoolde vrouwen. Om deze reden werd aan de overheid gesuggereerd om de overgangperiode opgelegd in de milieuvergunning voor introductie van de BBT in deze bedrijven voldoende lang te houden.

Door toepassing van de BBT kan de sector op 10 jaar tijd een VOS-emissiereductie van 75% realiseren. De kostprijs hiervoor zou, bij een voldoende lange overgangperiode, slechts ten hoogste enkele franken per gereinigd stuk textiel bedragen.

Enkele elementen uit de Vlaamse BBT-studie: textiel

Textielveredelingsbedrijven worden gekenmerkt door lozingen van afvalwater vervuild met bijvoorbeeld COD, zware metalen en gechloteerde koolwaterstoffen. Deze stoffen zijn afkomstig van kleurstoffen, bleekmiddelen, spinfinish, sterkmiddelen en dergelijke die bij veredelingsprocessen gebruikt worden. In de BBT-studie zijn een 200-tal technieken vermeld die ingezet kunnen worden om onder meer deze lozingen binnen de perken te houden. Daarnaast zijn er ook technieken opgenomen die de luchtkwaliteit verbeteren en die de afvalhoeveelheid onder controle

Droogkuismachines kunnen aangepast worden om de PER-emissie binnen de perken te houden of kunnen vervangen worden door machines die werken met niet-gechloteerde koolwaterstoffen.

houden. Het betreft hoofdzakelijk procesaanpassingen en wijzigingen in de grondstoffen. Enkele voorbeelden:

- vervangen van emulsies bij spinfinish door olieformulaties;
- gebruik van bioëlimineerbare sterkmiddelen;
- recupereren van sterkmiddelen door ultrafiltratie;
- bleken met chloor vervangen door peroxidebleek;
- vervangen van alkylfenol-ethoxylaten in detergenten en dispergeermiddelen;
- gebruik van wasmachines met hoge efficiëntie;
- bij het carboniseren niet werken in een medium met gechloteerde solventen;
- vermijden van carriers bij het aankleuren;
- vermijden van azokleurstoffen op basis van benzidine;
- behandeling van afzonderlijke afvalwaterstromen;
- gebruiken van CO₂ voor het aanzuren van afvalwaters;
- ...

De BBT zijn een referentiepunt voor bedrijven om te kunnen voldoen aan de sectorale en bijzondere lozingsnormen. Voor een aantal van de BBT is ook voorgesteld om ecologiësteun te verlenen. De BBT-studie is intussen in het Engels vertaald en wordt als basis gebruikt voor een Europese BBT-studie.

Elementen uit de Vlaamse BBT-studie: mestverwerking

Mestverwerking is een activiteit die thans in volle evolutie is. Om de voorwaarden vast te leggen waaronder mestverwerking op

een milieuverantwoorde wijze kan plaatsvinden werd een inventaris gemaakt van bestaande mestverwerkingstechnieken en in de praktijk geteste combinaties van mestverwerkingstechnieken. Tot de besproken technieken behoren:

Voor de behandeling van ruwe mest:

- fysico-chemische scheidings-technieken (filtratie, centrifugatie, ...);
- vergisting (methaanvorming en kiemdoding);
- oxidatie.

Voor de behandeling van ingedikte mest of kippenmest:

- composteren;
- drogen;
- kalkbehandelen;
- verbranden;
- productvormgeving.

Voor de behandeling van dunne mestvloeistof:

- ammoniak strippen;
- actief slib biologische-behandeling;
- indampen;
- membraanfiltratie (vb. omgekeerde osmose).

Voor de behandeling van afgassen:

- zure wassing
- biobed
- naverbranding

Op basis van de zuiveringskwaliteiten van deze technieken en de al of niet succesvolle toepassingen in geïntegreerde mestverwerkings-systemen en -installaties konden sectorale luchtmissie- en afvalwaterlozingsnormen worden afgeleid.

de vervuiling te verwijderen, het einddoel van de sanering, en dergelijke in te geven. Op basis van deze gegevens bepaalt het BOSS welke strategieën opportuun en welke technische ingrepen mogelijk zijn. Tevens geeft het BOSS aan de hand van tekeningen en tekst bijkomende informatie over de kostprijs, mogelijke problemen, enzovoort. Het computerprogramma draait op gewone PC's en is compatibel met de standaard kantoorsoftware. Het kan van de EMIS website geplukt worden en is ook beschikbaar op cd-rom.

Conclusie ¹

In dit artikel werd een beschrijving gegeven van het begrip BBT en zijn rol als beleidsreferentiepunt. Het mag hieruit duidelijk blijken dat de BBT voor milieu-investeringen door bedrijven een sleutelement zijn. Bij onderhandelingen met leveranciers, klanten en overheid wordt het begrip BBT steeds vaker als een toetssteen gebruikt om uit te maken of de technische haalbaarheid voldoende bewezen is, de milieuwinst voldoende is en de kostprijs redelijk is.

Gezien het toenemend belang van BBT als referentiepunt is het concreetiseren ervan een taak waaraan niet luchtig mag worden voorbijgegaan. In de afgelopen drie jaar is bij

het Vlaams BBT-kenniscentrum bij de VITO een aanvang gemaakt om het begrip BBT inhoud te geven. In de komende jaren hopen we onze inspanningen in deze richting verder te zetten en te versterken.

Het is in het verleden gebleken dat een actieve bijdrage van de bedrijven en hun (sector)-afgevaardigden bij het vastleggen van BBT een belangrijk element is voor het welslagen van deze operatie. Een groot aantal van de door ons bestudeerde bedrijfstakken hebben hun zwaartepunt in West-Vlaanderen (textiel, spaanplaten, mestverwerking, groenteverwerking, ...). Langs deze weg wil ik de vertegenwoordigers van bedrijven uit de West-Vlaamse regio bedanken voor hun medewerking aan de voorbije en nog lopende BBT-studies. Tevens wil ik een oproep doen om deze samenwerking in de toekomst nog te versterken. Zowel voor de economische overlevingskracht van de bedrijven als voor een verbetering van ons leefmilieu heeft Vlaanderen alles te winnen om op een gedegen basis het BBT-werk aan te pakken.

¹ Voor meer informatie over BBT en voor het bestellen van BBT-documenten kan men terecht bij: VITO BBT-kenniscentrum, Boeretang 200, 2400 Mol. Tel. (014)33 58 68; fax (014)32 11 85; e-mail bbt@vito.be; internet: <http://www.vito.be/emis/bbt/kennis.htm>.

BOSS, het Vlaams Beslis Ondersteunend Systeem voor de bepaling van bodemSanerings-technieken.

Dit softwareprogramma dat door het BBT-kenniscentrum in samenwerking met het adviesbureau Tauw Milieu is ontwikkeld, laat toe op basis van ingegeven bodem- en vervuilingseigenschappen en op basis van ingegeven beleidsrandvoorwaarden (bijvoorbeeld saneren tot bodemsaneringsnorm, tot achtergrondwaarde, ...) een eerste selectie te doen van mogelijke bodemsaneringssystemen.

Het computerprogramma vraagt de gebruiker concrete gegevens in verband met de aard van de bodem (zand, klei, puin, ...), de aard van de vervuiling (zware metalen, cyaniden, ...), de aard van de verspreiding, de noodzaak om

industriepark van nationaal belang met doorgangshallen

rechtstreeks aangesloten op de A 19 en het Franse autowegennet via de A 25

Info industriegrond
Stad Poperinge
Tel. 057/33.40.81
Fax 057/33.75.81

W.I.E.R.
Tel. 050/36.71.71
Fax 050/35.68.49

Info doorgangshallen
Stad Poperinge
Tel. 057/33.40.81
Fax 057/33.75.81

G.O.M. West-Vlaanderen
Tel. 050/36.71.00
Fax 050/36.31.86

Mestverwerking in Vlaanderen, eindelijk in de startblokken

In Vlaanderen hebben een achttal initiatieven de startblokken verlaten. De geplande installaties variëren van kleinschalig tot echte megaprojecten. Meestal zijn de initiatiefnemers rechtstreeks of onrechtstreeks betrokken partij. Om de haalbaarheid van het project te vergroten bundelen verschillende initiatiefnemers hun krachten in één project.

Korte historiek

Het verwerken van mest is zeker geen nieuw begrip. Reeds in de jaren tachtig gingen tal van onderzoeksprojecten van start. De processen waren én zijn nog steeds gekend: ze variëren van zuiver biologische (aërobie, anaërobie, composteren) over mechanische technieken (scheiden, drogen en indampen) tot vernietiging van de mest via verbranden of pyrolyse. Eén voor één vinden deze technieken op kleine en/of grote schaal reeds toepassing bij het behandelen van industriële, huishoudelijke of organische afvalwaters en slibstromen.

Aanvankelijk lag de klemtoon bij mestverwerking op het hygiëniseren en homogeen maken van dierlijke mest om zó de afzet op het land te bevorderen. In een latere fase ging de aandacht naar het verminderen van de nutriënteninhoud, met name van fosfaat en stikstof. Pas vrij recent kiezen projecten voor het vernietigen van de mest via verbranden of pyrolyse, al dan niet met recuperatie van de vrijgekomen energie.

Op technisch vlak heeft mestverwerking een hele weg afgelegd. Waarom duurt het dan zo lang voor de eerste installaties van start gaan?

Een aantal knelpunten spelen hierbij een spijtige rol. De aanvoer van mest is één ervan.

Mestverwerking gaat gepaard met

belangrijke investeringen en vereist een constante, regelmatige aanvoer. Deze is ook vaak onontbeerlijk voor de procesvoering. Een aantal initiatiefnemers willen hun bedrijfszekerheid garanderen door mestverwerkingscontracten voor te leggen met een looptijd van tien tot vijftien jaar.

De kostprijs vormt een tweede hinderpaal. Mestverwerking is en blijft duurder dan de klassieke afzet op het land. Vooral initiatieven die zich richten op het verwerken van varkensmest en kalverenmest kampen met dit probleem.

De Promest ervaring in Nederland voedt deze onzekerheid nog extra: Promest werd midden 1995 om financiële reden stopgezet en kon de voorziene verwerkingscapaciteit van 600.000 ton nooit realiseren.

Een derde knelpunt zijn de emissievoorwaarden. Sectorale lozingsvoorwaarden voor mestbe- en mestverwerkingsinstallaties zijn tot op vandaag niet bepaald. De reeds toegekende milieuvergunningen geven wel aan dat de vergunningverlenende overheid ernaar streeft om de verschuiving van nutriënten naar andere milieucompartimenten tot een minimum te beperken.

Het vinden van een geschikte inplantingsplaats is ook niet evident. De schaarse nog beschikbare industrieterreinen liggen niet in een overschotgebied, zijn slecht ontsloten of bieden geen mogelijkheid tot het lozen van significante hoeveelheden afvalwater. Ook maatschappelijk ligt mestverwerking gevoelig: het NIMBY-syndroom (Not In My BackYard of 'overall maar niet hier') steekt ook hier de kop op. De publieke opinie associeert mestverwerking nog ten onrechte met geurhinder en verkeersoverlast door tractoren met een aalton.

Tenslotte heeft de sector zelf het milieuprobleem al te lang genegeerd en gepoogd dit door

eindelozes te minimaliseren of vooruit te schuiven.

Toch moet de mestverwerking op korte termijn tot stand komen wil men deze dynamische sector niet hypothekeren. Het enige én tevens drastische alternatief is de inkrimping van de veestapel. Gezien het belang van de landbouw en aanverwante sectoren willen de betrokken partijen dit spoor zeker niet bewandelen. De Vlaamse landbouw kiest langzaam maar zeker voor mestverwerking, getuige hiervan de verschillende initiatieven die lopen en weldra van start zullen gaan.

Mestverwerkings-initiatieven

De eerste mestverwerkingsprojecten die zich aanmeldden komen uit West-Vlaanderen. We denken dan aan BioPower, Danis, Laviedor en Sagron. In een latere fase kwamen initiatieven in de andere provincies tot stand: Fibropower, Flanafert, MAV en, vrij recent, MeVlaKa. De hierna volgende paragrafen lichten deze concrete mestverwerkingsprojecten kort toe met aandacht voor de initiatiefnemers, de keuze van inplantingsplaats, de procesvoering, de verwerkingscapaciteit, de in- en uitgaande stromen en de geplande opstartperiode. Een overzicht van de gebruikte technieken per initiatief vindt u in tabel 1.

Een aantal initiatieven komen in dit artikel niet aan bod: Milieuverzorging Kempen (MVK), Feres, Skarabee, AVEVE strofilter en Hypecos. Deze projecten liggen tijdelijk stil, bevinden zich in de onderzoeksfase, of bewerken voornamelijk de mest. Tenslotte zijn er de champignonsubstraatbedrijven. Zij gebruiken paardenmest en kippenmest als grondstof voor de productie van champignon-substraat. Ook zij vallen buiten de scope van dit artikel.

Tabel 1
Mestverwerkingsinitiatieven: overzicht van de gebruikte technieken

Initiatief	aerobie	anaerobie	bekalken	drogen	indampen	scheiden	pyrolyse	verbranden	elektriciteitsproductie
BioPower cvba	●					●		●	●
Danis NV				●			●		
Fibrowatt Ltd								●	●
Flanafert NV				●					
Laviedor NV			●						
MAV NV		●		●	●	●			●
Sagron cvba		●							●
MeVlaKa cvba in voorstudie									

BioPower cvba

Op 23 september 1997 startte BioPower officieel zijn activiteiten met als aandeelhouders: de West-Vlaamse Elektriciteitsmaatschappij WVEM, de Vlaamse Milieuholding VMH en 12 mengvoederfabrikanten.

Met deze drie pijlers wil BioPower zijn bedrijfszekerheid garanderen. De WVEM staat garant voor de afzet van de geproduceerde elektriciteit. De 12 mengvoederfabrikanten, in alfabetische volgorde AVEVE, De Brabandere, Degrave, Depré, Dick, FLIP, Hanekop, Hendrix, Lauwers, Leievoeders, Seurnyck en Vanden Avenne, zullen instaan voor de levering van mest naar de verwerkingsinstallatie. De VMH tenslotte brengt risicokapitaal in samen met beschikbare knowhow.

Als locatie opteert BioPower voor een industrieterrein gelegen op de Oudenburgsesteenweg te Oostende. De site is goed bereikbaar hetgeen gezien de grootschaligheid van de installatie een conditio sine qua non is. Synergie is bovendien ook mogelijk met het nabij gelegen bedrijf CNO. De synergie is tweeledig. BioPower kan de beschikbare afvalwarmte van CNO valoriseren. Daarnaast kan CNO de gevormde eindproducten van BioPower als grondstof aanwenden voor de aanmaak van kunstmeststoffen. De synergie is niet noodzakelijk voor de levensvatbaarheid van het project, het levert wel een bijkomend voordeel op.

BioPower heeft een verwerkingsinstallatie met een capaciteit van 880.000 ton varkensmest per jaar voor ogen. Het verwerken van deze hoeveelheid mest betekent dat 3.500 ton fosfaat en 5.750 ton stikstof niet op Vlaamse cultuurgrond

terecht zal komen. Met een fosfaatoverschot van 35,1 miljoen kg in het jaar 2003 (Mestbankaangifte 1997, productiejaren 1996, indicatieve eindnormen) zal BioPower instaan voor het verwerken van bijna 10 % van dit mestoverschot. De reductie aan zuurcomponenten hieraan verbonden bedraagt 208.600.000 zuurequivalenten.

BioPower kiest voor het gebruik van bewezen technologieën. Het proces bestaat uit het scheiden en verbranden van varkensmest met de productie van elektriciteit.

Vanuit het ontvangststation gaat de mest via een rooster naar de opslagtanks. Vervolgens scheiden centrifuges de mest in een dunne en dikke fractie. De dikke fractie gaat rechtstreeks naar de wervelbedoven. Voordeel van de wervelbedtechnologie is dat een volledige en gelijkmatige verbranding verkregen wordt waarbij men de temperatuur beter kan beheersen. Hierdoor heeft men de vorming van CO en NOx beter in de hand.

Met de verbrandingswarmte produceert BioPower verzadigde stoom die met de rookgassen uit de gasturbine wordt oververhit.

De verbrandingsgassen doorlopen een elektrofilter. Hier worden de nutriëntassen afgescheiden uit de rookgassen. Deze zal men valoriseren als grondstof in de kunstmestsector. De verdere gaszuivering bestaat uit een half-natte rookgaszuivering met kalk- en actief koolinjectie. Indien nodig volgt een nareiniging in een natte wasser met volledige recuperatie van het afvalwater.

De natte fractie verkregen na centrifugeren gaat naar een tweetraps aërobie zuivering met een voorafgaande stikstofverwijdering. Het geproduceerde bioslib komt voor verdere

behandeling bij de dikke fractie terecht, het gezuiverde afvalwater wordt geloosd.

De totale elektriciteitsproductie bedraagt 33,6 MW hetgeen overeenstemt met de elektriciteitsbehoefte van ongeveer 80.000 gezinnen. 24 MW is afkomstig uit gas, de resterende 9,6 MW uit dierlijke mest. Door het gebruik van biomassa als grondstof kan BioPower alleen al de CO₂-uitstoot reduceren met ongeveer 41.900 ton per jaar.

De prijs voor het verwerken is sterk afhankelijk van de emissievoorwaarden die de vergunningverlenende overheid zal opleggen. Ramingen variëren van ongeveer 450 BEF/ton tot bijna 640 BEF/ton bij zeer strenge emissievoorwaarden. Het laatste bedrag overschrijdt de draagkracht van de veeteler. Op dat punt zal BioPower dan ook beslissen niet meer over te gaan tot de bouw van de installatie.

Momenteel is BioPower gestart met de opmaak van een MER. De aanvraag van de milieuvergunning is voorzien voor eind 1998. BioPower hoopt de installatie te kunnen opstarten in het jaar 2001.

Danis nv

De mengvoederfabrikant Danis uit Izegem is sinds 1980 actief bezig met mestverwerking. Het bedrijf screende verschillende technieken op vier criteria:

- het proces moet modulair zijn
- de verkregen eindproducten bezitten een toegevoegde waarde
- de techniek beantwoordt aan de strengste milieu-hygiënische eisen
- de kostprijs is haalbaar én betaalbaar

Uiteindelijk koos Danis voor het pyrolyseproces. Hun onderzoek toonde aan dat enkel deze techniek aan de voorop gestelde criteria beantwoordt. Daar tegenover staat dat pyrolyse nooit eerder op industriële schaal op dierlijke mest is toegepast zodat we hier zeker van echt pionierswerk kunnen spreken.

Danis stelt een capaciteit voorop van 210.000 ton dierlijke mest te verwerken in drie modules.

De installatie richt zich voornamelijk op varkensmest en in geringe mate op kippenmest. Daarnaast zal de installatie een beperkt aantal afvalstoffen verwerken.

Het proces is als volgt samen te vatten. Het laden en lossen vindt plaats in een gesloten ruimte. Om geurhinder te vermijden staat het gebouw in onderdruk. De vloeibare mest, aangerijkt met calorierijke afvalstoffen, gaat eerst naar een drooginstallatie. De dampen die vrijkomen ondergaan een temperatuur van meer dan 800 °C. Bij deze temperatuur ontbinden de vluchtige organische componenten. Tenslotte zet men via pyrolyse het gedroogde product om in CO₂, N₂ en assen. De warmte die hierbij vrijkomt wordt in het droogproces gerecupereerd. De uitlaatgassen van de eerste pyrolysetrap vermengd met de dampen van de separate tweede trap gaan naar een chloorfilter. Door injectie van bicarbonaat bindt het chloor zich met vorming van NaCl, de gezuiverde gassen worden geloosd.

Danis raamt de productie van assen op 6.300 ton. De assen kunnen een eindbestemming vinden als

grondstof voor de kunstmeststoffenproductie.

Danis koos voor de inplanting van de installatie op een industrieterrein te Izegem. In juli 1995 verkreeg Danis een milieuvergunning voor een eerste module van 70.000 ton. Uitbreiding naar de volledige capaciteit is vergunningsmatig pas mogelijk wanneer de installatie bewijst aan alle vooropgestelde, strenge emissievoorwaarden te kunnen voldoen.

De eerste module werd midden 1997 opgestart. Een aantal technische problemen doken op en brachten een belangrijke vertraging teweeg. De definitieve opstart is nu voorzien voor het najaar van 1998.

Fibrowatt Ltd

Fibrowatt bouwt en exploiteert centrales voor de opwekking van elektriciteit op basis van pluimveemest. In het Verenigd Koninkrijk zijn momenteel drie installaties operationeel: Fibropower in Eye, Suffolk; Fibrogen te Glanford Humber side en Fibrowatt te Thetford, Norfolk. Met een gezamenlijke capaciteit van 670.000 ton pluimveemest en een totaal elektrisch vermogen van 64,7 MW kunnen ze elektriciteit leveren aan meer dan 150.000 gezinnen.

Fibropower wil een verwerkingsinstallatie in Vlaanderen op starten, bij voorkeur in de provincie Limburg. De beoogde jaarcapaciteit is 350.000 ton pluimveemest. Een deel van de pluimveemest zou wel uit Nederland worden aangevoerd.

Om logistieke redenen wil Fibrowatt het transport zelf verzorgen. De mest komt terecht in een losruimte. Om geurhinder te vermijden bevindt deze zich onder een lichte onderdruk. De mest gaat vervolgens naar de oven waar het organisch materiaal en de geurcomponenten bij een temperatuur van 800°C volledig ontbinden. Met de verbrandingswarmte wordt stoom geproduceerd in de stoomketel. De geproduceerde stoom drijft een stoomturbine aan gevolgd door productie van elektriciteit. Om de afname van elektriciteit te garanderen sluit Fibrowatt een contract af met een elektriciteitsmaatschappij voor een periode van 10 tot 15 jaar. Tengevolge van een subsidieregeling voor duurzame energie in het Verenigd Koninkrijk ligt de prijs die Fibrowatt daar momenteel ontvangt voor de geproduceerde elektriciteit hoger dan deze die hier haalbaar is.

De verbrandingsgassen doorlopen een elektrofilter met recuperatie van de vliegassen. Zowel de vliegassen als de bodemassen vinden een toepassing als meststof. De assen bevatten enkel fosfor en kalium, geen stikstof. In het Verenigd Koninkrijk kregen deze assen de merknaam "Fibrophos" mee.

De verwerkingsprijs van Fibrowatt varieert in functie van het drogestofgehalte en de transportafstand. Een hoog drogestofgehalte verlaagt de verwerkingsprijs. In het Verenigd Koninkrijk ontvangen de pluimveehouders, gelegen binnen een welbepaalde straal van de installatie, zelfs geld voor de pluimveemest.

Flanafert nv

Flanafert plant een installatie met een verwerkingscapaciteit van 100.000 ton pluimveemest in het Antwerpse Havengebied. De initiatiefnemers streven ernaar de productie vóór eind 1998 op te starten.

De verwerking bestaat uit een chemische behandeling van de mest gevolgd door een thermisch droogproces en een vormgeving van het eindproduct. Flanafert kan het eindproduct op vraag van de klant naar mineraleninhoud bijsturen.

De ingangscntrole bestaat uit de bepaling van het drogestofgehalte en het stikstofgehalte van de kippenmest. De kippenmest moet mini-

Patrick Holderbeke, Kortrijk

mum 50 % drogestof bevatten, kippenmest met een lager drogestofgehalte wordt geweigerd.

De inrichting zal jaarlijks ongeveer 50.000 ton eindproduct produceren. Dit eindproduct bezit een drogestofgehalte van 90 - 92 % en is voor de export bestemd.

De pluimveehouders die mest willen aanleveren zullen een contract met een looptijd van 10 jaar moeten onderschrijven.

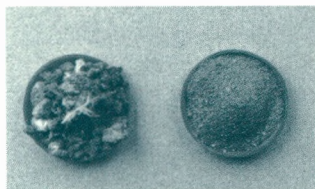
Laviedor nv

Laviedor gaat uit van de families Vandewiele en De Brabandere.

De familie Vandewiele is betrokken bij het bedrijf Dion Vandewiele NV uit Olsene gespecialiseerd in de aanmaak van ei-producten, familie de Brabandere beheert een mengvoederbedrijf gevestigd in Wingene.

De eerste verwerkingsinstallatie van Laviedor bevond zich te Wielsbeke en had een verwerkingscapaciteit van 25.000 ton pluimveemest. Toen de bouw van een grotere installatie te Meulebeke vergunningmatig niet mogelijk bleek, besloot het bedrijf uit te wijken naar

Pluimveemest voor en na verwerking bij Laviedor.

het in Ieper gelegen industrieterrein Ieperleekanaal.

Op 18 december 1997 kreeg Laviedor een milieuvergunning voor de nieuwe inrichting te Ieper. De vergunde jaarcapaciteit bedraagt 172.800 ton mest. Uitgaande van een gemiddelde omzettingcoëfficiënt van 25 kg P₂O₅ per ton pluimveemest, vertegenwoordigt Laviedor een verwerkingscapaciteit van 4,32 miljoen kg P₂O₅. Met een productie van 9.6 miljoen kg P₂O₅ pluimveemest in Vlaanderen in 1996 kan Laviedor reeds instaan voor het verwerken van 45 % van de geproduceerde hoeveelheid. De nieuwe installatie vertrekt van voorgedroogde kippenmest met een drogestofgehalte van 40 tot 50 %. In grote lijnen bestaat de behandeling uit het bekalken van kippenmest. Dit gebeurt in vier parallelle menngers. Het toevoegen van ongebluste kalk resulteert in exotherme reactie. Door de temperatuurstijging enerzijds en de hoge eind pH-waarde anderzijds vindt een sterke kiemdoding plaats en neemt het drogestofgehalte toe. Het eindproduct is een gemengd organisch bodemverbeterend middel, Humocal genaamd. Deze meststof voldoet aan de Franse wetgeving volgens de NFU-normen 24001 en kan vrij geëxporteerd worden naar Frankrijk.

De ammoniak die vrijkomt gedurende het mengproces neutraliseert men in een zwavelzuuroplossing. Het ammoniumsulfaat dat hierbij ontstaat wordt als grondstof gevaloriseerd in de kunstmestsector.

MAV nv

Het mestverwerkingsinitiatief MAV, of Mest- en afvalverwerking, gaat uit van de familie Loontjens en kwam in nauwe samenwerking met het Duitse ingenieursbureau Gesellschaft für Bodenanalytik und Umwelttechnik, GBU, tot stand.

MAV startte de bouw van de installatie in de Gentse kanaalzone in het voorjaar 1998.

De mestverwerkingsinstallatie bestaat in grote lijnen uit de volgende deelprocessen: voorafscheiding door flotatie en bezinking, mesofiele anaërobe vergisting, scheiding door centrifuge in dikke en dunne fractie, indampen van de dunne fractie via de stoomproductie van de elektriciteitswinning, drogen van de dikke fractie en van het concentraat, en tenslotte vormgeving van het gedroogde residu tot granulaat in een werveldbed. Het condensaat van het indamproces wordt deels gebruikt als koelwater, deels gerecycleerd als processingwater.

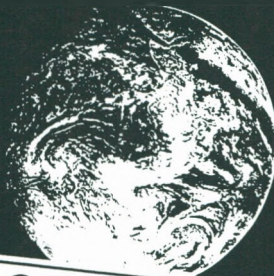
De verwerkingsinstallatie produceert twee eindproducten, namelijk biogas en granulaat.

MAV zal het biogas via WKK omzetten in elektriciteit. De totale productie bedraagt 2,8 MW geïnstalleerd vermogen, waarvan 0,8 MW voor eigen gebruik. Ongeveer 1,5 MW verkoopt MAV aan Electrabel. Om een beter prijsniveau voor de geproduceerde elektriciteit te bekomen is voldoende gasopslag voorzien zodat MAV als een soort piekcentrale kan fungeren.

ZEEBRUGGE: THE PLACE TO BE FOR BUSINESS

Investeer nu in de toekomst. De Transportzone Zeebrugge biedt ruimte (gronden) en burelen voor alle Haven- en Transportgebonden bedrijven.

Voor inlichtingen en begeleiding bel nu NV TRANSPORTZONE op het nummer 050 / 54.76.47 (internationaal /3250.547.647)

bisof. 050.33.78.16

TZZ
TRANSPORTZONE ZEEBRUGGE NV

**AN OFFICE WITH A
WORLDWIDE VIEW!**

Het granulaat is een meststof bestemd voor export. MAV zal een streng acceptatiebeleid voeren met aandacht voor antibiotica en desinfectantia wegens hun nefaste invloed op de anaërobie.

Recent is de aanzet gegeven tot het realiseren van een eerste unit met een verwerkingscapaciteit van 200.000 ton biomassa. MAV zal 50.000 ton varkensmest (9 - 11% DS) en 150.000 ton organische afval verwerken. De installatie moet ten laatste op 1 april 1999 operationeel zijn. Op termijn wil MAV op het 10 ha groot industrieterrein vijf parallelle units plaatsen met een gezamenlijke capaciteit van 1.000.000 ton biomassa. Varkensmest zal hierin een aandeel hebben van ongeveer 25%.

De verwerkingsprijs voor varkensmest bedraagt 500 BEF/ton transport niet inbegrepen. MAV staat niet in voor het transport. Om praktische redenen streeft MAV ernaar contracten af te sluiten met mengvoederfabrikanten of landbouwcoöperatieven,... eerder dan met individuele landbouwers.

De 150.000 ton organisch slib bestaat voornamelijk uit bleekarde, bioslib, slib van vetvangers, RWZI-slib en groenten- en fruitafval. Bepaalde afvalstromen zullen via de Moervaart worden aangevoerd.

MeVlaKa cvba

MeVlaKa is het jongste initiatief in de rij. Oppericht onder de naam Mestbeheer Vlaamse Kalverhouderij, afgekort MeVlaKa, wil de coöperatieve fungeren als overkoepelende organisatie voor de Vakgroep Belgische Kalverhouders (VBK) en de Beroepsvereniging voor Kalverhouders (BVK).

Eén van de doelstellingen is het realiseren van een verwerkingsinstallatie voor kalverenmest. Momenteel bestaat echter uitsluitend noch over de techniek, capaciteit of inplantingsplaats. In eerste instantie richtte de coöperatieve zich op het verwerken van kalvergier in een aantal onderbezette rioolwaterzuiveringsinstallaties van Aquafin. Omwille van de bezwaren die recent rezen gaat MeVlaKa nu meer en meer op zoek naar een milieubewustere techniek. Daarbij denkt men vooral aan het indampen van mest. Gezien de kalverhouderijen zich voornamelijk concentreren in de gemeenten Ravels, Retie,

Kasterlee en Geel, zal MeVlaKa wellicht kiezen voor een inplanting in deze regio.

Sagron cvba

De coöperatieve vennootschap Secundaire Agrarische Grondstof, afgekort Sagron, ging in juli 1994 officieel van start. In eerste instantie beoogde de coöperatieve een georganiseerde afvoer van onbewerkte varkensmest naar Wallonië. Hiervoor vroeg Sagron jaarlijks een afwijking aan op het algemeen verbod van invoer van mest in Wallonië. Deze afwijking, vastgelegd in een ministerieel besluit, is gekoppeld aan een aantal strict te respecteren randvoorwaarden gaande van opgave van de herkomst van de mest, over het transport, ... tot regels voor het uitrijden van de mest.

Om de export van mest te blijven realiseren moet Sagron op termijn de mest behandelen in een mestverwerkingseenheid. De inplanting ervan werd voorzien op het industrieterrein Ieperleekanaal te Ieper. De installatie zal 90.000 ton varkensmest verwerken hetgeen overeenstemt met 0,35 miljoen kg fosfaat.

Sagron verkrijgt twee eindproducten; uitgegiste mest en biogas. De uitgegiste mest is een gehygeniseerd product dat men naar Wallonië en naar het noorden van Frankrijk wenst te exporteren. Het gevormde biogas zet Sagron om in elektriciteit en warmte. Om een rendabele omzetting naar biogas te bekomen behandelt de inrichting naast varkensmest ook

koolstofrijke co-substraten en dit in een volumeverhouding van 10% tot 20 % van de ingaande stroom dierlijke mest. Deze co-substraten komen vooral uit de voedingsindustrie en zijn vetten, bleekarde, groenten - en fruitafval,...

Het verwerkingsschema omvat volgende stappen: aanlevering in een gesloten ontvangstruimte met afzuiging van de gassen en behandeling in een biofilter, voorafscheiding door rooster, thermofiele anaërobie vergisting, opslag van de uitgegiste mest in een overdekte ruimte. Het gevormde biogas ondergaat een behandeling om het corrosief H₂S te verwijderen. Nadien vindt omzetting plaats naar elektriciteit en warmte. Bij het volledig omzetten van het biogas naar electriciteit produceert Sagron 18.336 kWh/d of 764 kW.

Teneinde de geuremissie te beperken staan zowel de ontvangstruimte, de mengkelder als de voorraadtank onder afzuiging. De afgevoerde gassen doorlopen een biofilter.

Door de thermofiele vergisting bij een temperatuur van 55°C en een verblijfstijd van 15 dagen bekomt men een sterk doorgevoerde hygienisatie. Wegens de mogelijke negatieve invloed van bioslib op het hygienisatieproces zal men een streng acceptatiebeleid voeren ten aanzien van de co-substraten. Screening is voorzien op basis van de pathogenen die kunnen aanwezig zijn en hun weerstand tegen de hittebehandeling, de concentratie van pathogenen op het ogenblik van de acceptatie, de consistentie en de deeltjesgrootte in de aangeleverde materie, het gehalte aan

Op initiatief van de Provincie West-Vlaanderen en de GOM-West-Vlaanderen startte het Vlaams Coördinatiecentrum Mestverwerking (VCM) in september 1996 zijn activiteiten. De volgende leden participeren in het coördinatiecentrum: Administratie Land- en Tuinbouw (ALT), VLM-Mestbank, Administratie Milieu-, Natuur-, Land- en Waterbeheer (AMINAL), Boerenbond, AVEVE, de Beroepsvereniging van de Mengvoederfabrikanten (BEMEFA) en de vijf Vlaamse Provincies.

De GOM-West-Vlaanderen verzorgt het secretariaat.

Tot de belangrijkste doelstelling van het VCM behoort het bevorderen van overleg tussen de betrokken overheidsinstellingen en de verschillende actoren in de mestproblematiek teneinde een coherent beleid uit te werken inzake mestverwerking en mestbewerking. Daarnaast besteedt het VCM aandacht aan het coördineren en stimuleren van initiatieven terzake. Het VCM geeft ook actief begeleiding aan initiatiefnemers van mestverwerkingsprojecten.

Tabel 2
Verwerkingscapaciteit anno 1997 en 2003 (in ton) in Vlaanderen

Provincie	Verwerkingscapaciteit per mestsoort in 1997			Verwerkingscapaciteit per mestsoort in 2003		
	kippen (ton)	varkens (ton)	kalveren (ton)	kippen (ton)	varkens (ton)	kalveren (ton)
Antwerpen*	0	0	20.000	250.000	0	20.000
Vlaams-Brabant	0	0	0	0	0	0
West-Vlaanderen**	25.000	0	0	179.800	1.173.000	0
Oost-Vlaanderen***	0	0	0	0	250.000	0
Limburg	0	0	0	0	0	0
Totaal	25.000	0	20.000	429.800	1.423.000	20.000

Tabel 3
Verwerkingscapaciteit anno 1997 en 2003 (in kg fosfaat) in Vlaanderen

Provincie	Verwerkingscapaciteit per mestsoort in 1997			Verwerkingscapaciteit per mestsoort in 2003		
	kippen (kg P ₂ O ₅)	varkens (kg P ₂ O ₅)	kalveren (kg P ₂ O ₅)	kippen (kg P ₂ O ₅)	varkens (kg P ₂ O ₅)	kalveren (kg P ₂ O ₅)
Antwerpen*	0	0	26.000	6.250.000	0	26.000
Vlaams-Brabant	0	0	0	0	0	0
West-Vlaanderen**	625.000	0	0	4.495.000	4.574.700	0
Oost-Vlaanderen***	0	0	0	0	975.000	0
Limburg	0	0	0	0	0	0
Totaal	625.000	0	26.000	10.745.000	5.549.700	26.000

* schatting van aanvoer pluimveemest vanuit Vlaanderen naar Fibropower

** schatting van aandeel pluimveemest bij Danis en rekening houdende met de realisatie van de drie modules

*** rekening houdende met de maximale capaciteit van MAV, dit betekent de exploitatie van vijf modules waarvan momenteel één in opbouw is.

zware metalen, en dergelijke. Om contaminatie van inkomende met uitgaande stromen te vermijden, werkt de inrichting met een schone en een vuile zone.

Oorspronkelijk stelde Sagron een kostprijs voorop van 350 BEF/ton: 150 BEF/ton voor het behandelen en 200 BEF/ton voor het transport. Bij deze prijszetting ging Sagron ervan uit te kunnen genieten van steun in kader van het Doelstelling 5b-Programma "Westhoek-Middenkust-Zeevisserijgebied". De Europese commissie weigerde echter hun aanvraag op grond van volgende elementen:

- België voldoet niet aan de Europese Nitraatrichtlijn;
- de steun brengt concurrentievervalsing teweeg omdat het principe van "de vervuiler betaalt" niet gerespecteerd wordt;
- de behandelde mest is niet volledig afkomstig uit het 5b-gebied;
- mestverwerking is geen preventieve maatregel.

Het niet toekennen van de subsidie zal de kostprijs negatief beïnvloeden. Bovendien is de afzet van dierlijke mest naar Frankrijk nog niet verzekerd.

Mestverwerkingscapaciteit in Vlaanderen

De vraag stelt zich in hoever de bestaande initiatieven de bestaande nood aan mestverwerking kunnen lenigen. Een verwerkingsbalans kan hierover uitsluitsel geven (tabellen 2 en 3). Omdat zowel de bestaande inrichtingen als de lopende initiatieven zich richten op het behandelen van kippenmest, varkensmest of kalvergier is de capaciteit berekend voor deze drie mestsoorten.

De verwerkingscapaciteit 1997 houdt rekening met de verwerking van kalvergier in de rioolwaterzuiveringsinstallatie in de provincie Antwerpen en de verwerking van pluimveemest door Laviedor. De verwerkingscapaciteit voor het jaar 2003 gaat ervan uit dat

de nieuwe inrichting van Laviedor te Ieper operationeel zal zijn en dat Sagron, BioPower, MAV, Danis, Fibropower en Flanafert op volle capaciteit draaien.

Momenteel bedraagt de verwerkingscapaciteit 0,63 miljoen kg P₂O₅ voor kippenmest en 0,03 miljoen kg P₂O₅ voor kalvergier. De verwerkingscapaciteit voor varkensmest is nihil. Indien alle in rekening gebrachte initiatieven effectief van start gaan, stijgt de verwerkingscapaciteit tot 10,75 miljoen kg P₂O₅ voor kippenmest en tot 5,55 miljoen kg P₂O₅ voor varkensmest. Aangezien MeVlaKa geen concrete cijfers heeft over de uit te bouwen verwerkingscapaciteit blijft de capaciteit voor kalvergier ongewijzigd.

Op basis van de mestbank-aangifte 1997 voor het productiejaar 1996 zal Vlaanderen in 2003 een bedrijfsmatig mestoverschot bezitten van 35,1 miljoen P₂O₅. Indien de landbouwer dit mestoverschot eerst invult met kalverenmest, vervolgens met kippenmest en tenslotte met varkensmest, betekent dit een overschot van

0,9 miljoen kg P₂O₅ kalverenmest, 9,6 miljoen kg P₂O₅ kippenmest en 24,6 miljoen kg P₂O₅ varkensmest. In de veronderstelling dat deze overschotten daadwerkelijk naar verwerking gaan betekent dit concreet:

- voor kalverenmest is de geplande verwerkingscapaciteit onvoldoende. Op basis van de gemaakte veronderstelling bedraagt de nood aan extra verwerkingscapaciteit 0,9 miljoen kg P₂O₅ of 700.000 ton. Gezien 69 % van de kalverenmest afkomstig is uit de provincie Antwerpen, komt de inplanting van een inrichting bij voorkeur daar.
- de verwerking van kippenmest zal in het jaar 2003 groter zijn dan de productie, namelijk 10,75 miljoen kg P₂O₅ verwerking versus 9,6 miljoen kg P₂O₅ productie. Dit in de veronderstelling dat alle initiatieven van start gaan en op volle capaciteit draaien.

- varkensmest kent de grootste nood aan extra verwerkingscapaciteit: 19,1 miljoen P₂O₅ of 4,9 miljoen ton varkensmest. De initiatieven moet men vooral inplanten in de provincie Oost-Vlaanderen, West-Vlaanderen en Antwerpen.

De vermelde cijfers houden geen rekening met de exportmogelijkheden of afzet van mest in tekortgebieden en moet men aanzien als maximale waarden.

Besluit

In Vlaanderen hebben een achttal initiatieven voor mestverwerking de startblokken verlaten. De geplande installaties variëren van kleinschalig tot echte megaprojecten. Meestal zijn de initiatiefnemers rechtstreeks of onrechtstreeks betrokken partij. Om de haalbaarheid van het project te vergroten

bundelen verschillende initiatiefnemers hun krachten in één project.

De initiatiefnemers gaan niet over één nacht ijs, de meeste projecten kennen een lange voorgeschiedenis. Het "Promestsyndroom" en een aantal onbekenden in het mestverwerkingsverhaal zoals "wie gaat verwerken, hoeveel gaat naar verwerking gaan, wat mag en zal het kosten,..." zijn hier niet vreemd aan.

Maken we een mestverwerkingsbalans op, dan komt de nood aan extra initiatieven, vooral voor varkensmest, duidelijk tot uiting. Het werk is dus begonnen maar zeker nog niet voltooid. En wordt hopelijk succesrijk vervolgd....

- 1 Het VCM gaf een werkgroep de opdracht een voorstel uit te werken. Dit voorstel is af en aan de betrokken kabinetten overgemaakt.

Brusselle Enterprises nv

Westendelaan 1, 8620 Nieuwpoort

Tel. 058/23.25.13

Fax 058/23.05.76

Aanneming van draai-, frees-, slijp- en kotterwerk,
zowel conventioneel als op CNC-machines
Vol- en halfautomatisch lassen

CARL ADAMS NV

ERKEND SELECTIEBUREAU
SELECTIE, TRAINING EN ADVIES
VG. WS. 032

PERSONEELSRECRUTERING
ORGANISATIE & MANAGEMENT ADVIES

ARDOOISESTEENWEG 25, 8800 ROESELARE
TELEFOON: (051) 24 16 56 / 24 19 98
FAX (051) 24 02 06

Organische reststoffen recycleren in de landbouw

ir. Caroline Pollet

stafmedewerker GOM - West-Vlaanderen

ir. Philippe Tavernier

directeur GOM - West-Vlaanderen

Inleiding

Voor de verwijdering van hun organische reststoffen en bioslibs vonden veel bedrijven tot voor kort probleemloos afzetmogelijkheid op landbouwgrond.

Door het Mestdecreet werden deze organische reststoffen sinds 1 januari 1996 echter gecatalogeerd als "andere meststoffen" en werden beperkingen opgelegd omtrent de hoeveelheid en periode van toediening op landbouwgrond. Door de strikte controle op de naleving van het uitrijverbod werden veel bedrijven in de herfst en winter van 1997 - 1998 voor het eerst geconfronteerd met een complexe wetgeving, waarbij zich ernstige problemen stelden om de periode

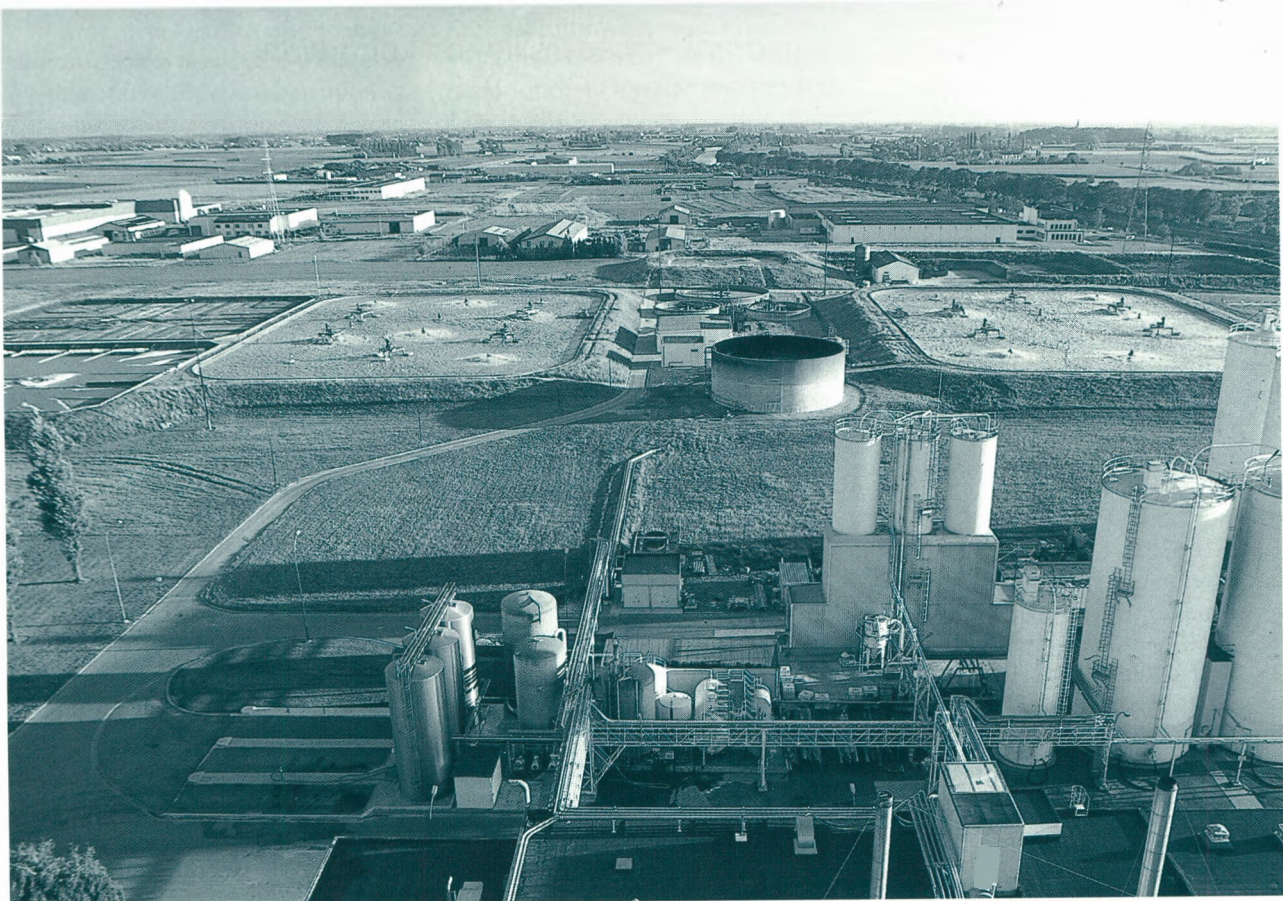
van het uitrijverbod te overbruggen voor bedrijven met onvoldoende opslagcapaciteit voor deze organische meststoffen.

Uit een enquête van de vijf GOM's in het najaar 1997, waaraan een honderdtal Vlaamse bedrijven hun medewerking verleenden, bleek dat vele bedrijven meestal door onwetendheid op illegale wijze organische reststoffen in de landbouw afzetten. Naast het Mestdecreet zijn immers nog andere reglementeringen van toepassing. Vooreerst is er sinds 1977 reeds een toelating nodig van het Ministerie van Landbouw vooraleer reststoffen een landbouwkundige toepassing kunnen krijgen als meststof, veevoeding of bodemverbeteraar. Sinds de publicatie van het VLAREA, het

Het overleg dat de GOM's in het najaar 1997 opgestart hebben, heeft als gevolg dat coördinatievergaderingen werden opgezet tussen de drie bevoegde administraties (VLM - OVAM - Ministerie van Landbouw) omtrent de valorisatie van organische reststoffen in de landbouw en het gebruik als meststof en/of bodemverbeteraar. Enige afstemming op beleidsniveau moet worden aangemoedigd teneinde een coherent nutriëntenbeleid mogelijk te maken.

Vlaams Reglement inzake Afvalvoorkoming en -beheer, op 16 april 1998 dient men ook rekening te houden met het gebruik als

Zicht op de zuiveringsinstallatie van Protein Technologies International, Ieper

Tabel 1
Bemestingslimieten Algemeen gebied, tot 31 december 1998

Gewasgroep	P ₂ O ₅ (kg/ha)	N (kg/ha)	N uit chemische meststoffen (kg/ha)
Grasland	170	450	250
Maïs	150	325	200
Gewassen met lage N-behoefte	125	170	125
Andere gewassen	150	325	225

In fosfaatverzadigde gebieden is het opbrengen van andere meststoffen, zoals organische reststoffen en bioslibs, verboden.

secundaire grondstof in de landbouw.

Naar aanleiding van de problemen waarmee diverse bedrijven werden geconfronteerd als gevolg van de striktere toepassing van de reglementering, werd in september 1997 overleg opgestart door de GOM's en het LVN, de Federatie van de Landbouw- en Voedingsindustrieën met het Kabinet van Leefmilieu, het Kabinet voor Economie en met alle betrokken instellingen. Dit overleg heeft finaal geleid tot de uitvaardiging van een Besluit van de Vlaamse regering van 16 december 1997 (BS 06.02.98) waarbij onder strikte voorwaarden voor de winter 1997-1998 nog een eenmalige afwijking op de uitrijregeling werd toegestaan voor bepaalde "andere meststoffen". Bedrijven die thans echter nog organische reststoffen in de landbouw wensen af te zetten, dienen in regel te zijn met alle wettelijke bepalingen, en moeten daarbij in het bezit zijn van de vereiste attesten volgens de verschillende, van toepassing zijnde regelgevingen.

Dit artikel gaat dieper in op de inhoudelijke bepalingen van het Mestdecreet, het Koninklijk Besluit van 7 januari 1998 en het VLAREA met betrekking tot het gebruik van secundaire grondstoffen in of als meststof of bodembeterend middel in de landbouw.

Het geeft een synthese van twee infodagen met als titel "Reststoffen recycleren in de landbouw" die door de GOM's werden georganiseerd op 27 februari en 6 maart 1998 respectievelijk te Kortrijk en te Strombeek-Bever. Er dient wel aan toegevoegd dat sindsdien het Koninklijk Besluit van 6 oktober 1977, dat toen uitvoerig werd toegelicht, werd opgeheven en vervangen door een nieuw Koninklijk Besluit van 7 januari

1998 en dat ook het Mestdecreet op 12 mei 1998 werd gewijzigd.

Dit artikel biedt een overzicht van de actuele verplichtingen waaraan bedrijven moeten voldoen.

Het Mestdecreet en de toepassing van 'andere meststoffen' in de landbouw

Het decreet van 23 januari 1991 inzake de bescherming van het leefmilieu tegen de verontreiniging door meststoffen, gewijzigd bij decreet van 20 december 1995, ook Mestdecreet genaamd, werd uitgevaardigd met als doel het leefmilieu te beschermen tegen de verontreiniging als gevolg van de productie en het gebruik van meststoffen. Het begrip meststof wordt hier gedefinieerd als "elke stof die de nutriënten stikstof en fosfor bevat en die kan aangewend worden op gronden ter bevordering van de gewasgroei". In tegenstelling tot de algemene regelgeving inzake de handel in meststoffen

(KB van 7 januari 1998), biedt het Mestdecreet een wettelijk kader voor zowel dierlijke mest, chemische meststoffen als "andere meststoffen", waaronder organische reststoffen en bioslib. Slib afkomstig van rioolwaterzuiveringsinstallaties valt uitdrukkelijk niet onder de definitie van meststof.

Aangifte

Producenten van "andere meststoffen", die meer dan 300 kg P₂O₅ afzetten of laten afzetten op cultuurgrond in het Vlaamse Gewest, dienen elk jaar aangifte te doen aan de Mestbank van de volgende gegevens met betrekking tot het kalenderjaar voorafgaand aan het jaar van de aangifte:

- de afgezette hoeveelheden "andere meststoffen", met opgave van de aard, de massa en het aantal kg N en kg P₂O₅;
- de naam en het adres van de afnemer;
- de naam en het adres van de personen die het transport hebben uitgevoerd.

Deze aangifte dient te gebeuren vóór 15 maart van elk jaar, op een daartoe vastgesteld formulier dat bij de Mestbank te verkrijgen is.

Register

Verder is elke producent van "andere meststoffen" ertoe gehouden ter plaatse een register bij te houden dat ten allen tijde ter inzage ligt voor de met toezicht belaste ambtenaren. Jaarlijks stuurt de Mestbank een blanco register naar de producent van "andere meststoffen".

Tabel 2
Bemestingslimieten Groep Natuur

- Habitats en bijhorende bufferzones binnen de vogelrichtlijngebieden
- Valleigebieden, ecologisch waardevolle agrarische gebieden met bijzondere waarde
- Bos-, natuur- en reservaatgebieden

Gewasgroep	P ₂ O ₅ (kg/ha)	N (kg/ha)	N uit chemische meststoffen (kg/ha)
Grasland	120	400	200
Maïs	100	275	150
Gewassen met lage N-behoefte	80	125	70
Andere gewassen	100	275	150

In fosfaatverzadigde gebieden is het opbrengen van andere meststoffen, zoals organische reststoffen en bioslibs, verboden.

Tabel 3

Bemestingslimieten Groep Water

- Waterwingebieden, beschermingszone 2 en sommige beschermingszones 3
- Beschermingsgebieden zone A voor drinkwaterwinning uit oppervlaktewater
- Nitraatgevoelige formaties zone A

Gewasgroep	P ₂ O ₅ (kg/ha)	N (kg/ha)	N uit dierlijke mest en andere meststoffen (kg/ha)	N uit chemische meststoffen (kg/ha)
Grasland	120	350	200	200
Mais	100	275	170	150
Gewassen met lage N-behoefte	80	125	125	70
Andere gewassen	100	275	170	150

In fosfaatverzadigde gebieden is het opbrengen van andere meststoffen, zoals organische reststoffen en biosluis, verboden.

Mestafzetdocument

Het vervoer van andere meststoffen mag, zoals voor dierlijke mest, enkel gebeuren door vervoerders, erkend door de Mestbank. Voor elk vervoer moet een mestafzetdocument het transport vergezellen. Deze mestafzetdocumenten kunnen tegen betaling bij de Mestbank besteld worden. Het is de taak van de mestvervoerder om dit document op te maken en een dubbel ondertekend door de afnemer binnen de 40 dagen na het transport over te maken aan de Mestbank. Bovendien moet elk mesttransport 24 uur op voorhand gemeld worden via een fax naar het regionale kantoor van de Mestbank. Bij een ecologisch onverantwoorde mestafzet zal de Mestbank het transport verbieden via een fax-bericht. Indien de Mestbank niet reageert binnen de 24 uur, kan het geplande transport doorgaan mits de mestwetgeving te respecteren. Enkel in het kader van burenregeling en onder welbepaalde voorwaarden kan van de transportreglementering afgeweken worden voor gezinsveeteeltbedrijven. Alle documenten met betrekking tot mestverhandelingen moeten gedurende twee jaar bij het register bewaard worden.

Bemestingsnormen

De hoeveelheid meststoffen die jaarlijks op cultuurgrond mag worden gebracht, is beperkt. Deze bemestingsnormen hebben betrekking op de hoeveelheden P₂O₅ en N. Deze normen gelden voor de N en P₂O₅ die zich bevinden in zowel

dierlijke mest, andere meststoffen als chemische meststoffen.

Er wordt onderscheid gemaakt in de maximale hoeveelheid N en P₂O₅ die op cultuurgronden mag worden gebracht naargelang de teelt en naargelang het gebied waarin de mest opgebracht wordt: algemeen gebied, groep water, groep natuur en fosfaatverzadigde gebieden (zie tabellen 1, 2 en 3).

Verbodsbepalingen

Naast de maximale bemestingsnormen in functie van teelt en gebied, gelden er ook verbodsbepalingen voor het opbrengen van de mest in bepaalde periodes:

- van 21 september tot en met 21 januari;
- van 21 oktober tot en met 21 januari voor gras na mais, wintertarwe na aardappelen en tot een maximum van 60 kg N/ha;
- van 6 december tot en met 21 januari voor wintertarwe na suikerbieten en tot een maximum van 60 kg N/ha;
- op alle zon- en feestdagen;
- op alle zaterdagen, behalve gedurende de periode van 1 februari tot en met 15 mei;
- vóór 7 uur en na 22 uur;
- als de cultuurgrond overstroomd, bevroren of met sneeuw bedekt is.

Voor de groepen natuur en water geldt een gebiedsgerichte verscherping van het uitrijverbod; dit is van kracht tussen 1 september en 21 januari. Specifiek voor beschermingsgebieden zone A en B van drinkwaterwinning uit oppervlaktewater is een uitrijverbod ingesteld tussen 1 september en 15 februari.

Nieuw Mestdecreet

Op het ogenblik dat dit artikel werd geschreven, werd een voorontwerp van een nieuw en ingrijpend Mestdecreet besproken met de betrokken sectoren. Vermoedelijk zullen wijzigingen optreden in de bemestingsnormen, de aanduiding van de gebieden met verscherpte bemestingsnormen en de invoering van nieuwe heffingen. Ook het gebruik van andere meststoffen, de valorisatie van organische reststoffen inclusief, zal onderhevig zijn aan een specifieke heffing.

Algemene regelgeving met betrekking tot het gebruik als meststof of bodemverbeterend middel in de landbouw - KB van 7 januari 1998

De wet van 11 juli 1969 betreffende de bestrijdingsmiddelen en de grondstoffen voor de landbouw, tuinbouw, bosbouw en veeteelt is hier van toepassing. Het uitvoeringsbesluit voor het in de handel brengen van deze producten was vroeger het Koninklijk Besluit van 6 oktober 1977 betreffende de handel in meststoffen en bodemverbeterende middelen, dat meermaals gewijzigd werd. Dit KB van 6 oktober 1977 werd recent opgeheven en vervangen door het Koninklijk Besluit van 7 januari 1998 betreffende de handel in meststoffen, bodemverbeterende middelen en teeltsubstraten, dat op 11 juni 1998 in het Belgisch Staatsblad werd gepubliceerd. In wat volgt, zal hoofdzakelijk aandacht besteed worden aan het nieuwe

Koninklijk Besluit dat momenteel van toepassing is.

Gebruik als meststof of bodemverbeterend middel

Het besluit bevat drie delen: een reglementerende tekst en twee bijlagen, zijnde een tabel met de toegelaten producten en een lijst met de toegelaten organische bindingsvormen voor sporenelementen.

In de tabel met de toegelaten producten zijn de verschillende hoofdstukken, die een weergave zijn van de productcategorieën, telkens onderverdeeld in vier kolommen waarbij per toegelaten product vermeld wordt: typeaanduiding, beschrijving, vereisten en gewaarborgde hoofdzakelijke hoedanigheden.

Dit besluit is uitdrukkelijk niet van toepassing op de vruchtbaar-makende stoffen of bodem-verbeterende middelen die van de natuurlijke voortbrengselen van de hoeve voortkomen (bijvoorbeeld mest, gier of stro), mits deze in hun natuurlijke staat worden verhandeld.

De indeling van de producten die mogen verhandeld worden, vindt U terug in tabel 4.

Voor in Hoofdstuk III – Bodemverbeterende middelen en Hoofdstuk VIII – Zuiverings-slib vinden we producten terug die als organische reststof in de landbouw gevaloriseerd kunnen worden.

Bodemverbeterende middelen

Als organische bodem-verbeterende middelen zijn opgenomen: cacao-bijproduct, gedroogde mest, gemengd organisch bodemverbeterend middel, gedroogde druivenpulp, gedroogde organische zee-wieren, compost van loofboomschors, afgeogste champignoncompost, veen, turfstrooisel, tuinturf, gecomposteerde naaldhoutschors en wormcompost. Andere producten blijven mogelijk mits het verkrijgen van een ontheffing bij de federale Minister voor Landbouw.

Toelatingsvoorwaarden

De producten die beantwoorden aan de beschrijving en kwaliteits-criteria van voornoemde lijst kunnen verhandeld worden zonder vooraf-gaandelijke melding bij het federale Ministerie van Middenstand en Landbouw.

Tabel 4

Hoofdstuk I.	Meststoffen
Afdeling I.	Meststoffen die als "EG-MESTSTOF" mogen aangeduid worden
Afdeling II.	Meststoffen die niet als "EG-MESTSTOF" mogen aangeduid worden
Hoofdstuk II.	Meststoffen op basis van secundaire elementen
Afdeling I.	Meststoffen op basis van secundaire elementen die als "EG-MESTSTOF" mogen aangeduid worden
Afdeling II.	Meststoffen op basis van secundaire elementen die niet als "EG-MESTSTOF" mogen aangeduid worden
Hoofdstuk III.	Bodemverbeterende middelen
	A. Organische bodemverbeterende middelen
	B. Fysische bodemverbeterende middelen
Hoofdstuk IV.	Teeltsubstraten
	A. Organische teeltsubstraten
	B. Anorganische teeltsubstraten
Hoofdstuk V.	Meststoffen die sporenelementen bevatten
Hoofdstuk VI.	Meststoffen voor de aanmaak van voedings-oplossingen voor hydrocultuur en substraatteelt
Hoofdstuk VII.	Aanverwante waren
Hoofdstuk VIII.	Zuiverings-slib

Ontheffingsprocedure

Wanneer producten niet voorkomen op de lijst, kan de federale Minister voor Landbouw de verhandeling van deze producten toelaten onder de voorwaarden die hij bepaalt (ontheffingsprocedure). Voorbeelden hiervan zijn slijpkalk-slib en GFT- en groencompost. De toelatingen die aldus worden afgeleverd zijn bedrijfs- en product-gebonden. Een lijst van de verleende ontheffingen kan op eenvoudige aanvraag verkregen worden. Ontheffing en gebruikscertificaat volgens het VLAREA kunnen gelijktijdig aangevraagd worden. Beide documenten moeten aanwezig zijn vooraleer de secundaire grondstof effectief gebruikt mag worden. Voor praktische informatie over deze aanvraag tot ontheffing kan u zich wenden tot de GOM-West-Vlaanderen.

Voor het verloop van de ontheffingsprocedure werden geen bindende termijnen vastgelegd. Eenmaal de aanvraag tot ontheffing is ingediend, neemt de procedure normaal enkele maanden in beslag. Ook voor de verkregen ontheffing is geen termijn bij voorbaat vastgesteld; deze kan variëren tussen één en vijf jaar.

Bioslib

Een nieuw Hoofdstuk VIII – Zuiverings-slib werd aan de lijst toegevoegd. Als "zuiverings-slib bestemd voor de landbouw" wordt

bedoeld het slib afkomstig van zuiveringsinstallaties voor huishoudelijk en/of stedelijk en/of industrieel afvalwater. Vooraleer het slib kan gebruikt worden in de landbouw, moet het een behandeling ondergaan hebben langs biologische, scheikundige of thermische weg, of door langdurige opslag of volgens enig ander geschikt procédé, om de vergistbaarheid en de hygiënische bezwaren van het gebruik ervan aanzienlijk te verminderen.

In het Vlaamse Gewest zijn voor zuiverings-slib de milieuhygiënische vereisten volgens het VLAREA van toepassing (zie verder). Bijkomend is voor elke productie-eenheid waarbij slib zal gebruikt worden als secundaire grondstof in de landbouw, een voorafgaandelijke toelating vereist van de federale Minister voor Landbouw, zodat de kwaliteit van het slib kan vastgesteld en gewaarborgd worden.

Aanvraag tot toelating voor behandeld slib

De aanvraag tot toelating dient ook te gebeuren op voornoemd adres. Opnieuw moet er bij de aanvraag een dossier worden gevoegd dat minstens volgende gegevens bevat:

- informatie betreffende de aard en de oorsprong van het slib (onder meer een schets van de algemene activiteiten van het bedrijf, gegevens betreffende

aard en oorsprong van de verwerkte producten, een schematische weergave van het productieproces met aanduiding van de afvalstromen die in de slibverwerking terechtkomen, een beschrijving van het waterzuiveringsproces, informatie over de producten die eventueel bij dit proces gebruikt worden (bijvoorbeeld kalkmelk) en een antwoord op de vraag of/in hoeverre het slib voldoet aan de definitie van behandeld slib zoals gesteld in het VLAREA;

- een analyseverslag, afgeleverd door een door de Minister van Landbouw erkend laboratorium, met de resultaten van volgende bepalingen:
 - gehalte aan droge stof;
 - gehalte aan organische stof;
 - pH (water);
 - zuurbindende waarde indien pH (water) hoger is dan 8;
 - stikstof totaal (N);
 - fosforzuuranhydride (P₂O₅) oplosbaar in mineraal zuur;
 - facultatief: ammoniumstikstof, kaliumoxide (K₂O) oplosbaar in water en/of magnesiumoxide (MgO) oplosbaar in mineraal zuur;
- een kopie van het analyseverslag betreffende de eventuele aanwezigheid van verontreinigende en/of schadelijke stoffen dat in het kader van de aanvraag tot gebruikscertificaat aan de OVAM moet worden overgemaakt;
- een bewijs van de landbouwkundige waarde van het slib;
- de totale hoeveelheid jaarlijks geproduceerd slib;
- de bestemming en voorgestelde doses;
- het exacte adres van de waterzuiveringsinstallatie.

Ook hier kan naargelang de inhoud van het dossier nog bijkomende informatie worden opgevraagd en dient de producent eerst een gebruikscertificaat te verwerven alvorens een ontheffing kan worden afgeleverd.

VLAREA en het gebruik van secundaire grondstoffen in of als meststof of bodemverbeterend middel in de landbouw

Op 17 december 1997 werd door de Vlaamse regering

het Besluit tot vaststelling van het Vlaams Reglement inzake afvalvoorkoming en -beheer (VLAREA) goedgekeurd. Het VLAREA bundelt een aantal uitvoeringsbesluiten op het Afvalstoffendecreet van 2 juli 1981. Het VLAREA is in werking getreden op 1 juni 1998, behalve voor de clausules die betrekking hebben op het gebruik van gevaarlijke afvalstoffen. Hoofdstuk vier behandelt de "Aanwending van afvalstoffen als secundaire grondstoffen". Complementair aan het KB van 7 januari 1998 worden voor het gebruik van afvalstoffen in of als meststof of bodemverbeterend middel in de landbouw milieuhygiënische voorwaarden opgelegd inzake samenstelling en het milieuhygiënisch gebruik.

Secundaire grondstoffen

Vóór het VLAREA van kracht werd, bestond onduidelijkheid over de wettelijke status van de afvalstoffen die gebruikt werden buiten de inrichtingen die specifiek bestemd zijn voor de verwerking van afvalstoffen evenals voor de stoffen die verkregen werden na de nuttige toepassing van afvalstoffen, bijvoorbeeld compost uit de biologische behandeling van huishoudelijk afval. In deze grijze zone werden de afvalstoffen door veel producenten als bijproducten, grondstoffen of producten beschouwd die als een nieuwe soort grondstoffen kunnen worden ingezet buiten het afvalstoffen-circuit. Gezien ze daar primaire grondstoffen kunnen vervangen, werd de term "secundaire grondstoffen" ingevoerd. De regelgeving zorgt ervoor dat gebruik van secundaire grondstoffen "dispers" kan gebeuren, met andere woorden de secundaire grondstoffen kunnen rechtstreeks, ongeacht de plaats of inrichting waar zij worden gebruikt, zonder bijkomende milieuvorwaarden ter vervanging van klassieke grondstoffen ingezet worden.

De lijst van afvalstoffen voor gebruik in of als meststof of bodemverbeterend middel is gebaseerd op het KB van 6 oktober 1997 betreffende de handel in meststoffen en bodemverbeterende middelen (lijst in bijlage 1 bij het KB) en op ontheffingen van het Ministerie van Middenstand en Landbouw. Deze lijst is opgenomen in het VLAREA als bijlage 4.1 afdeling 1 en kan enkel aangepast worden door

een wijziging van het VLAREA door de Vlaamse regering.

Gebruik als meststof of bodemverbeterend middel

Raadpleeg hiervoor bijlage 4.1, afdeling 1 bij VLAREA.

Criteria

Het gebruik van deze afvalstoffen als secundaire grondstof in de landbouw moet voldoen aan criteria inzake samenstelling en gebruik:

- voorwaarden inzake samenstelling, met name de maximum gehalten aan verontreinigende stoffen (metalen – aromatische koolwaterstoffen en andere organische stoffen) om bodemverontreiniging te vermijden (bijlage 4.2.1.A van het VLAREA)
- voorwaarden inzake gebruik, met name de maximaal toelaatbare bodemdosering van diezelfde stoffen om bodemverontreiniging te vermijden (bijlage 4.2.1.B van het VLAREA); indien meer dan één secundaire grondstof gebruikt wordt, mag de som van de toegevoegde metalen de maximaal toelaatbare dosering niet overschrijden.

Gebruikscertificaat

Voor de afvalstoffen die bij gebruik als secundaire grondstoffen sterk kunnen verschillen qua verontreinigingsgraad en onder één noemer werden aangeduid in de lijst, wordt een gebruikscertificaat ingevoerd om de kwaliteit te toetsen vooraleer het gebruik als secundaire grondstof wordt toegelaten. Het betreft producten van dierlijke oorsprong, zoals vismeel, diermeel, verenmeel, en dergelijke, behandeld slib, papierschium en GFT- en groencompost.

De aanvraag van dit gebruikscertificaat gebeurt via een procedure met vaste termijnen; voor meer informatie omtrent de praktische aspecten van de aanvraag kan u zich wenden tot de GOM-West-Vlaanderen.

Kwaliteitsopvolging

Ook bij afvalstoffen die als secundaire grondstof ingezet worden en waarvoor geen gebruikscertificaat vereist is, dient de kwaliteit opgevolgd te worden in overleg met de OVAM.

Bioslib

Het gebruik van behandeld slib als secundaire grondstof in de landbouw wordt uitgebreid gereguleerd via het VLAREA, waarbij omzetting gegeven wordt aan de Europese Richtlijn 86/278/EEG betreffende de bescherming van het milieu, in het bijzonder de bodem, bij gebruik van zuiverings-slib in de landbouw. Voor het gebruik van behandeld slib in of als meststof of bodemverbeterend middel in de landbouw is steeds een gebruikscertificaat vereist.

Behandeld slib van rioolwater-zuiveringsinstallaties mag met ingang van 1 december 1999 niet meer toegepast worden op landbouwgrond in het Vlaamse Gewest.

Producten van behandeld slib verstrekken aan de gebruikers alle informatie over de slibanalyse, uitgevoerd door een laboratorium erkend voor het uitvoeren van analyses op afvalstoffen. Als algemene regel geldt dat behandeld slib ten minste om de zes maanden moet worden geanalyseerd op droge stof, zuurtegraad, organische stof, N en P₂O₅. Wanneer zich veranderingen voordoen in de kwaliteit van het behandelde afvalwater, wordt de frequentie van deze analyses verdubbeld. Het slib moet daartoe worden bemonsterd na behandeling maar vóór de levering aan de gebruiker.

Verder dient de producent een register bij te houden waarin is opgenomen: de hoeveelheden geproduceerd slib, de hoeveelheden aan de landbouw geleverd slib, de samenstelling en eigenschappen van het slib volgens VLAREA, de behandelingsmethode die het slib onderging, de coördinaten van de ontvangers van het slib evenals de plaatsen waar het slib wordt gebruikt. Dit register dient gedurende vijf jaar ter beschikking gehouden te worden van toezichthoudende ambtenaren.

Gebruikers van behandeld slib mogen dat slib enkel op landbouwgrond toepassen mits inachtnaeme van volgende voorwaarden:

- vooraleer over te gaan tot het gebruik van slib, dienen de desbetreffende bodems door een milieudeskundige erkend in de discipline bodem volgens VLAREM II, geanalyseerd te worden volgens bijlage 4.2.1.C van het VLAREA; een nieuwe bodemanalyse is vereist telkens nadat een slibdosering van

20 ton droge stof per hectare is toegepast;

- de concentraties in de grond mogen voor geen enkel metaal de vastgestelde concentraties volgens bijlage 4.2.3. van het VLAREA overschrijden;
- de bodem dient een pH-waarde hoger dan 5 te bezitten,
- het gebruik dient zodanig te gebeuren dat met de voedingsbehoefte van de planten rekening wordt gehouden en de kwaliteit van bodem, oppervlaktewater en grondwater niet wordt aangetast;
- de voorwaarden opgelegd met toepassing van het Mestdecreet dienen nageleefd te worden;

het gebruik van behandeld slib is **verboden** in volgende gevallen:

- op weideland dat wordt beweid of op velden voor de teelt van voedergewassen als die voedergewassen worden geoogst, vóór het verstrijken van een wachttermijn van zes weken;
- op groente- en fruitaanplant, met uitzondering van de aanplant van fruitbomen tijdens de groei-periode;
- op bodems die bestemd zijn voor de teelt van groenten of vruchten die in rechtsreeks contact met de bodem staan en die rauw worden geconsumeerd, gedurende een periode van 10 maanden voorafgaand aan de oogst en tijdens de oogst;
- in waterwingebieden en beschermingszones type I en II afgebakend conform het Grondwaterdecreet.

Bedenkingen

In het recent verleden vonden afvalproducten uit de voedingsindustrie gemakkelijk afzet in de landbouw hetzij als veevoeder hetzij als bodemverbeteraar of meststof.

Sinds het invoeggetreden van het vernieuwde Mestdecreet (1996) wordt door de landbouwsector de afzet van slib naar Vlaamse gronden echter meer en meer met argwaan bekeken. Deze benadering werd ingegeven door twee vaststellingen:

- in gebieden met een hoge bemestingsdruk vormt slib een concurrent van dierlijke mest;
- enkele malafide praktijken van afvalvervoerders die ander industrieel slib in de landbouw afzetten, brachten de toepassing van slib – ongeacht de oorsprong of samenstelling – in een slecht daglicht.

De afzet van slib naar de landbouw wordt duidelijk bemoeilijkt. Daarenboven neemt de slibproductie van jaar tot jaar toe tengevolge van de inspanningen die de voedingssector levert via de exploitatie van eigen zuiveringsstations. Het opzetten van een zuiveringsprogramma wordt trouwens opgelegd door de overheid gelet op het stringenter afkoppelingsbeleid dat de Vlaamse Milieumaatschappij voert ten overstaan van de zogenaamde prioritaire bedrijven.

In tegenstelling tot de landbouwsector wordt aan de producenten van “andere meststoffen” niet de gelegenheid geboden zich geleidelijk aan te passen aan de strengere uitrijregeling door het uitbouwen van opslagplaatsen. Daarenboven werd het uitrijverbod uitgebreid van 21 september tot 21 januari en in gebieden met verscherpte bemestingsnormen zelfs van 1 september tot 15 februari, zonder dat overgangsmaatregelen voorzien worden. De voedingssector heeft aldus niet kunnen anticiperen op de gewijzigde reglementering waardoor veel bedrijven uit de sector in de illegaliteit worden gedrongen.

Op korte termijn kan een voorlopige oplossing gevonden worden in een gedoogbeleid gedurende een aanvaardbare termijn (twee à drie jaar) zodat producenten van andere meststoffen aanpassingen kunnen doorvoeren inzake de uitbouw van opslagcapaciteit voor organische reststoffen en de nodige toelatingen kunnen verkregen worden.

Op lange termijn moeten duurzame oplossingen worden gevonden die de sector de nodige rechts- en bedrijfszekerheid kunnen bieden. Zo dient de mogelijkheid tot co-verwerking van bioslib in mestverwerkingsinrichtingen dringend grondig onderzocht te worden op technische haalbaarheid en economische rendabiliteit.

Het overleg dat de GOM's in het najaar '97 opgestart hebben, heeft ook tot gevolg dat coördinatievergaderingen opgezet werden tussen de drie bevoegde administraties (VLM – OVAM – Ministerie van Landbouw) omtrent de valorisatie van organische reststoffen in de landbouw en het gebruik als meststof en/of bodemverbeteraar. Enige afstemming op beleidsniveau dient verder aangemoedigd te worden teneinde een coherent nutriëntenbeleid mogelijk te maken.

Praktische ervaringen met het invoeren van milieuzorgsystemen bij KMO's

ir. Johan Lammerant¹,
ir. Frank Lagaisse en
ing. Gert Hendrickx²

Administratief gebouw, VLAR Milieupark Willebroek

Achtergrond

Begin oktober 1996 lanceerde de Europese Commissie, meer bepaald DG XXIII die onder meer bevoegd is voor het ondernemingsbeleid binnen de EU, het pilootproject **Euromanagement-Environment**. Het project had tot doel KMO's³ te begeleiden die naar EMAS-registratie streefden. Het Europese milieuzorgsysteem EMAS staat voor Eco Management and Audit Scheme en werd in 1995 door de EG gelanceerd in de vorm van een verordening. De Europese Commissie was er zich van bewust dat, hoewel deelname aan EMAS een vrijwillige keuze is, EMAS toch door een aantal KMO's wordt ervaren als een mogelijke bedreiging, doordat grote klanten uit de overheid of de private sector hun toeleveranciers of onderaannemers kunnen verplichten tot EMAS-registratie. Dit impliceert voor KMO's dat van vrijwilligheid geen sprake meer is. De Europese overheid wil daarom nagaan of dergelijk EMAS-systeem niet te complex is voor KMO's waar flexibi-

liteit en eenvoud inherent zijn aan de bedrijfsvoering.

Om deze reden liet de Europese Commissie een methodologie ontwikkelen om industriële KMO's bij te staan bij het implementeren van een milieuzorgsysteem en selecteerde zij over heel Europa 50 consultingorganisaties die deze methodologie zouden uittesten in de praktijk. Belangrijke doelstelling hierbij was het identificeren van mogelijke knelpunten en te verbeteren punten binnen EMAS in het licht van de toepasbaarheid voor KMO's.

WES/CKZ als Vlaamse consultant

In België werden drie consultants geselecteerd, waaronder het samenwerkingsverband tussen CKZ (Centrum voor Kwaliteitszorg) West-Vlaanderen en WES Milieuonderzoek en -advies. Elke consultant diende in een eerste fase minimum tien KMO's te begeleiden bij het uitvoeren van de initiële milieuanalyse en

Uit onze ervaringen met het pilootproject Euromanagement-Environment is duidelijk gebleken dat het invoeren van een gecertificeerd of gevalideerd milieuzorgsysteem ook voor KMO's een haalbare kaart is, tenminste als voldaan kan worden aan de van toepassing zijnde milieuwetgeving.

het opstellen van een milieubeleid, van milieudoelstellingen en een milieuprogramma.

In een tweede fase moest minimum één KMO verder begeleid worden tot de EMAS-registratie.

Elke consultant ontving 30.000 ECU betoelaging voor de uitvoering van het project, wat hen toeliet de instapdrempel voor de participerende bedrijven te verlagen.

WES/CKZ begeleidde tien KMO's uit diverse sectoren en van diverse grootteklassen, verspreid over gans Vlaanderen :

Sector	Aantal werknemers
Recycling	50 - 249
Recycling	50 - 249
Recycling	< 50
Metaal	50 - 249
Metaal	< 50
Voeding	< 50
Biotechnologie	50 - 249
Ceramiek	50 - 249
Compostering	< 50
Baksteen	50 - 249

Alle tien deelnemende bedrijven voltooiden met succes fase 1 terwijl één bedrijf met succes een EMAS-registratie haalde. VLAR participeerde als enig bedrijf in fase 2. Dit leidde begin dit jaar tot de succesvolle implementatie van het milieuzorgsysteem en de EMAS-registratie van het VLAR Milieupark in Willebroek.

Methodologie

De gehanteerde methodologie is gebaseerd op een stappenplan. Bij elke stap wordt door de methodologie voorzien in enkele specifieke 'tools' zoals in te vullen formulieren, checklijsten en dergelijke.

Cruciaal binnen fase 1 is de initiële milieuanalyse. De ontwikkelde hulpmiddelen in combinatie met de ondersteuning door de consultant leidden ertoe dat elke deelnemende KMO een volledig overzicht verkreeg van alle relevante milieueffecten en de van toepassing zijnde wetgeving. Op zich was dit reeds van groot nut voor de milieucoördinator die geacht wordt de milieueffecten van de bedrijfsactiviteiten te verminderen en de naleving van de milieuwetgeving te bewaken. Vervolgens werden de significante effecten geïdentificeerd. WES/CKZ heeft hiervoor diverse methodes uitgetest en voortdurend geoptimaliseerd waarbij de toegepaste methode afhankelijk is van de al dan niet reeds aanwezige kennis en ervaring van het bedrijf op vlak van risicobeoordeling inzake veiligheid of kwaliteit. De significantiegraad is mede maatgevend voor het bepalen van de prioriteiten. Deze werden vertaald in doelstellingen en een milieuprogramma. Fase 1 werd voltooid met het opstellen van een op maat van het bedrijf gesneden milieubeleid.

Fase 2 betrof de effectieve implementatie van het milieuzorgsysteem volgens de vereisten van EMAS. Hierbij bood de gehanteerde methodologie weinig toegevoegde waarde daar elke bedrijfs-situatie specifiek is en weinig algemeen geldende regels toegepast kunnen worden. Daarom diende vooral op de kennis en de ervaring van de consultants gesteund te worden.

Opportunities en knelpunten

Vastgestelde opportuniteiten voor de KMO's die enkel fase 1 voltooiden zijn voornamelijk de uitgevoerde initiële milieuanalyse, die zoals vermeld zeer nuttige gegevens oplevert voor de milieucoördinator die geacht wordt de hem/haar via het decreet 'Bedrijfsinterne milieuzorg' opgelegde verplichtingen na te komen, en het opgestelde milieubeleid met de daaraan gekoppelde doelstellingen en onderliggende acties. Met de ondertekening van het milieubeleid wordt ook het management duidelijk betrokken wat voor vele milieucoördinatoren ervaren wordt als zeer gunstig. Doordat de werkwijze en de verkregen resultaten in fase 1 evenzeer als basis kunnen dienen voor de implementatie van ISO 14001 konden de participerende KMO's nadien nog 'alle' kanten uit.

Grootste opportuniteit voor VLAR Milieupark, het bedrijf dat EMAS-registratie nastreeft in alle exploitaties, is de grote uitstraling naar de omgeving en de belangrijke bijdrage tot een milieuvriendelijk imago.

Regelmatig vastgestelde tekortkomingen zijn :

- het voldoen aan alle relevante bepalingen van de milieuwetgeving, een conditio sine qua non voor het halen van een ISO 14001-certificaat of EMAS-registratie, is in Vlaanderen waar de wetgeving niet alleen voortdurend verandert maar tevens zeer complex en streng is een zware opgave;
- hoewel er in een aantal bedrijven reeds een vrij degelijke organisatie is en afspraken bestaan met betrekking tot bedrijfsinterne milieuzorg is bijna niets gedocumenteerd. Het opstellen van procedures vormt in dat geval een belangrijk aandachtspunt;
- tenslotte was het opvallend hoe weinig KMO's voorbereid zijn op noodsituaties.

Het feit dat uiteindelijk slechts één van de tien bedrijven effectief is doorgegaan naar EMAS is niet

alleen te wijten aan de opgelegde zeer strenge deadline maar ook en vooral aan het bestaan van ISO 14001.

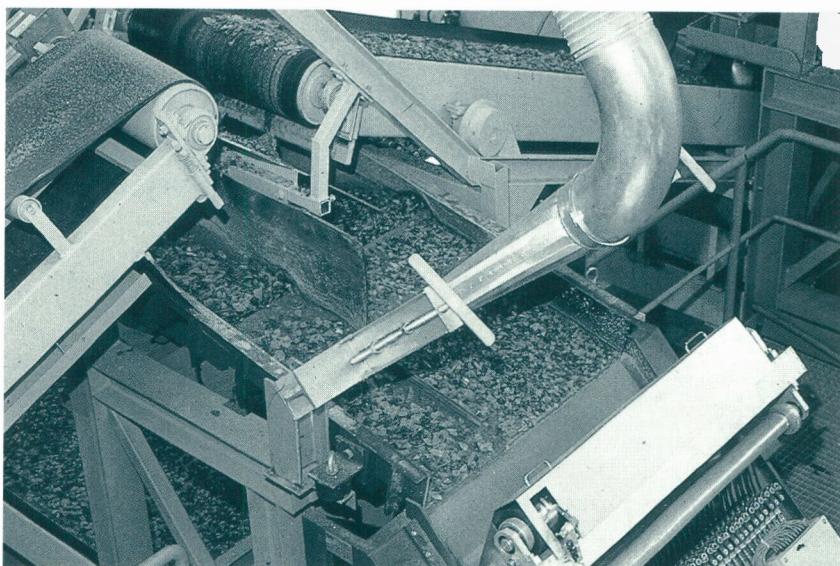
In tegenstelling tot bijvoorbeeld Duitsland opteren de meeste Vlaamse bedrijven die een milieuzorgsysteem wensen in te voeren in de eerste plaats voor ISO 14001. Daar zijn meerdere redenen voor. ISO 14001 heeft een duidelijke en logische structuur en sluit vlotter aan bij ISO 9000. Vele bedrijven zijn voorlopig nog terughoudend ten opzichte van de publieke milieuverklaring en de zwaardere registratieprocedure eigen aan EMAS. Daar de ISO 14001 bovendien aanvaard wordt als basis voor EMAS kan men eenmaal een ISO 14001-certificaat in het bezit nog altijd verder gaan naar EMAS.

Vergelijking met andere lidstaten

Aan het project participeerden in totaal 543 bedrijven. Er werd een uitval vastgesteld van bijna 20 % in fase 1. Van de ongeveer 450 resterende KMO's zouden er 190 participeren in fase 2, waarvan 51 in Duitsland, 27 in Oostenrijk en 27 in Italië. Dit bewijst meteen dat EMAS in een aantal lidstaten veel meer aanhang kent dan bij ons.

In tegenstelling tot het project-gemiddelde onderbrak geen van onze KMO's de samenwerking wat een duidelijke indicatie is van de grote toegevoegde waarde die zij hebben ondervonden door te participeren in het project. Alle KMO's die niet opteeden voor fase 2 gaven

Glaszuiveringsinstallatie, VLAR Milieupark Willebroek

bovendien te kennen een milieuzorgsysteem te zullen invoeren, weliswaar op eigen tempo en in de meeste gevallen een systeem gebaseerd op ISO 14001.

Besluit

Uit onze ervaringen met dit pilootproject is duidelijk gebleken dat het invoeren van een gecertificeerd of gevalideerd milieuzorgsysteem ook voor KMO's een haalbare kaart is, tenminste indien voldaan kan worden aan de van toepassing zijnde milieuwetgeving. De initiële milieudoorlichting, een onderzoek naar conformiteit met de wetgeving en een inventarisatie van de te beheersen milieuaspecten van de bedrijfsactiviteiten, biedt de milieucoördinator zeer waardevolle informatie om zijn verplichtingen, vooropgesteld in het decreet bedrijfsinterne milieuzorg na te komen. Het zorgsysteem zelf verschaft de mogelijkheden om al deze zaken perfect onder controle te houden.

1 J. Lammerant is afdelingshoofd van WES Milieuonderzoek en -advies en was projectcoördinator van het project Euromanagement-Environnement.

PMD-sortering, VLAR Milieupark Willebroek

- 2 F. Lagaise (WES Milieuonderzoek en -advies) en G. Hendrickx (CKZ West-Vlaanderen) zijn milieuconsultants en waren actief betrokken bij de begeleiding van de in het project participerende KMO's.
- 3 Volgens de Europese definitie mag een KMO maximum 250 werknemers hebben en tevens ofwel een jaaromzet van maximum 40 miljoen ECU ofwel een jaarbalanstotaal van maximum 27 miljoen ECU realiseren.

KB-Businessbank

Verdubbel uw verstand van zaken.

De Kredietbank stelt niet alleen financiële diensten ter beschikking van onze ondernemers. Maar ook een flink pak hersenen. Die van de kantoordirecteur of de relatiebeheerder bijvoorbeeld, die u dagelijks bijstaan. Of die van onze experts buitenlandse handel, om uw grenzen te verleggen. Of die van onze specia-

listen leasing, bedrijfsverzekering, factoring enz. die u oplossingen voorstellen waar u van staat te kijken. Laat al die grijze cellen niet links liggen. En ga er eens over praten met uw kantoordirecteur of uw relatiebeheerder. In twee hoofden zit nu eenmaal meer dan in één.

THUIS BIJ DE BANK VAN HIER

KREDIETBANK

Milieu en KMO/MKB in de Euregio Scheldemond

ir. Helene De Rore
stafmedewerker GOM - West-Vlaanderen

Een deelname aan dit project of aan andere gelijkaardige projecten kan voor bedrijven net dat extra duwtje in de rug betekenen om hen over te halen hun bestaande milieuzorg uit te breiden, om op een systematische manier hun milieuprestaties te evalueren en actief verbeteringsopties op te sporen gevolgd door implementatie in het bedrijf.

Inleiding

Het project 'van Milieu en KMO/MKB in de Euregio Scheldemond', uitgevoerd door de GOM - West-Vlaanderen in samenwerking met de GOM - Oost-Vlaanderen en Syntens Zeeland, wil kleine en middelgrote industriële bedrijven uit deze drie provincies stimuleren om milieuvriendelijker te gaan produceren. Door gebruik te maken van infomiddagen en een doorlichting van de milieuaspecten en -effecten van de globale bedrijfsvoering wil het project de deelnemende bedrijven aansporen tot het invoeren van schone technologieën, afval- en emissiepreventie en algemene milieuzorg. Dit artikel gaat dieper in op het doel, de werking en de tot nu toe bereikte resultaten van het project.

Projectbeschrijving

Kleine en middelgrote ondernemingen hebben het doorgaans moeilijk om de milieuwetgeving en de evolutie in milieuvriendelijke technologieën op de voet te volgen. Bij deze ondernemingen is meestal de algemene bedrijfsvoering prioritair waardoor milieu bijzaak wordt. Zij hebben problemen om de juiste informatiekanaalen te vinden waardoor hiaten ontstaan in hun kennis of informatiedoorstroming. Zij kam-

pen vaak met een tijds- en personeelsgebrek om zich grondig in milieumaatregelen te verdiepen. Bovendien reageren veel bedrijven defensief in plaats van (pro)actief tegenover milieu, onder meer omdat milieumaatregelen verondersteld worden altijd hoge, extra kosten met zich mee te brengen. Toch blijken vooral preventieve en brongerichte milieumaatregelen kosten-neutraal of zelfs kostenbesparend te zijn. Bij het Midden en Klein Bedrijf in Nederland is een vergelijkbare situatie aanwezig. Om KMO bedrijven te overtuigen van het nut van preventieve milieuzorg en de beschikbare milieutechnologische

informatie bij hen te verspreiden werd in januari 1997 gestart met het project 'Milieu en KMO/MKB in de Euregio Scheldemond'.

Het project is onderdeel van het Interreg II programma en wordt financieel gesteund door het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling, de Vlaamse Gemeenschap, het Nederlandse Ministerie van Economische Zaken en de provincies Oost-Vlaanderen, West-Vlaanderen en Zeeland.

Industriële bedrijven met 10 tot 250 werknemers worden sectorieel benaderd en per sector wordt een vast stappenplan (Figuur 1) van infosessies en individuele milieu-

Figuur 1 Projectstappenplan

Stap 1. Informatieve workshop

Bedrijven krijgen de kans om kennis te maken met het project en de projectuitvoerders. Externe deskundigen of milieuverantwoordelijken van bedrijven verstrekken info en voorbeelden van milieutechnische oplossingen en alternatieven voor milieuknelpunten in de benaderde sector.

Stap 2. Doorlichting

Het milieubeleid van het bedrijf en de milieubelasting van de bedrijfsvoering worden kosteloos geanalyseerd. Bevindingen en aanbevelingen worden opgenomen in een individueel rapport waarbij alle bedrijfsinformatie vertrouwelijk wordt behandeld. Op basis van alle doorlichtingen wordt een syntheserapport voor de sector opgemaakt met een samenvatting van de gemeenschappelijke en meest voorkomende milieuproblemen. Het streefcijfer per sector voor deelname aan de doorlichting is 15 bedrijven verspreid over de drie provincies.

Stap 3. Uitdiepingsronde relevante milieuthema's

Met behulp van het syntheserapport worden enkele courante milieuproblemen geselecteerd om uitgebreider behandeld te worden. Extra, specifieke en meer in diepte info wordt door externe deskundigen aan de bedrijven verstrekt.

Stap 4. Projectgroepvorming

Bepaalde milieuproblemen vragen extra onderzoek vooraleer een technisch-economisch haalbare oplossing kan aangeboden worden. Geïnteresseerde bedrijven (minimaal twee) kunnen een cluster vormen om samen met deskundigen een onderzoeksproject uit te werken en uit te voeren. Via het project kan 50% financiële steun verleend worden aan het onderzoek. Het resterend bedrag komt van de deelnemende bedrijven.

Euregio Scheldemond is een samenwerkingsverband tussen de Vlaamse provincies Oost-Vlaanderen en West-Vlaanderen en de Nederlandse provincie Zeeland.

Het kerngebied wordt gevormd door de arrondissementen Eeklo, Gent, Sint-Niklaas en Brugge aan Vlaamse zijde en uit de provincie Zeeland. De Vlaamse arrondissementen die grenzen aan het kerngebied zoals Oostende, Roeselare, Diksmuide, Tielt, Kortrijk, Oudenaarde, Dendermonde en Aalst komen ook in aanmerking voor ondersteuning.

doorlichting doorlopen. Op dit ogenblik werden reeds drie sectoren, namelijk de metaalbewerking, beton- en natuursteen en de vlees- en visverwerking afgerond. Bij de metaalverwerking werd vooral aandacht besteed aan reinigen en ontvetten, oppervlaktebehandelingen en het gebruik van koelmeccmiddelen bij verspanende bewerkingen. In juni 1998 werd gestart met de textielsector en de hout- en meubelindustrie. In november 1998 komt de kunststofverwerking aan de beurt. Tot eind 1999 volgen nog de drukkerijen, industriële bakkerijen en confiseriebedrijven.

Een belangrijk instrument ter sensibilisatie en voor informatie-doorstroming is het doorlichten van de milieutoestand van het bedrijf. Veel bedrijven hebben geen goed globaal overzicht van hun milieusituatie en de externe en interne milieukosten waardoor het voor hen moeilijk wordt om op een gefundeerde basis knelpunten aan te duiden en maatregelen te selecteren.

De milieuanalyse van het bedrijf of stap 2 in het project wordt uitgevoerd door een milieuconsulent van de GOM's of Syntens en gebeurt aan de hand van een vragenlijst en een rondleiding door de onderneming. Hiervoor wordt ongeveer een halve dag voorzien. Er wordt hoofdzakelijk aandacht besteed aan de gevolgen van het productieproces voor het milieu en hoe negatieve milieuaspecten verminderd kunnen worden. De milieueffecten en -prestaties van het bedrijf worden onderzocht en geëvalueerd met een identificatie van aandachtsgebieden voor verbetering.

Het type milieuaudit uitgevoerd in het kader van dit project verschilt van het type audits dat nu het meest bij de bedrijven wordt uitgevoerd, namelijk de juridische of compliance audits. Deze juridische audits toetsen de conformiteit van het bedrijf met de wettelijke milieuplichtingen. Aan dit aspect van milieuzorg wordt in dit project minder aandacht besteed. Niettemin wordt bij het vaststellen van niet-conformiteiten met de wetgeving dit gesignaleerd aan het bedrijf. Zij worden dan doorverwezen naar de GOM's, die vrijblijvend kunnen gecontacteerd worden rond aspecten van milieuwetgeving. De hier gebruikte audit leunt sterker aan bij de decretale milieuaudit die voor sommige Vlaamse bedrijven verplicht is of opgelegd kan worden door de wetgever. Gezien de beperkte hoeveelheid tijd die in dit project toegewezen wordt aan de milieuanalyse is deze dan ook eerder als verkennend dan zeer diepgaand te beschouwen. Van de doorlichting wordt een individueel rapport opgemaakt waarin de sterke en zwakke punten van het bedrijf op milieugebied worden opgesomd. Tevens worden aanbevelingen ter verbetering van de milieutoestand geformuleerd.

De gesuggereerde adviezen situeren zich op een eerstelijnsniveau. De nadruk ligt bij preventie-maatregelen die het ontstaan van afval en emissies aan de bron beperken of reduceren. Er wordt eveneens aandacht besteed aan energiebesparingsmogelijkheden. De bedrijven worden attent gemaakt op het bestaan van milieugunstiger grond- of hulpstoffen en alternatieve procestechnieken. Contactmogelijkheden voor het verkrijgen van gespecialiseerd, deskundig advies of inlichtingen zoals kenniscentra, studie bureaus of leveranciers van milieutechnologie of

milieuproducten worden doorgegeven.

Dergelijke milieuanalyses verschaffen de bedrijven een beter inzicht in hun huidige milieusituatie. Ze leiden tot een identificatie van probleemgebieden en vormen een basis voor het aanduiden van verbeteringsopties. Jammer genoeg blijken nog niet alle bedrijfsleiders volledig overtuigd te zijn van het nut en de voordelen verbonden aan dergelijke milieu-audits.

Resultaten

Deelname bedrijven

In totaal werden reeds 54 bedrijven doorgelicht. Tabel 1 geeft de indeling van de deelnemende bedrijven per sector en per provincie weer.

De bedrijven namen onder andere deel aan het project en de doorlichting omdat zij met een concreet milieuprobleem worstelen en niet volledig op eigen kracht een oplossing kunnen vinden en/of om meer inlichtingen te verkrijgen over de huidige stand van de techniek en mogelijke preventie-maatregelen. Sommige bedrijven hebben al een betrekkelijk goed beeld van hun milieusituatie en knelpunten maar willen dit vergelijken en aanvullen met de opinie van een externe auditor.

Algemene vaststellingen en aanbevelingen op basis van de audits

Alhoewel de drie tot nu toe aan bod gekomen sectoren metaal, beton- en natuursteen en de vlees- en visverwerking zeer uiteenlopende productieprocessen hebben, komen toch een aantal algemene bevindingen steeds terug. Deze bevindingen

Tabel 1

Sector	Aantal deelnemende bedrijven			
	Totaal	W. - Vl.	O. - Vl.	Zeeland
Metaalbewerking	21	6	10	5
Beton en betonwaren	8	3	4	1
Natuursteenbewerking	6	1	1	4
Vleesverwerking	-15	5	10	
Visverwerking	4		1	3

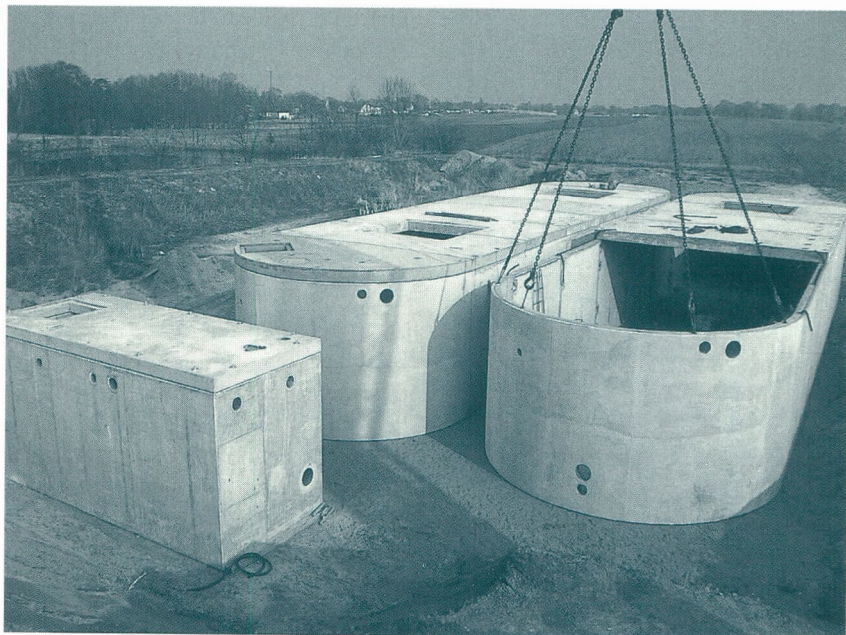
gelden voor zowel de Vlaamse als de Zeeuwse bedrijven.

- Het merendeel van de bezochte bedrijven situeert zich op het gebied van milieuzorg eerder in het peloton dan bij de koplopers. Milieuproblemen worden nog te vaak fragmentarisch opgelost. De milieuzorg zou in een meer gestructureerde vorm moeten plaats vinden en milieuzaken moeten een evenwaardig onderdeel van het bedrijfsbeleid worden.

Veel bedrijven zouden gebaat zijn met het opstellen van milieudoelstellingen en een milieuprogramma waarbij systematisch alle milieucompartmenten en aspecten van milieuzorg aan bod komen en kritisch geëvalueerd worden met het oog op het verbeteren van de milieuprestaties. Dit programma kan naargelang de beschikbare tijd en behoefte gespreid worden over meerdere jaren.

- De meeste bedrijven hebben een milieuverantwoordelijke aangesteld. Deze persoon combineert evenwel bijna altijd zijn milieutaak met een andere bedrijfstak waardoor vaak onvoldoende tijd overblijft om milieuaangelegenheden optimaal af te handelen. Ook de snelle evolutie van de Vlaamse milieuwetgeving en haar complexiteit zijn medeverantwoordelijk voor het feit dat bij Vlaamse bedrijven bepaalde milieu-juridische verplichtingen niet of slecht worden nageleefd. Vaak wordt vastgesteld dat bedrijven niet in orde zijn met de verplichte inkuiping van gevaarlijke stoffen. Ook blijken velen niet op de hoogte van de verplichte jaarlijkse emissiemeting van rookgassen op stookinstallaties met een nominaal thermisch vermogen vanaf 100 kW. Milieuvergunningen zijn vaak niet volledig in orde. Rubrieken van bepaalde hinderlijke activiteiten ontbreken of wegens de snelle veranderingen en uitbreiding bij sommige KMO's is de exploitatie- of milieuvergunning niet meer actueel. Nederlandse bedrijven blijken op dit ogenblik minder problemen te hebben met de milieuwetgeving. *Er wordt aangeraden jaarlijks alle vergunningen te controleren en eventuele veranderingen door te geven aan de betrokken instanties.*

- De voornaamste beweegredenen van bedrijven om bepaalde milieumaatregelen in te voeren of milieuinvesteringen uit te voeren zijn de verplichtingen of normen opgelegd in de milieuwetgeving.

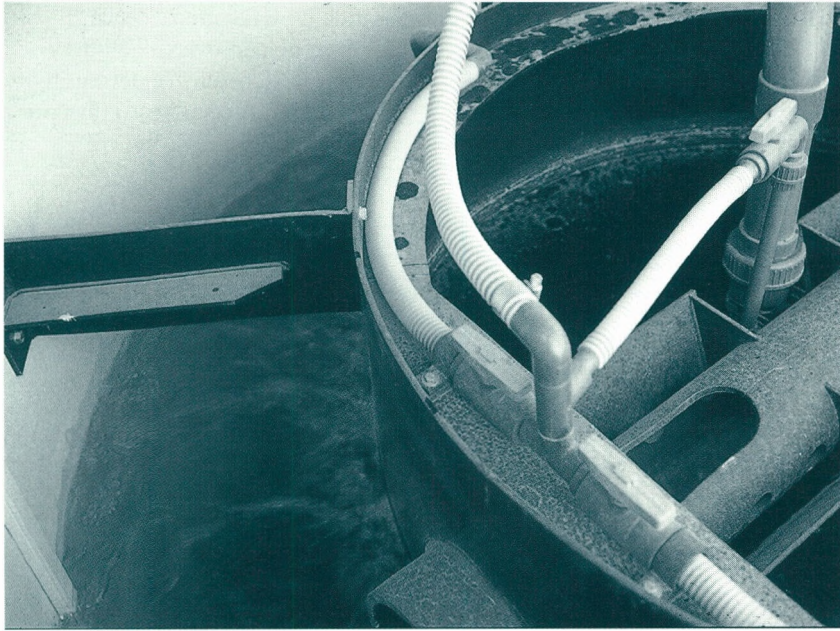

SBR met grootvolume bekkens van Beton De Clercq, deelnemend bedrijf aan het project.

Een sterke verhoging van milieukosten zoals heffingen of taksen is ook een goede aanleiding. Als een onderneming al verder gaat dan de wettelijke eisen, dan wordt de selectieve inzameling en gescheiden afvoer van afvalstoffen meestal als eerste uitgebouwd. Het kostenbesparend aspect is hier dan de doorslaggevende factor. Bij iedere onderneming zijn er enkele richtlijnen of maatregelen terug te vinden die je vanuit milieuoogpunt kan omschrijven als preventiemaatregelen. Het hergebruik van aangeleverde kartonnen dozen als eigen verpakkingsmateriaal, de aankoop van producten in retourverpakkingen of duidelijke werkinstructies bij het doseren van chemicaliën om verspilling te voorkomen zijn enkele voorbeelden. Vaak behoren de ingevoerde maatregelen tot het type van 'goed huismeesterschap' of 'good housekeeping'. Bij navraag blijkt dat deze maatregelen doorgaans zijn ingevoerd omdat zij leiden tot een verhoging van de bedrijfsefficiëntie in plaats vanuit milieu-overwegingen. *Goed huismeesterschap maatregelen kunnen belangrijke besparingen op het grond- en hulpstoffenverbruik en de afvalproductie realiseren met doorgaans minimale investeringen en aanpassingen. Zij zijn trouwens op korte termijn invoerbaar. Om goed huismeesterschapregels te formuleren en te kunnen invoeren moet wel ieder productieproces, afval- en emissiestroom in vraag gesteld worden en met andere ogen bekeken worden. Waar en hoe kan efficiënter en*

zuiniger gewerkt worden? Het kritisch bekijken van het eigen productieproces gekoppeld aan het meten en registreren van de afval- emissiestromen, het grondstofverlies en het energieverbruik zal het genereren van dit type preventiemaatregelen vereenvoudigen.

- Een van de redenen waarom niet meer bedrijven proactief met milieuzaken omspringen is de vastgeroeste overtuiging bij bepaalde ondernemers dat milieumaatregelen altijd extra kosten moeten meebrengen. Hierdoor wordt ook minder aandacht besteed aan een interessante categorie milieumaatregelen, met name preventiemaatregelen. Preventie voorkomt of beperkt de omvang van afval- en emissiestromen door reductie aan de bron, door intern hergebruik en/of vermindert de milieuschadelijkheid van deze stromen. Milieuwinst wordt hier gekoppeld aan economische, financiële voordelen. Een afwachtende houding heeft als gevolg dat een aantal interessante mogelijkheden, die soms met betrekkelijk kleine inspanningen en kosten kunnen ingevoerd worden, in de praktijk onbenut blijven. *Ervaring leert dat bij negen van de tien bedrijven nog aantrekkelijke kansen aanwezig zijn op het domein van preventie. Talloze, geslaagde voorbeelden uit de praktijk bevestigen en illustreren het positieve aspect van preventie voor bedrijven op milieu- en economisch vlak. Het uitbouwen van preventieve milieuzorg vraagt wel een inspanning van de bedrijven*

Actief slib-installatie van Beton De Clercq

omdat een systematische inventarisatie van de bronnen en oorzaken van iedere afval- of emissiestroom en de inherente milieukosten nodig is als startbasis.

- De administratie van milieugegevens is bij veel bedrijven voor verbetering vatbaar. Een gestructureerd en centraal opbergstelsel voor vergunningen, heffings- en meldingsformulieren is slechts sporadisch aanwezig. Het is opvallend dat veel bedrijven geen goed inzicht in en overzicht hebben van hun water- en elektriciteitsverbruik, het grondstofverlies en de hoeveelheid geproduceerde afvalstoffen. Een goed beeld van de milieukosten ontbreekt vaak. Een samenvatting van de externe milieukosten zoals onder meer heffingen en afvalverwerkingskosten kan mits wat zoekwerk wel opgesteld worden. Maar over de omvang van interne milieukosten, veroorzaakt door onder meer grondstofverlies of productieverlies, hebben velen het raden naar.

Een goede, uitgebreide inventarisatie en registratie (meting) van iedere afval- en emissiestroom en het verbruik van energie, grond- en hulpstoffen vormt het vertrekpunt om aandachtsgebieden voor preventie en andere milieumaatregelen af te bakenen en om het potentieel voordeel van bepaalde opties in te schatten.

- De interne communicatie rond milieuzaken met de werknemers wordt bij de bedrijven soms verwaarloosd. *Goede communicatie met de werkvloer rond milieuzaken onder meer door infovergaderingen,*

uithangen van duidelijke werkinstructies, regelmatige berichten over de resultaten van de milieumaatregelen via een uithangbord of personeelsblad, bevorderen de betrokkenheid en motivatie van de werknemers. Een grotere betrokkenheid resulteert meestal in betere uitvoering van milieu-instructies met als gevolg betere resultaten. Bovendien hebben de werknemers soms goede ideeën of suggesties voor verbeteringsmogelijkheden.

Sectorale syntheserapporten

Een uitgebreid overzicht van de bevindingen en aanbevelingen per sector, gedistilleerd uit de doorlichtingsrapporten, is terug te vinden in de sectorale syntheserapporten die opgemaakt worden aan het einde van elke doorlichtingsronde. De sectorale rapporten van metaalbewerking, beton- en natuursteen en de vlees- en visverwerking kunnen bij de GOM West-Vlaanderen opgevraagd worden. Tabel 2 geeft een selectie uit de aan bod gekomen aanbevelingen bij de drie sectoren. Bij de audit en in het rapport worden de bedrijven ook regelmatig gewezen op de resultaten van het Presti I programma. Dit Preventie Stimulerend programma werd uitgevoerd door verschillende beroepsfederaties in samenwerking met OVAM. Voor een 32-tal bedrijfssectoren is een handboek met opties en werkbladen voor een gestructureerder aanpak van milieuzorg ter beschikking (meer inlichtingen bij

het PRESTI secretariaat van OVAM, tel. 015/ 28 42 84). Een uitgebreid overzicht van sectorspecifieke preventieopties en milieumaatregelen kunnen geïnteresseerde bedrijven terugvinden in deze handleidingen.

De deelname van tot nu toe 54 bedrijven aan het project illustreert hun bereidwilligheid om de eigen milieuprestaties te verbeteren en laat een positieve ingesteldheid blijken tegenover milieumaatregelen die verder gaan dan wettelijk vereist. Een uitgebreide enquête naar de reacties van de deelnemende bedrijven op de gegeven aanbevelingen is nog niet uitgevoerd. Toch blijkt uit enkele contacten dat bepaalde bedrijven als gevolg van de doorlichting stappen hebben ondernomen om bepaalde veranderingen in te voeren of de haalbaarheid van bepaalde maatregelen verder te onderzoeken. Een betonwarenproducent besloot voor het reinigen en spoelen van machines en apparaten over te schakelen op het gebruik van regenwater in plaats van het duurdere grondwater. De infrastructuur om regenwater op te vangen is in opbouw. Een metaalverwerkend bedrijf met een poederlakinstallatie en droogoven heeft de hulp van een externe expert ingeroepen om de werking van de oven te optimaliseren en het warmteverlies zoveel mogelijk te beperken. Een viertal bedrijven uit de vlees- en vissector hebben besloten zich te verenigen in een cluster (stap 4 in het project) om de haalbaarheid van het recupereren van pekeldaden, gebruikt bij het zouten of marinieren van sommige producten, via membraanfiltratie te testen.

Besluit

De concrete acties van enkele bedrijven naar aanleiding van de doorlichting zijn indicaties dat langzaam maar zeker de mentaliteit tegenover preventieve milieuzorg bij KMO's aan het veranderen is. De doelstellingen van het project Milieu en KMO/MKB in de Euregio Scheldemond zijn hiermee gedeeltelijk bereikt. Een deelname aan dit project of aan andere gelijkaardige projecten kan voor bedrijven net dat extra duwtje in de rug betekenen om hen over te halen hun bestaande milieuzorg uit te breiden, om op een systematische

manier hun milieuprestaties te evalueren en actief verbeteringsopties op te sporen gevolgd door implementatie in het bedrijf. Ook in de andere nog aan bod komende sectoren

zoals textiel, hout- en meubel, kunststofverwerking, drukkerijen, industriële bakkerijen en confiserie wil de GOM - West-Vlaanderen in samenwerking met de GOM - Oost-

Vlaanderen en Syntens Zeeland bedrijven helpen overtuigen dat schoner produceren zonder kwaliteitsverlies en op een kost-efficiënte manier mogelijk is¹.

Tabel 2
Enkele tips voor preventieve milieuzorg

Sector	Tip
Algemeen	<ul style="list-style-type: none"> • Inventariseer en analyseer: <ul style="list-style-type: none"> - water- en energieverbruik; - grond- en hulpstoffenverbruik; - grondstofverliezen; - afvalhoeveelheid; - milieukosten, zowel interne kosten (bijvoorbeeld: grondstofverlies of foutieve productie) als externe kosten zoals die voor afvalverwijdering. • Stel een milieuprogramma op met te behandelen milieuaandachtspunten. Maak een tijdsplanning en leg streefdata vast. • Reduceer de hoeveelheid toegeleverd verpakkingsmateriaal door onder meer : <ul style="list-style-type: none"> - aankoop van producten in bulk; - aankoop van producten in retourverpakkingen; - gebruik van meermalige verpakkingssystemen zoals metalen kooien. Overleg en maak hierover afspraken met leveranciers. • Controleer regelmatig het persluchtleidingnet en de aansluitingen op lekken. Optimaliseer de persluchtbehoefte door onder meer decentraal opwekken van perslucht, installatie capaciteitsregeling.
Metaal- bewerking	<ul style="list-style-type: none"> • Goed beheer van de koelsmeermiddelen onder meer door een registratie van aanmaak en verversing, een regelmatige kwaliteitscontrole en gebruik van extra filtersystemen verlengt de standtijd en vermindert het verbruik. • Bij bepaalde verspanende bewerkingen zoals zagen of plooiën kan microdosering van koelsmeermiddelen de klassieke toevoersystemen vervangen. • Voorkom bodemvervuiling door oliën, door het gebruik van inkuipingen van opslagvaten en lekbakken en lekpannen bij de machines. Ban chloorhoudende koelsmeermiddelen uit het bedrijf. • Gebruik een milieugunstiger verfspuittechniek (minder overspray, minder solventemissie) : elektrostatisch > airmix > airless > HPLV > pneumatisch. Reduceer solventgebruik door te werken met opgewarmde verf of over te schakelen op watergedragen of high solid verven of op poederlakken.
Beton en betonwaren	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik milieuvriendelijke ontkistingsmiddelen. • Gebruik regenwater als aanmaakwater voor beton of betonwaren indien de waterkwaliteit het toelaat. In andere gevallen gebruik regenwater voor het spoelen en reinigen van machines en apparatuur. • Sluit de afvalwaterkringloop en hergebruik het afvalwater na bezinking opnieuw als spoelwater.
Natuursteen- bewerking	<ul style="list-style-type: none"> • Beperk de geluidshinder door gebruik van geluidsarme zaagbladen. • Beperk de productie van slib door gebruik van dunnere zaagbladen. • Valoriseer uw steenafval door het produceren van een ander product, bijvoorbeeld blokjes voor mozaïekvloeren of blauwe straatstenen. • In plaats van zuiver steenafval te storten kan het via een brekerinstallatie omgevormd worden tot een granulaat dat bruikbaar is in hoogwaardiger toepassingen zoals de betonindustrie. • Werk met een gesloten watercircuit met slibafscheiding.
Vlees- en visverwerking	<ul style="list-style-type: none"> • Besteed voldoende aandacht aan droog reinigen voor nat reinigen. Controleer regelmatig de uitvoering . • Koop detergents en desinfectantia aan in retourverpakkingen. Voorzie goede werkinstructies en materiaal voor een optimale dosering. • Optimaliseer de koeling onder meer door een goede isolatie van de koelcellen, goede afstelling en onderhoud van de koelinstallatie en een goede afscheiding tussen warme en koude zones. • Vervang oudere verlichting door energiezuinige TL-verlichting met elektronische voorschakelapparatuur.

1 Voor meer info en/of deelname aan het project kunt u altijd Helene De Rore contacteren bij de GOM - West-Vlaanderen, tel. 050/ 36 71 00.

De Vlaamse kunststofverwerkende industrie: een dynamische groeisector

Eric Casteleyn

directeur Vlaams Kunststofcentrum

De Vlaamse kunststofverwerkende industrie is over gans Vlaanderen verspreid.

Wel is er een concentratie van ondernemingen in enerzijds West-Vlaanderen (as Kortrijk-Tielt-Roeselare) en anderzijds Limburg.

De kunststofverwerkende industrie bestaat niet alleen uit die bedrijven die zich als dusdanig profileren. Er zijn immers heel wat "gemengde" bedrijven die een belangrijke kunststofverwerkende activiteit hebben. Hierbij denken wij bijvoorbeeld aan de zuivelindustrie die haar eigen flessen blaast, metaalverwerkende bedrijven die kunststofonderdelen injecteren of extruderen, bedrijven die hun verpakkingen zelf maken en dergelijke.

De omvang van uit kunststofvervaardigde producten stijgt dagelijks.

Steeds meer zaken worden door kunststoffen vervangen. Meer zaken krijgen een kunststofequivalent, of worden gewoon door een kunststofversie verdrongen. Onze wagens bijvoorbeeld zullen in het jaar 2000 reeds voor 12 % van hun gewicht uit kunststoffen bestaan. Zelfs aan de motor zijn meer en meer kunststofonderdelen. Denken wij maar aan de inspuitscollector die oorspronkelijk in staal, later uit aluminium en nu veelvuldig uit kunststof bestaat.

Kunststoffen kunnen worden ingezet wegens verscheidene redenen:

meestal doet men dit wegens het lager gewicht, de gemakkelijke vormgeving, de snellere productie, de veiligheid, lagere kostprijs ...

De kunststofverwerkende industrie, inbegrepen de belangrijke gemengde bedrijven, is tot op heden

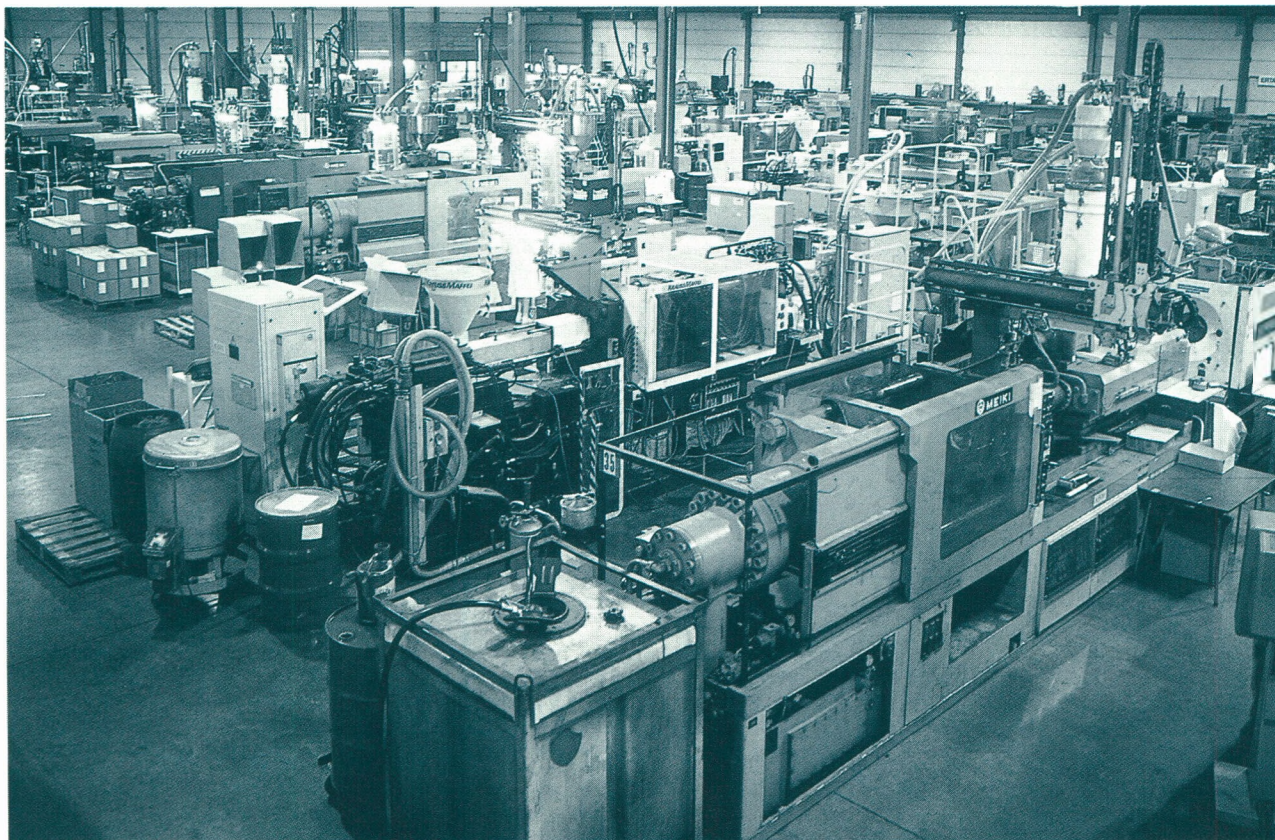
onvoldoende naar buiten gekomen als dusdanig.

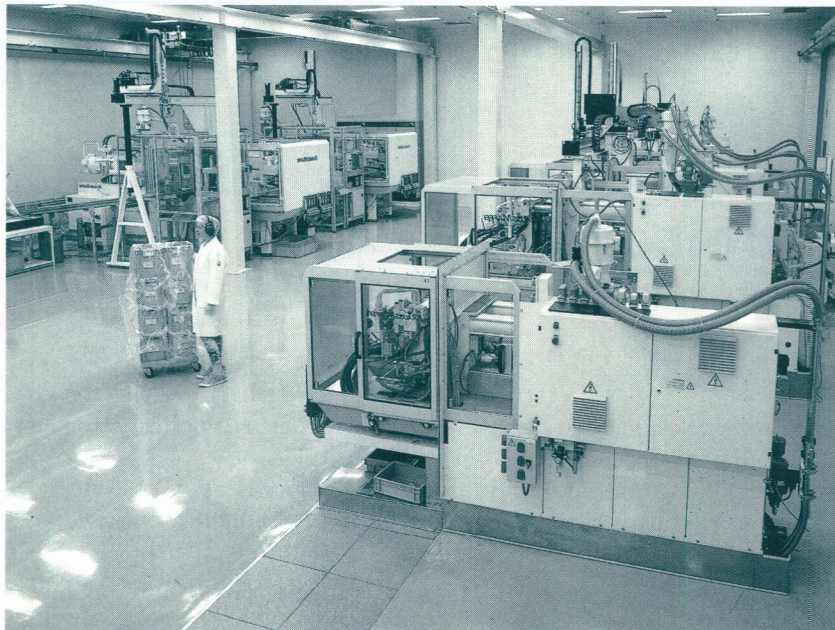
Daardoor is zij onvoldoende bekend als de derde grootste werkgever in Vlaanderen. Vermits een conjunctuurverbetering in België en de Europese unie verwacht wordt, zullen de tewerkstellingsmogelijkheden in deze sector nog stijgen.

De kunststofverwerkende industrie heeft nood aan goed geschoolde medewerkers. Momenteel put zij, wegens een gebrek aan aanbod, uit andere sectoren. Kunststofverwerkers hebben nu een vooropleiding mechanica, electro-mechanica of chemie. Dat dit geen ideale situatie is, hoeft geen betoog.

De laatste jaren zijn in het secundair onderwijs weliswaar lovenswaardige pogingen

Een beeld van een spuitgietsbedrijf

Een zicht op de 'clean room' van de firma Erta, Tielt

ondernomen om hieraan te verhelpen. Aanbieden van opleidingsmogelijkheden alleen is evenwel onvoldoende.

De studenten en/of hun ouders dienen die richting te kennen. Ouders en studenten beseffen de enorme mogelijkheden in de kunststofverwerking niet. Zij kiezen veelal voor de traditionele sectoren, niettegenstaande die soms minder toekomstmogelijkheden bieden.

De kunststofverwerkende industrie kan slechts in de volgende decennia bloeien, als daadwerkelijk de nodige specialisten worden opgeleid die voor de bediening van het gesofisticeerde machinepark en de ontwikkeling van de producten kunnen instaan.

Rekenen op de overheid om aan sensibilisering te doen, is geen oplossing. Het is de industrie die een campagne dient op te zetten,

om Jan Publiek beter bekend te maken met de sector.

Door de oprichting van het Vlaams Kunststofcentrum te Kortrijk, ontstaat hulp bij het realiseren van deze doelstelling. Het is de bedoeling dat het centrum technologische ondersteuning geeft aan KMO-bedrijven en zorgt voor voortgezette opleiding.

Het bundelen van de krachten van de kunststofverwerkende industrie opent nieuwe perspectieven.

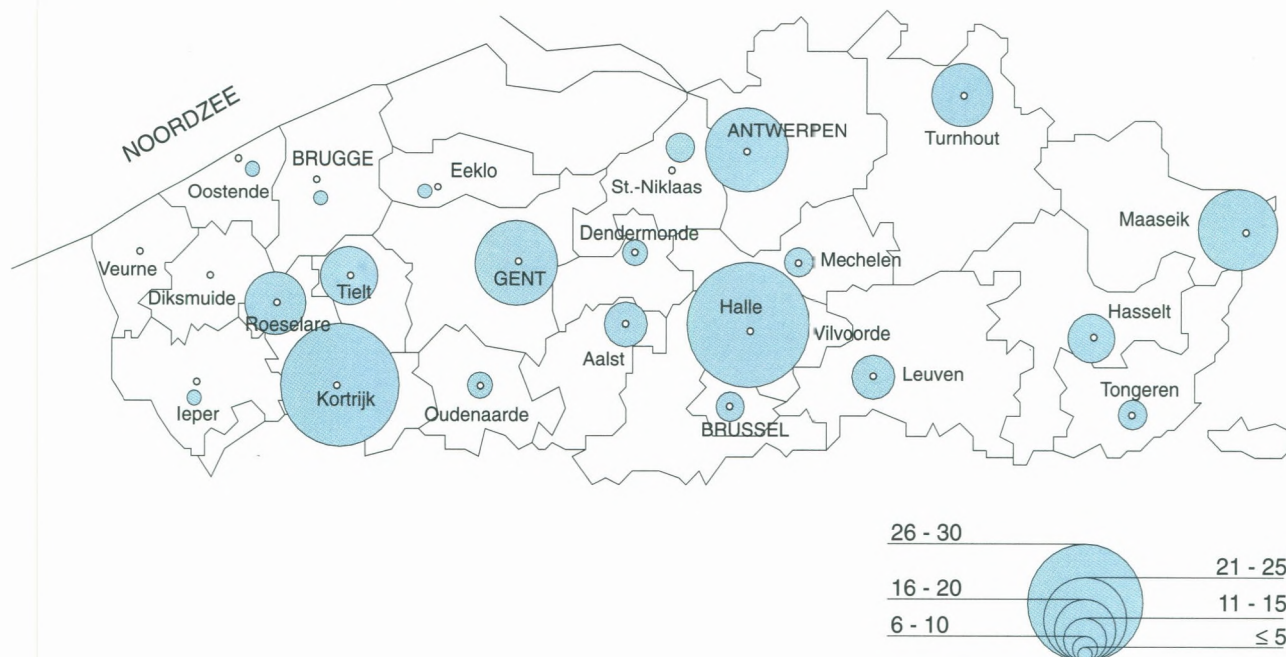
Hierdoor kan deze industrie een nog grotere bloei kennen. Het hoofd bieden aan de buitenlandse concurrentie is geen gemakkelijke opdracht. Er zijn immers een aantal belemmeringen. Denken wij maar aan onze structurele kostenhandicap. Alleen de overheid kan werk maken van een ernstige verlaging van de lasten op onze bedrijven.

De Vlaamse kunststofverwerkende industrie ziet echter de toekomst met vertrouwen tegemoet. De toenemende toepassing van kunststoffen en snel evoluerende productiemogelijkheden zijn een waarborg voor het groeipotentieel van de sector.

Het blijft evenwel de opdracht om deze snel groeiende sector in eigen land te houden.

Kaart 1

Geografische spreiding van de zuivere kunststof- en rubberverwerkende bedrijven in Vlaanderen
Aantal per arrondissement

Uitwisseling van informatie, ervaring en knowhow tussen grote en kleine ondernemingen

In praktijkgerichte workshops van een tiental personen wordt door KMO-managers en deskundigen van grote bedrijven van gedachten gewisseld rond actuele bedrijfsuitdagingen. Wij stippen hieronder uit het gevarieerde aanbod van onze vier deelprogramma's enkele onderwerpen aan, waarrond het debat kan gevoerd worden. Deze informele en ongedwongen debatten leveren unieke informatie op die u toelaten uw beleid te optimaliseren in :

TECHNOLOGIE

- ↳ *Strategische innovaties in product en proces*
- ↳ *Procestecnologie en flexibiliteit*
- ↳ *Informatietechnologie en telematica*

EXPORT

- ↳ *Starten en groeien met export*
- ↳ *Marketing- en verkoopplannen bij export*
- ↳ *Exporteren binnen de Europese Unie of naar nieuwe markten?*

MILIEU

- ↳ *Afvalpreventie en verpakkingsafval*
- ↳ *Opslag van gevaarlijke stoffen en bodemverontreiniging*
- ↳ *Beperking van waterverbruikskosten*

FINANCIËN

- ↳ *Financiële planning op korte, middellange en lange termijn*
- ↳ *Overnames en opvolgingsplanning*
- ↳ *De Euro: betalen met gelijke munt*

Link is een initiatief van de GOM - West-Vlaanderen in samenwerking met :

- BANK BRUSSEL LAMBERT • BEKAERT • BEKAERT TEXTILES • DAIKIN EUROPE
- DECEUNINCK PLASTICS INDUSTRIES • ERTA • GENENCOR INTERNATIONAL
- GENERALE BANK • KREDIETBANK • LEVI STRAUSS • LIEVENS & Co
- BELASTINGSCONSULENTEN • LVD • NEW HOLLAND • PICANOL • SIEMENS
- VANDEMOORTELE • VAN DE WIELE

Voor meer informatie en een volledige folder kunt u steeds terecht bij :

GOM - West-Vlaanderen
Luc Vermandere
Pascal Walrave
Baron Ruzettelaan 33
8310 Assebroek/Brugge

Tel. 050/36 71 00
Fax 050/36 31 86
E-mail gom@gomwvl.be

Aantal zelfstandigen en helpers naar hoofd-, bijkomende bezigheid, actief na pensioenleeftijd en bedrijfstak¹

Gemeente	Algemeen		Hoofdbezigheid			
	totaal	Mannen	Vrouwen	Totaal	Mannen	Vrouwen
Beernem	1.456	800	285	1.085	168	40
Blankenberge	1.544	856	442	1.298	107	31
Brugge	9.217	4.910	2.220	7.130	1.106	326
Damme	1.277	736	239	975	130	32
Jabbeke	1.428	797	326	1.123	164	34
Knokke-Heist	3.920	2.306	969	3.275	246	85
Oostkamp	2.154	1.143	476	1.619	282	61
Torhout	1.832	993	409	1.402	228	50
Zedelgem	2.061	1.132	439	1.571	277	51
Zuikerkerke	438	265	80	345	37	13
Arrondissement Brugge	25.327	13.938	5.885	19.823	2.745	723
Diksmuide	1.909	1.179	383	1.562	162	30
Houthulst	962	578	176	754	88	16
Koekelare	853	493	186	679	88	14
Kortemark	1.318	804	246	1.050	126	17
Lo-Reninge	547	344	111	455	35	10
Arrondissement Diksmuide	5.589	3.398	1.102	4.500	499	87
Heuvelland	1.081	665	227	892	80	12
Ieper	3.237	1.827	762	2.589	282	97
Langemark-Poelkapelle	880	524	173	697	66	18
Mesen	45	22	12	34	3	1
Poperinge	2.020	1.180	423	1.603	164	38
Vleteren	501	307	113	420	37	2
Wervik	1.335	745	323	1.068	124	36
Zonnebeke	1.312	766	285	1.051	125	25
Arrondissement Ieper	10.411	6.036	2.318	8.354	881	229
Anzegem	1.424	728	317	1.045	193	34
Avelgem	776	383	201	584	89	20
Deerlijk	1.133	629	255	884	138	28
Harelbeke	2.200	1.192	509	1.701	271	62
Kortrijk	7.224	3.837	1.692	5.529	828	229
Kuurne	1.167	630	290	920	133	35
Lendelede	582	343	113	456	70	17
Menen	2.448	1.296	648	1.944	239	63
Spiere-Helkijn	165	85	43	128	18	6
Waregem	3.520	1.943	786	2.729	404	115
Wevelgem	2.561	1.385	592	1.977	346	85
Zwevegem	2.119	1.115	490	1.605	284	62
Arrondissement Kortrijk	25.319	13.566	5.936	19.502	3.013	756
Bredene	903	468	240	708	114	29
De Haan	1.210	666	351	1.017	89	27
Gistel	1.010	562	249	811	89	19
Ichtegem	1.357	780	298	1.078	143	27
Middelkerke	1.602	929	395	1.324	120	25
Oostende	4.702	2.495	1.255	3.750	431	146
Oudenburg	760	431	164	595	87	27
Arrondissement Oostende	11.544	6.331	2.952	9.283	1.073	300
Hooglede	1.104	671	211	882	97	27
Ingelmunster	1.066	616	237	853	93	29
Izegem	2.548	1.362	596	1.958	286	71
Ledelegem	1.043	604	230	834	116	25
Lichtervelde	902	500	201	701	93	24
Moorslede	1.158	675	260	935	108	20
Roeselare	4.991	2.639	1.191	3.830	600	145
Staden	1.390	847	313	1.160	95	22
Arrondissement Roeselare	14.202	7.914	3.239	11.153	1.488	363
Ardoie	1.126	632	216	848	126	26
Dentergem	890	485	197	682	90	11
Meulebeke	1.210	712	270	982	110	24
Oostrozebeke	819	468	152	620	106	20
Pittem	877	537	168	705	70	18
Ruiselede	646	361	125	486	70	9
Tielt	2.156	1.251	417	1.668	215	36
Wielsbeke	831	476	156	632	83	25
Wingene	1.661	978	312	1.290	124	25
Arrondissement Tielt	10.216	5.900	2.013	7.913	994	194
Alveringem	728	461	135	596	34	10
De Panne	978	549	283	832	52	16
Koksijde	1.968	1.160	476	1.636	153	43
Nieuwpoort	1.038	579	271	850	91	23
Veurne	1.165	697	249	946	103	23
Arrondissement Veurne	5.877	3.446	1.414	4.860	433	115
West-Vlaanderen	108.485	60.529	24.859	85.388	11.126	2.767

1. Toestand op 31 december 1996

Bijkomende bezigheid		Actief na pensioen(leeftijd)		Landbouw, visserij	Industrie (a)	Bouw	Handel, diensten	Diverse (b)
Totaal	Mannen	Vrouwen	Totaal					
208	113	50	163	418	188	118	724	8
138	74	34	108	75	185	53	1.218	13
1.432	436	219	655	483	1.210	453	7.008	63
162	112	28	140	371	131	90	673	12
198	79	28	107	297	198	107	817	9
331	210	104	314	239	560	202	2.889	30
343	149	43	192	424	290	181	1.252	7
278	97	55	152	314	265	149	1.086	18
328	103	59	162	400	287	187	1.166	21
50	31	12	43	151	43	20	222	2
3.468	1.404	632	2.036	3.172	3.357	1.560	17.055	183
192	91	64	155	635	219	103	940	12
104	59	45	104	345	98	60	454	5
102	58	14	72	255	103	62	432	1
143	86	39	125	380	170	93	663	12
45	33	14	47	313	46	7	179	2
586	327	176	503	1.928	636	325	2.668	32
92	73	24	97	443	89	52	488	9
379	174	95	269	683	446	165	1917	26
84	64	35	99	367	91	61	352	9
4	4	3	7	16	4	5	20	
202	141	74	215	669	232	109	992	18
39	26	16	42	233	50	15	201	2
160	78	29	107	281	181	90	774	9
150	65	46	111	496	150	75	586	5
1.110	625	322	947	3.188	1.243	572	5.330	78
227	112	40	152	281	230	116	790	7
109	54	29	83	128	103	45	496	4
166	60	23	83	132	216	78	704	3
333	112	54	166	186	429	203	1.365	17
1.057	441	197	638	428	1.248	367	5.147	34
168	53	26	79	61	215	93	788	10
87	26	13	39	115	92	46	323	6
302	133	69	202	212	458	150	1.618	10
24	12	1	13	37	17	9	102	
519	180	92	272	316	703	238	2.235	28
431	105	48	153	230	456	172	1.689	14
346	112	56	168	344	350	121	1.293	11
3.769	1.400	648	2.048	2.470	4.517	1.638	16.550	144
143	34	18	52	36	120	56	690	1
116	55	22	77	113	125	48	918	6
108	59	32	91	188	130	67	622	3
170	77	32	109	335	182	127	706	7
145	97	36	133	274	223	64	1.034	7
577	238	137	375	130	607	179	3.765	21
114	37	14	51	157	106	65	429	3
1.373	597	291	888	1.233	1.493	606	8.164	48
124	71	27	98	361	138	56	543	6
122	65	26	91	168	188	119	579	12
357	167	66	233	223	456	187	1.667	15
141	43	25	68	205	187	75	572	4
117	63	21	84	246	83	81	482	10
128	67	28	95	288	157	62	644	7
745	280	136	416	457	698	254	3.547	35
117	80	33	113	523	170	81	612	4
1.851	836	362	1.198	2.471	2.077	915	8.646	93
152	86	40	126	328	135	81	575	7
101	64	43	107	201	136	55	491	7
134	62	32	94	295	197	92	618	8
126	58	15	73	141	147	58	466	7
88	59	25	84	313	108	63	382	11
79	62	19	81	240	70	49	283	4
251	144	93	237	533	301	124	1.178	20
108	68	23	91	127	168	54	477	5
149	155	67	222	587	230	115	711	18
1.188	758	357	1.115	2.765	1.492	691	5.181	87
44	64	24	88	373	59	21	270	5
68	45	33	78	44	147	37	738	12
196	93	43	136	122	301	108	1427	10
114	53	21	74	100	156	44	736	2
126	55	38	93	332	164	41	621	7
548	310	159	469	971	827	251	3792	36
13.893	6.257	2.947	9.204	18.198	15.642	6.558	67.386	701

(a) : Omvat bestuurders van vennootschappen in de bouwnijverheid, vervoer, binnenschippers en sleepbootexploitanten.

(b) : Beroep (nog) niet gekend of niet onder te brengen onder een andere beroepscode + bestuurders van vennootschappen.

Bron : Rijksinstituut voor de sociale verzekeringen der zelfstandigen (RSVZ)

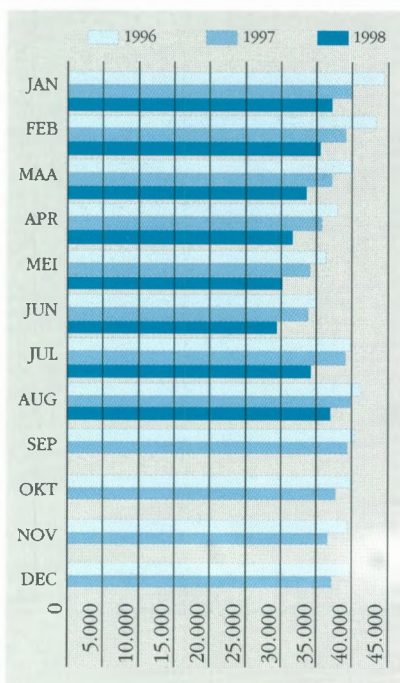
Het verloop van de sociaal-economische indicatoren en de conjunctuur in West-Vlaanderen¹

Werkloosheid

West-Vlaanderen telde in augustus jongstleden 36.332 niet-werkende werkzoekenden². Dit is 8,5 % minder dan in dezelfde maand van 1997. De daling van het aantal niet-werkende werkzoekenden op jaarbasis gaat al sedert midden 1996 onafgebroken voort. Oorspronkelijk was deze daling louter kunstmatig als gevolg van een statistische ingreep van de overheid, met name het versoepeld uitschrijven van oudere werklozen³. Sedert de tweede helft van 1997 kunnen we echter spreken van een reële daling van de werkloosheid.

In juli en augustus steeg het aantal niet-werkende werkzoekenden wel ten opzichte van de maand juni (zie figuur 1). Dit is een fenomeen dat jaarlijks wordt vastgesteld als gevolg van onder andere het groot aantal

Figuur 1
Evolutie van het aantal niet-werkende werkzoekenden in West-Vlaanderen

afgestudeerden dat zich bij de VDAB laat inschrijven als werkzoekend, de geringere activiteit in de zomermaanden en het aflopen van tijdelijke contracten in het onderwijs.

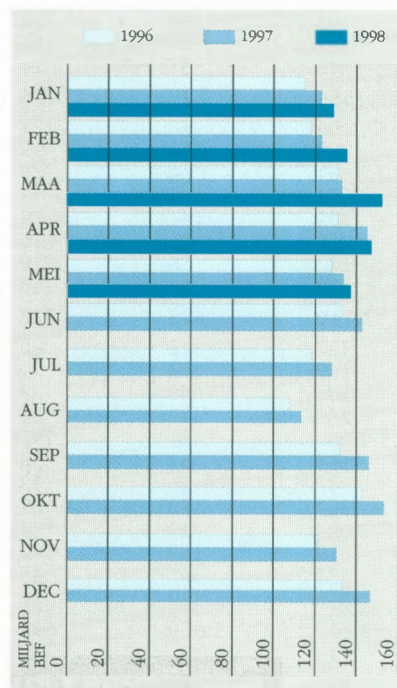
Binnen West-Vlaanderen was de afname op jaarbasis het grootst in het arrondissement Ieper (-15,5%), gevolgd door de arrondissementen Kortrijk (-13,6%), Tielt (-10,7%), Roeselare (-8,0%), Oostende (-7,7%) en Brugge (-3,7 %). In de arrondissementen Veurne (+0,9%) en Diksmuide (+1,9%) was er een minieme stijging. Tijdens de eerste acht maanden van 1998 noteerden alle West-Vlaamse arrondissementen een sterke daling van het aantal niet-werkende werkzoekenden ten opzichte van dezelfde periode van 1997. De grootste relatieve daling situeert zich in het arrondissement Tielt (-16,1%), de kleinste relatieve daling in het arrondissement Brugge (-5,3%).

Het aantal niet-werkende werkzoekenden jonger dan 25 jaar bedroeg in augustus 11.837 personen of 32,6 % van het totaal aantal niet-werkende werkzoekenden. Inzake absolute aantallen is het aantal jeugdwerklozen dubbel zo groot als in de maand juni (5.442). De verklaring ligt bij de massale inschrijving van pas afgestudeerden bij de VDAB. Ook op jaarbasis is er een lichte toename in augustus (+2,9%). Dit is voor het eerst sedert december 1996.

Lopende werkaanbiedingen

Eind augustus 1998 waren er 4.355 werkaanbiedingen lopend bij de VDAB. Dit is bijna dubbel zoveel als in dezelfde maand van vorig jaar. Tijdens de periode januari-augustus van dit jaar waren er op het einde van elke maand gemiddeld 37 % meer lopende werkaan-

Figuur 2
Evolutie omzet West-Vlaamse bedrijven (volgens btw-aangiften)

biedingen dan in de periode januari-augustus 1997. De VDAB zelf schrijft dit toe aan de verbetering van de conjunctuur en aan een betere aanwezigheid van de VDAB op de arbeidsmarkt.

Bouwnijverheid

In april 1998 werd in West-Vlaanderen de bouw van 349 woningen vergund⁴. Dit is 58,5 % minder dan in april 1997. Deze afname op jaarbasis is belangrijker dan in alle vorige maanden van 1997 en 1998. Sedert begin 1997 was er enkel in december 1997 een toename op jaarbasis van het aantal afgeleverde vergunningen.

Omzet

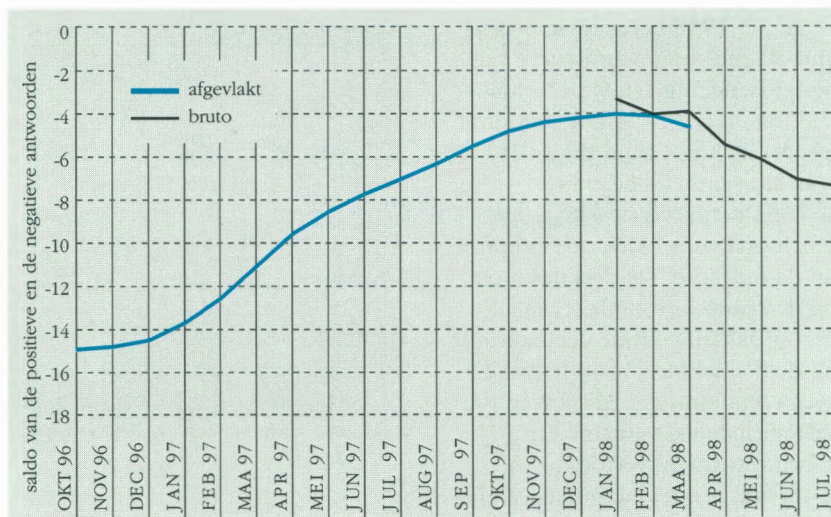
In mei 1998 haalden de grote ondernemingen met zetel in

West-Vlaanderen een omzet van 137,2 miljard BEF (zie figuur 2)⁵. Dit is iets meer (+3,3 %) dan in dezelfde maand van 1997. Ook in april was de toename op jaarbasis niet zo groot (+1,4%). In de eerste drie maanden van 1998 waren de toenames op jaarbasis groter. De totale omzet in de eerste vijf maanden van 1998 was 6,7% hoger dan in dezelfde periode van 1997. Het voortschrijdend twaalfmaands-gemiddelde van de omzet blijft wel onafgebroken toenemen. Het voortschrijdend driemaandsgemiddelde toont afwisselend toe- en afnames, maar kent ook globaal een stijgende trend. In mei 1998 was de toename van het driemaandsgemiddelde ten opzichte van hetzelfde gemiddelde vorig jaar wel kleiner dan de voorgaande maanden. Dit is te verklaren door de kleinere toenames in april en mei van dit jaar.

Investerings

De grote bedrijven met zetel in West-Vlaanderen investeerden in mei 1998 voor een bedrag van circa 6,2 miljard BEF⁶. Dit is 1,3 miljard BEF of ruim een kwart meer dan in mei 1997. In de eerste vijf maanden

Figuur 3
Synthetische conjunctuurcurve voor West-Vlaanderen, oktober 1996 - juli 1998

van 1998 werd gemiddeld 23,7% meer geïnvesteerd dan in de eerste vijf maanden van 1997. Eind 1997, begin 1998 leek de toename van het twaalfmaandsgemiddelde van de investeringen op jaarbasis te stabiliseren. Bij het driemaandsgemiddelde nam de groei op jaarbasis zelfs af. Recentelijk (maart, april en mei 1998) nam de groei van beide maatstaven weer toe.

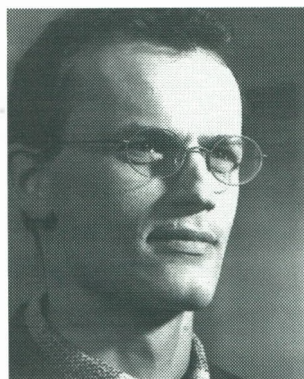
Elektriciteitsverbruik

In het eerste kwartaal van 1998 noteerden de West-Vlaamse bedrijven een elektriciteitsverbruik van 1.183.941 Mwh. Dit is 6,4 % meer dan in het eerste kwartaal van 1997. In de loop van 1997 werd door de bedrijven in West-Vlaanderen reeds 3,7% meer elektriciteit verbruikt dan in 1996.

G-BUSINESS • BUITENLANDSE HANDEL

Voor mijn handelsactiviteiten
in het buitenland word ik
bijgestaan door specialisten.
Dat noem ik G-kracht.

Overal waar Belgische bedrijven zaken doen, is de Generale Bank stevig verankerd. Onze ervaren specialisten kunnen u helpen bij alle facetten van de internationale handel zoals transacties met verregaande automatisering, financieringen op maat, beheer van commerciële en financiële risico's en het aanboren van nieuwe markten.

"Een bank die me wegwijs maakt in alle aspecten van de internationale handel, dat is pas sterk."

Generale Bank. Mijn Kracht.

Bel voor meer info gratis onze Cliëntendienst op 0800-16789 van maandag tot vrijdag van 7 tot 22 u. en op zaterdag van 9 tot 17 u.
Of kom langs in een van onze Generale Bank-agentschappen.

Conjunctuurindicator van de Nationale Bank

In juli 1998 bereikte de bruto-synthetische conjunctuurcurve van West-Vlaanderen een waarde van -7,3 (zie figuur 3)⁷. Voor de vierde opeenvolgende maand daalt de bruto-synthetische curve. De conjunctuurverzwakking doet zich vooral voor bij de deelindicator van de industrie. De deelindicator van de bouw vertoonde recent een opflakkering en de deelindicator van de handel bleef rond hetzelfde niveau schommelen. Als gevolg van deze maandelijkse afname van de brutowaarden, vertoont ook de afgevlakte conjunctuurcurve, die met enkele maanden vertraging berekend wordt recent een kleine daling. In historisch perspectief bevindt de conjunctuurcurve van West-Vlaanderen zich nog steeds op een niveau dat sinds de hoogconjunctuur van 1989 niet meer bereikt werd (zie figuur 4).

Besluit

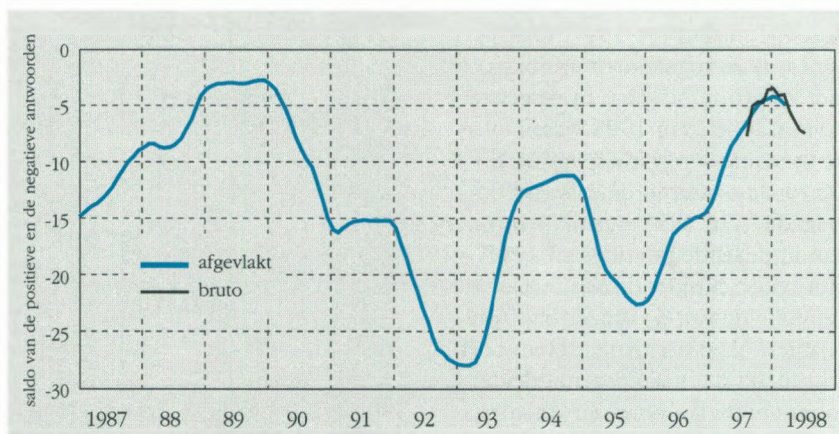
De bruto conjunctuurcurve vertoont de laatste maanden (maart 1998 tot en met juli 1998) tekenen van verzwakking. Deze verzwakking is hoofdzakelijk terug te vinden in de industrie. Ook op nationaal vlak is dit het geval. De Nationale Bank schrijft dit onder meer toe aan de onzekerheid die veroorzaakt wordt door de huidige economische en financiële crisis in Azië.

Reële gegevens omtrent werkloosheid, omzet en investeringen geven echter aan dat deze vertraging wellicht van tijdelijke aard is en dat de economie zich blijft situeren op een positieve groeitrend.

De werkloosheid en het aandeel van de jeugdwerkloosheid blijven afnemen op jaarbasis. Enkel in augustus 1998 was er een kleine toename van het aandeel van de jeugdwerklozen op jaarbasis. De lopende werkaanbiedingen bij de VDAB op het einde van elke maand nemen toe ten opzichte van dezelfde maanden van het jaar voordien. Dit is mede dankzij het perfectioneren van de arbeidsdatabanken van de VDAB.

De omzet en de investeringen blijven toenemen op jaarbasis. Ook de voortschrijdende twaalfmaandsgemiddeldes kennen sedert begin 1997 een onafgebroken toename. De voortschrijdende

Figuur 4 Synthetische conjunctuurcurve voor West-Vlaanderen 1987-1998

driemaandsgemiddeldes fluctueren meer, maar vertonen globaal een stijgende trend.

Bij de investeringen leek per eind 1997, begin 1998, de groei van drie- en twaalfmaandsgemiddeldes op jaarbasis (dit is ten opzichte van dezelfde gemiddeldes één jaar eerder) enigszins te stagneren. Recent werd de groei weer sterker. Bij de omzet bleef de groei van de drie- en twaalfmaandsgemiddeldes eind 1997, begin 1998 globaal toenemen op jaarbasis, maar deed zich in april en mei 1998 (april enkel voor het driemaandsgemiddelde) een daling van de groei op jaarbasis voor.

of meer aangifte doen op maandbasis. Het kan zijn dat een bedrijf nu eens wel en dan weer niet beantwoordt aan dit criterium. Om dit nadeel te ondervangen is het aangewezen op provinciaal niveau te werken. 'Toetreders' en 'uittreders' vallen dan minder op en kunnen elkaar misschien meer compenseren dan als men werkt op het arrondissementele niveau.

- 6 Zie vorige voetnoot.
- 7 De constructie van de indicator van de Nationale Bank verloopt als volgt : er wordt maandelijks een enquêteformulier aan bedrijfsleiders verzonden. Daarin gaat men na hoe het gesteld is met een aantal facetten van de activiteit, de vraag en de vooruitzichten. Er zijn drie antwoordmogelijkheden : stijgend (positief), gelijkblijvend of dalend (negatief). De indicator is het saldo van de positieve en de negatieve antwoorden op deze vragen, en dit voor alle ondervraagden. In tegenstelling tot de nationale indicator worden de antwoorden hier niet gewogen. De maandelijkse resultaten van de enquête worden op een grafiek uitgezet. De curve wordt afgevlakt. Zo kan men de trend gemakkelijker onderkennen.

- 1 Opmaak september 1998
- 2 Onder werklozen wordt verstaan: het aantal niet-werkende werkzoekenden. Zij vertegenwoordigen het bij de VDAB ingeschreven arbeidsmarktpotentieel. In deze groep zijn onder meer de schoolverlaters, de vrijgeschrevenen en een zeer diverse restgroep (met daarin de tijdelijk geschorsten) opgenomen. Een nadeel is wel dat de oudere werklozen (50 jaar of ouder) niet zijn opgenomen.
- 3 Sedert begin 1996 kunnen alle werklozen ouder dan 50 jaar en minstens één jaar werkloos vrijstelling van inschrijving als werkzoekende verkrijgen. Vroeger bedroeg deze leeftijdsgrens 55 jaar en meer (of 50 jaar met verminderde arbeidsongeschiktheid).
- 4 Vergunde woningen in woongebouwen en in niet-woongebouwen.
- 5 Het feit dat de registratie gebeurt naar vestiging van de hoofdzetel betekent dat men niet noodzakelijk de economische activiteit in het betrokken arrondissement meet. Dit nadeel wordt afgezwakt doordat het hier over een evolutie doorheen de tijd gaat. Maandelijks procentuele veranderingen zijn dan belangrijker dan absolute gegevens. Een tweede nadeel is dat enkel bedrijven met een omzet van 20 miljoen BEF

• • •

Packo International uit Zedelgem, producent van melkkoeltanks in roestvrij staal, heeft een joint venture opgericht met het Braziliaanse Plurinox Industria e Commercica. Beide firma's zullen jaarlijks 2.000 tot 3.000 koeltanks in Brazilië produceren. Het productiecentrum in Zedelgem stelt hierbij zijn knowhow tot beschikking en staat tevens in voor de levering van vitale onderdelen; de assemblage vande koeltanks gebeurt in Brazilië. De stagnerende Europese markt voor de melkverwerking was de aanzet tot de wereldwijde expansie van Packo International via joint ventures. Het aandeel van de niet-Europese afzetgebieden (Zuid-Amerika, Indië en Australië) in de totale omzet van Packo International bedraagt nu al ruim 20 procent.

Met zijn aanwezigheid in Zuid-Amerika speelt de Packo-groep in op de vraag van grote melkboeren zoals Nestlé, naar kwaliteitsverbetering van de lokale melkleveranciers. Sedert 1995 is er in heel Zuid-Amerika meer vraag naar melkkoeltanks.

• • •

Het bekende Oostendse hotel Thermae Palace komt volledig in handen van zakenman Aimé Desimpel. Het vastgoed blijft wel eigendom van de stad Oostende. **Aimé Desimpel**, die sinds vorig jaar ook beschikt over de meerderheid van de nv Koninklijke Renvereniging Oostende Hippodroom Wellington, heeft bij de overheid een dossier ingediend voor de reconversie van het historisch Wellington-kasteel tot een permanent 'Museum van het Paard' met aandacht voor de geschiedenis van het paard en van de renbaan. De investering zal ruim 100 miljoen BEF bedragen.

• • •

LVD Company uit Gullegem, neemt de Amerikaanse machinebouwer Strippit over. LVD bouwt gereedschapsmachines voor de verwerking van staalplaat en levert aan auto-constructeurs, wasmachinebouwers, koetswerkbouwers en dergelijke. Het bedrijf telt wereldwijd een twintigtal vestigingen en drie productie-eenheden waarvan de belangrijkste zich in Gullegem bevindt met 550 personeelsleden. In totaal telt de groep 850 werknemers en

Foto Jef Condensys

Melkkoeltank VM/DX van Packo Do Brasil

behaalde vorig jaar een geconsolideerde omzet van 4,5 miljard BEF. Strippit telt 350 werknemers en realiseerde vorig jaar een omzet van 2,35 miljard BEF. De Amerikaanse firma heeft een sterke marktpositie met 22 procent marktaandeel inzake machines, 34 procent inzake precisiegereedschappen en pc-gebaseerde controleapparatuur. Om deze reden is de overname van Strippit van strategisch belang voor LVD. Een andere reden, van monetaire aard, is het feit dat LVD

tot nu toe uitsluitend in Europa produceerde en hierdoor te gevoelig was aan dollarschommelingen.

• • •

Visrokerij **Seagull**, gevestigd in een nieuw bedrijf in de Gotevlietstraat bij de Pathoekeweg te Brugge, werft 10 extra personeelsleden aan. Seagull heeft recent het visbedrijf Van den Abeele overgenomen. Het Nederlandse Goudschelp participeert voor één derde in het kapitaal van de Brugse visrokerij.

LVD Company uit Gullegem

De combinatie van deze drie zorgt er voor dat Seagull naast haar eigen specialisatie van de visrokerij zich ook kan toeleggen op het inleggen van vis. Uiteindelijk wordt aan de vishandel en de grootwarenhuizen (die 80 procent van het cliënteel uitmaken) een totaal visconcept aangeboden. Seagull stelt 50 personeelsleden tewerk en verwacht dit jaar een omzet van 130 miljoen BEF.

• • •

De resultaten van de **haven van Zeebrugge** tijdens de eerste zes maanden van dit jaar zijn uitstekend. Opvallend is de sterke groei van de containertrafiek met 28 procent tot 4,5 miljoen ton. De rorottrafiek bleven op het zelfde peil van vorig jaar. Ondanks de afleiding van de begeleide vracht naar de Kanaaltunnel sinds de heropening midden vorig jaar werd er geen verlies geleden. Belangrijk voor de haven is het record aantal nieuwe wagens dat verscheept werd tussen januari en juni van dit jaar. In het totaal werden in deze periode 364.514 wagens verscheept. Dit betekent een toename van 26,4 procent ten opzichte van eenzelfde periode in 1997. Dit maakt van de haven van Zeebrugge een ware draaischijf voor de trafiek van nieuwe wagens. De overeenkomst met European Car

Carriers en meer recent met World Port Services versterkt nog deze positie.

• • •

Het spaanderplatenbedrijf **Interlin** uit Waregem investeert 325 miljoen BEF in drie afwerkingslijnen voor spaanplaten op het industrieterrein D'Hooie te Wielsbeke. Sinds de overname van Hizodecor uit Oudenaarde, producent van gemelamineerde spaanplaten, wil Interlin zich verder toeleggen op de veredeling van spaanplaten. Het is dan ook voor deze activiteit dat de nieuwe investeringen worden gepland. De firma heeft recent een bouwaanvraag ingediend voor het optrekken van gebouwen met een oppervlakte van 15.000 tot 20.000 m². Als de bouwvergunning wordt goedgekeurd zullen de bouwwerken aangevat worden op 1 februari 1999. Vanaf september 1999 zal dan gestart worden met de montage van het machinepark met een volautomatische fixmatenzaag voor het verzagen van standaardpanelen, een coatinglijn voor de productie van betonbekistingsplaten en een 'tand en groef' productielijn voor vloerpanelen. Deze investeringen, voor een totale kostprijs van 325 miljoen BEF, zullen worden uitgevoerd tijdens de periode juli 1998-december 2000. In de daarop volgende jaren

worden nog andere investeringen gepland die moeten leiden tot de volledige ontmanteling van het moederbedrijf in het jaar 2002. De groep Interlin boekte in 1997 een omzet van circa drie miljard BEF en stelt 250 mensen tewerk.

• • •

Het Ieperse spraaktechnologiebedrijf **Lernout & Hauspie** (L & H) heeft in augustus de Duitse groep Heitmann overgenomen. Heitmann maakt technische documenten op zoals gespecialiseerde handleidingen voor de telecommunicatiesector, de auto-industrie en andere industriële sectoren. General Motors, British Aerospace en British Telecom zijn klanten van Heitmann. De Duitse groep realiseerde vorig jaar een omzet van 30 miljoen dollar en heeft 350 werknemers in dienst. Door de overname zal de vertaalafdeling van L & H uitgroeien tot een divisie, gespecialiseerd in het vertalen van technische documenten in meerdere talen. De expertise beperkt zich niet alleen tot de gedrukte documenten, maar houdt ook het ontwerpen van meertalige sites in voor Internet- en Intranet-toepassingen. De knowhow van beide firma's moet voor een doorbraak zorgen in industriële sectoren waarin het Ieperse spraaktechnologiebedrijf nog niet actief was.

• • •

De automobielenorganisatie Touring en Uitgeverij Lannoo uit Tielt richten gezamenlijk een nieuwe uitgeverij op die zich zal specialiseren op het gebied van toerisme en cartografie. De nieuwe **Uitgeverij Touring Lannoo** start haar activiteiten in het najaar. De uitgeverij wil op korte termijn marktleider worden op het gebied van toeristische en cartografische publicaties en informatieve gidsen op cultureel vlak in België. Bovendien wil de uitgeverij een belangrijk beheerder worden van de databestanden die aan deze publicaties gerelateerd zijn. De eerste publicaties zijn voorzien voor deze maand.

• • •

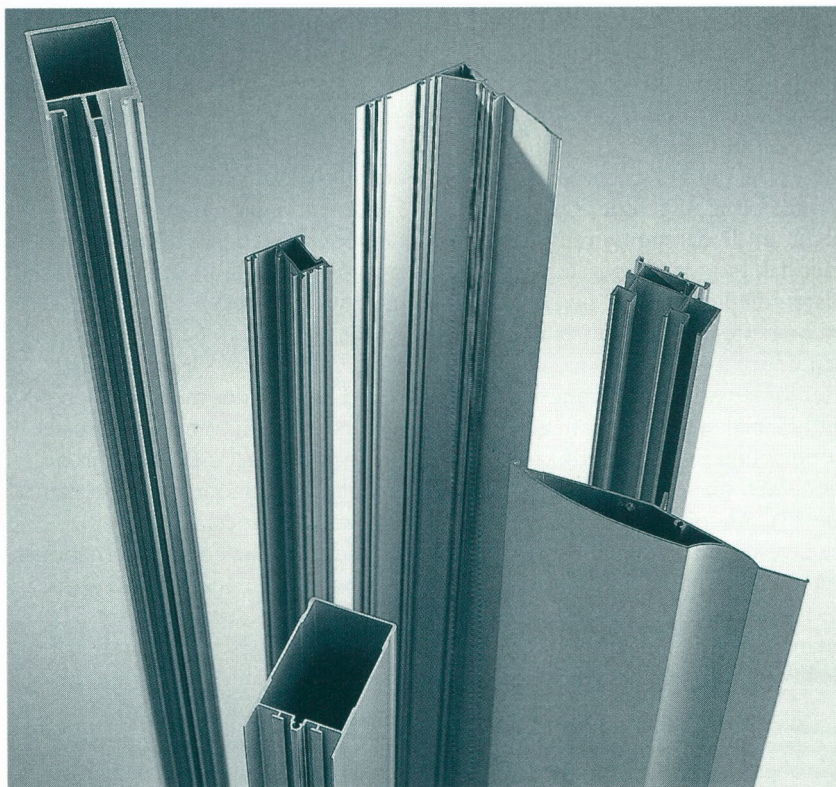
Remi Claeys Aluminium (RCA), producent van aluminiumhalf-fabrikaten uit Lichtervelde, boekte in 1997 een winst van 131 miljoen BEF en verdrievoudigde zijn omzet tot

Foto MBZ

7,9 miljard BEF. RCA kwam in 1991 voor 58 procent in handen van Aimé Desimpel. Na herstructureringen, overnames en zware investeringen verdrievoudigde de omzet en werd in 1997 na zes verliesjaren voor het eerst een winst genoteerd. Bij RCA worden aluminiumprofielen geproduceerd voor de transportsector, container- en carrosseriebouw, de bouw, weefgetouwen en robotica. Een andere activiteit is het lassen van buizen voor producenten van onder meer fietskaders, skistokken en babybedjes. Nieuw is de toelevering voor de automobielsector met de productie van gelaste buizen voor autoradiatoren en airconditioning. Een belangrijke groeiactiviteit is de afdeling 'systemen' waar bouwprofielen worden gecommmercialiseerd; RCS System realiseerde in 1997 een omzet van 2,5 miljard BEF.

De Groep RCA is verticaal geïntegreerd en beschikt over een eigen smelterij en gieterij.

Bouwprofielen van Remi Claeys Aluminium, Lichtervelde

• • •

Associated Weavers International, producent van tapijt en karpetten, met vestigingen te Kuurne en te Ronse, heeft de divisie getuft tapijt van de Tsjechische firma Intex overgenomen. De overname zorgt voor een betere penetratie van Associated Weavers op de Oost-Europese markten. De afdelingen te Kuurne en te Ronse kunnen zich tevens verder specialiseren in kwalitatief hoogstaande producten met een hogere toegevoegde waarde.

De omzet van Associated Weavers International steeg in het eerste halfjaar van 1998 met 11 procent tot 4,4 miljard BEF. De courante netto-winst nam eveneens met 11 procent toe tot 180 miljoen BEF. De firma zit na zware investeringen in een extrusie-afdeling voor tapijt-garens te Kuurne al in een volgende expansiefase. In Ronse werd er 160 miljoen BEF geïnvesteerd in 12.000 m² opslagruimtes; in Kuurne kwam er 10.000 m² bij om de propyleengarens onder te brengen. Verder werd in de Kuurnse vestiging 100 miljoen BEF geïnvesteerd in drie bijkomende weefgetouwen.

• • •

Eurosym uit Kortrijk, gespecialiseerd in de certificatie van kwaliteitssystemen, systemen inzake milieubeheer en systemen inzake veiligheid

heeft een samenwerkingsakkoord gesloten met BVQI Belgium, een filiaal van BVQI, werelleider in de certificatie met 15.000 klanten. BVQI behoort tot de groep Veritas uit Antwerpen.

Bureau Veritas realiseerde in 1997 een omzetcijfer van 25 miljard BEF en telt wereldwijd 9.000 hooggekwalificeerde werknemers.

Volgens de overeenkomst wordt BVQI hoofdaandeelhouder van Eurosym nv.

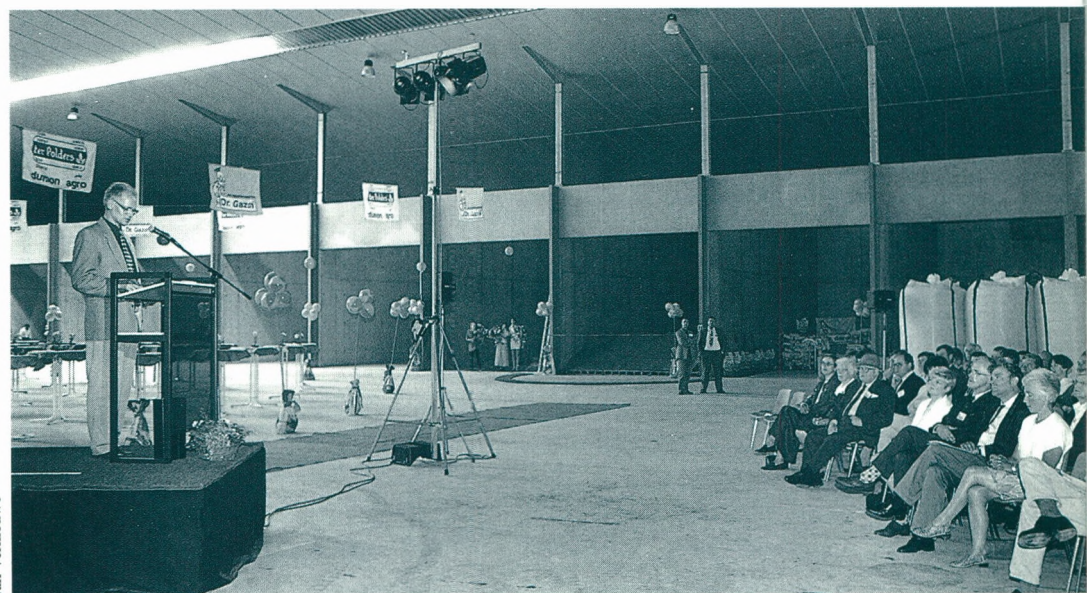
Bekaert-Stanwick nv en het CKZ West-Vlaanderen vzw zullen

aandeelhouder blijven. De fusie met BVQI Belgium betekent voor Eurosym een toegang tot certificaten onder buitenlandse accreditatie, uitbreiding van het certificeerpakket en verruiming van kennis en expertise.

• • •

Op 4 juli 1998 werd in aanwezigheid van minister Eric Van Rompuy de nieuwe loods van het bedrijf **Dumon Agro** te Brugge in gebruik genomen. Het bedrijf zal er zijn graszaden in drogen en opslaan.

Toespraak door Stefaan Dumon (Dumon Agro) tijdens de officiële opening van de nieuwe loods

Jan Vernieuwe

De loods beschikt naast een grote opslagruimte van 5.000 m² ook over 17 droogboxen. In de geperforeerde metalen vloerroosters in de boxen wordt warme lucht geblazen die het vocht van het graszaad opneemt. Ventilatoren zuigen deze warme lucht uit de dakspouw van de loods. Het dak bestaat uit zwarte golfplaten die het zonlicht absorberen en omzetten in warmte en afgeven aan de spouwlucht. Het samengaan van de oogsttijd en de beschikking over maximale zonneshijn in de zomermaanden leent zich uitstekend tot dit project. De Vlaamse overheid erkende de investering als een energie-demonstratieproject en verleende op de totale energie-investering 35% financiële steun. In totaal bedroeg de investering 36 miljoen BEF.

• • •

Oktober betekent traditioneel de start van een nieuw werkjaar **LINK**, het programma van de GOM - West-Vlaanderen voor uitwisseling van ervaring, kennis en knowhow tussen grote en kleinere ondernemingen. Reeds in 1991 bracht de GOM - West-Vlaanderen deskundigen van grote West-Vlaamse bedrijven samen met bedrijfsleiders en technici van KMO's om ervaringen uit te wisselen rond actuele bedrijfsuitdagingen.

LINK is opgedeeld in vier deelprogramma's : TECHNOLOGIE, EXPORT, MILIEU en FINANCIEN. Elk deelprogramma

doorloopt zes sessies, één per maand van oktober 1998 tot maart 1999. De groepen zijn heterogeen samengesteld met deelnemers uit verschillende bedrijfstakken wat het aantal uitwisselingen verhoogd. De deskundigen uit de grote ondernemingen van hun kant zijn stuk voor stuk thuis in de betrokken materies en spreken een duidelijke KMO-taal.

De GOM - West-Vlaanderen kan voor LINK onder meer rekenen op de medewerking van Bank Brussel Lambert, Bekaert, Daikin Europe, Cargill/Vandemoortele, Deceuninck Plastics Industries, Export Vlaanderen, Genencor International, Generale Bank, Indas, KBC Bank, Lievens Accountancy Services, Levi Strauss, LVD, New Holland, Siemens en Van de Wiele.

Wie meer informatie wenst over één van de LINK deelprogramma's kan steeds terecht bij Pascal Walrave, GOM - West-Vlaanderen, tel. 050/36 71 14.

• • •

De Vlaamse GOM's organiseren een Vlaamse groepsdeelname aan de bedrijvencontactdagen **Europartnariat Espania 1998**. Europartnariat Espania is een programma van de Europese Commissie dat sinds 1988 voorziet in de halfjaarlijkse organisatie van bedrijvencontactdagen die telkens in een andere regio van de Unie worden georganiseerd. Voor Europartnariat Espania, dat zal plaats vinden in Valencia op

12 en 13 november 1998, werden 518 bedrijven geselecteerd, gevestigd in de regio's Valencia, Murcia en de Balearen. De firma's situeren zich in diverse sectoren. De profielen en samenwerkingsvoorstellen van deze ondernemingen werden gebundeld in een catalogus die gratis verkrijgbaar is. De catalogus kan ook geraadpleegd worden via Internet op www.europartnariat98.com. Voor meer informatie, contacteer Ivo Peeters bij de GOM - Vlaams Brabant, tel. 02/ 257 03 35.

• • •

De intercommunale **Leiedal** heeft in samenwerking met de Chambre de Commerce et d'Industrie de Lille Métropole en met de Waalse intercommunales Ideta(Tournai) en IEG(Moeskroen) de kaart 'de Frans-Belgische Metropool' opnieuw uitgegeven. Net zoals de vorige versies, geeft deze derde editie de verkeersinfrastructuur en de bedrijventerreinen weer binnen het grensoverschrijdend metropoolgebied, maar ook de culturele en sportvoorzieningen, de groen- en recreatiegebieden, de universiteiten en hogescholen. Voor meer informatie kunt u Françoise Maertens contacteren bij Leiedal, tel. 056/21 96 01.

• • •

Producent van PVC-profielen **Deceuninck** realiseerde in de eerste zes maanden van 1998 een nettowinst van 319 miljoen BEF. Dit is een stijging van 32 procent in vergelijking met het winstcijfer uit de eerste jaarhelft van 1997. Ook de halfjaaromzet nam met 20 procent toe van 3,74 miljard BEF tot 4,5 miljard BEF. De belangrijkste groei-regio's waren Centraal- en Oost-Europa, Frankrijk en de Verenigde Staten. Voor de tweede helft van het jaar verwacht Deceuninck een verdere gunstige evolutie van de omzet en de resultaten.

• • •

Philips Components Industrial uit Roeselare heeft het ISO 14001 certificaat voor milieuzorg behaald. Deze certificatie is de meest complete vorm van de recent uitgevaardigde internationale normenreeks voor milieuzorg, de ISO 14000. Het milieuzorgsysteem werd bij Philips Roeselare volledig geïntegreerd in de totaliteit van de reeds aanwezige kwaliteitszorgsystemen.

De coördinatoren van de deelprogramma's samen met de projectleider van LINK. Van links naar rechts: Paul Tuts, John Verpoort, Bob Hendrickx, Luc Vermandere (projectleider) en André Cnudde.

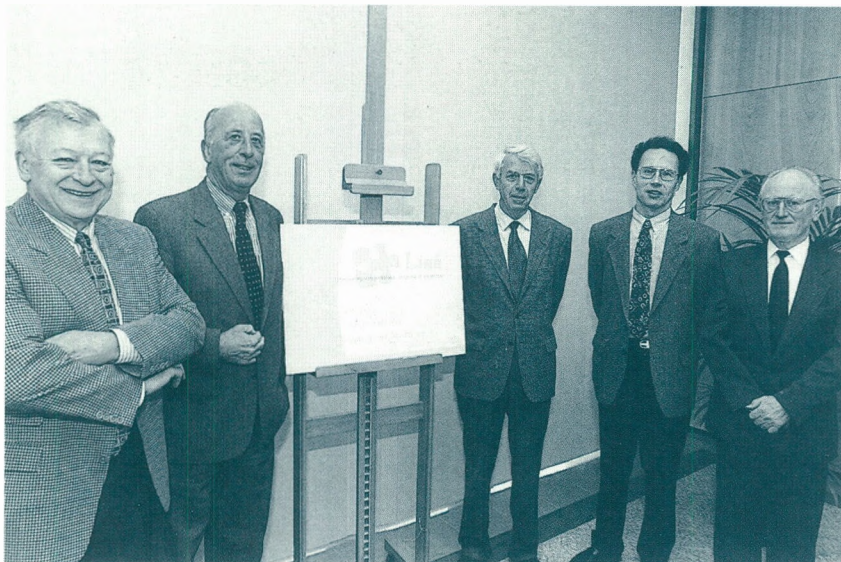

Foto Hol

Vanaf 1994 verwierf Philips Roeselare ook jaarlijks het Milieucertificaat GOM Charter 99. Philips Roeselare staat in voor de marketing, ontwikkeling en de productie van filmcondensatoren en potentiometers. De afdeling 'potentiometers' produceert jaarlijks 50 miljoen producten, hoofdzakelijk hoogtechnologische focus potentiometers, toegepast voor het scherp afstellen van de beeldbuis in televisietoestellen, computermonitoren en projectoren. De afdeling 'filmcondensatoren' produceert wekelijks 30 miljoen producten die hun toepassing vinden in de consumenten-elektronica, de verlichting, de elektronische voedingen, de telecommunicatie en de automobielenijverheid. Philips Components Industrial stelt 1000 mensen tewerk.

•••

Gaselwest-Electrabel heeft op het Kennedypark te Kortrijk een nieuw gebouwencomplex in gebruik genomen. Dit gebouw huisvest diverse diensten die voorheen op verschillende plaatsen verspreid waren. Het complex is uitgerust met de nieuwste technieken inzake rationeel energiegebruik. Een eigen warmte-krachtkoppelinginstallatie en nauwgezette sturings-

systemen regelen er de temperatuur en het licht. Ook het dispatchingcentrum, het zenuwknoppunt van waaruit de netten en de cabines op afstand worden bestuurd, is ondergebracht in de nieuwbouw. In het nieuwe complex werken ongeveer 200 personeelsleden.

•••

De **Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende** biedt in haar vestiging te Oostende een unieke post-hogeschool-opleiding aan in de lucht- en ruimtevaarttechniek. Bij deze tweejarige modulaire opleiding (zes modules) zijn een twintigtal gastdocenten uit de wereld van de lucht- en ruimtevaarttechniek betrokken. Het vormingsprogramma heeft tevens een internationaal karakter met deelname van Engelse en Nederlandse gastprofessoren. Deze brede opleiding biedt aan gemotiveerde afgestudeerden van het hoger onderwijs (ingenieur, graduaat,...) de kans tot bijscholing in dit domein. Het accent ligt vooral op technologie (structuur, motoren, avionics), procedures, ontwerp, productie, management, kwaliteitszorg en onderhoud van vliegtuigen en bijbehorende grondsystemen. Naast deze basisvorming biedt de hogeschool ook verdere specialisatiemogelijkheden in een Europees

kader, via onder meer het afstands-onderwijs en via samenwerkingsverbanden. Voor meer informatie kunt u zich richten tot het secretariaat van KHBO-IW & T, Zeedijk 101, 8400 Oostende, tel. 059/50 89 96.

•••

Producent van bouwmaterialen **Koramic Building Products** heeft samen met Wienerberger Baustofindustrie een overeenkomst gesloten met Keramik Holding Laufen voor de overname van haar activiteiten in kleidakpannen en bakstenen. De kernactiviteit van de Zwitserse groep Laufen ligt in de productie van keramische producten voor sanitaire toepassingen. De groep realiseerde vorig jaar een omzet van 30 miljard BEF. De overname past in de strategie van Koramic. Enerzijds wordt de industriële activiteit in dakpannen uitgebreid naar Frankrijk waar Koramic nog geen betekenisvolle positie had, anderzijds wordt de positie in bakstenen op de Franse markt gevoelig versterkt. Daarnaast verwerft de groep een sterke positie in dakpannen op de Zwitserse markt en openen zich verdere mogelijkheden voor de export van dakpannen vanuit de Franse productie-eenheden naar Duitsland.

balta

Balta Industries nv

Wakkensteenweg 2, 8710 St. Baafs-Vijve
Tel. 056/62.22.11 - Fax. 056/62.23.55

Vasttaijt geweven & getuft (synthetisch & wol)

Stuktaijt wol & synthetisch

Het WES biedt een brede waaier van begeleiding aan op volgende terreinen:

1. Bedrijfsinterne milieuzorg:

- ➔ Bedrijfsmilieu-analyse op maat van uw bedrijf:
 - ☞ Milieu-impact;
 - ☞ Milieukosten;
 - ☞ Milieu-administratie;
 - ☞ Milieubeleid;
- ➔ Milieuzorgsysteem: ISO 14001, EMAS-registratie en BS 7750;
- ➔ Emissiepreventie (procesgeïntegreerde saneringsstudie);
- ➔ Opsporen en evalueren van milieuvriendelijke productietechnieken (BATNEEC);
- ➔ Controle productverliezen via emissies (vast afval en afvalwater);
- ➔ Opleidingsprogramma's intern en extern.

2. Decreet bedrijfsinterne milieuzorg:

- ➔ Uitvoeren van milieu-audit;
- ➔ Opstellen van een milieujaarverslag.

3. Vergunningen:

- ➔ Milieuvergunning;
- ➔ Vergunning voor winning van grondwater;
- ➔ Vergunning voor captatie van oppervlaktewater.

4. Relevante milieuwetgeving:

- ➔ Meldingsplicht afvalstoffen en emissiejaarverslag;
- ➔ Briefing naar aangesloten bedrijven op contractuele basis.

5. Afvalwaterbehandeling:

- ➔ Dimensionering afvalwaterzuiveringsstation;
- ➔ Optimalisatie en rendementsbepaling afvalwaterzuiveringsstation;
- ➔ Kosten/baten-analyse van het afvalwaterzuiveringsstation;
- ➔ Evaluatie offertes afvalwaterzuiveringsstation;
- ➔ Financiële impact milieuheffing;
- ➔ Slib als additionele bemester in de landbouw;
- ➔ Begeleiding klaarmeester (bedrijfsgericht).

6. Milieueffectenrapportering (MER):

- ➔ Erkende MER-deskundigen in alle disciplines vereist volgens het MER-Besluit.

Voor meer informatie kunt U zich richten tot:

WES Milieuonderzoek en -Advies,
Baron Ruzettelaan 33,

8310 Assebroek-Brugge

050/36 71 36

050/36 31 86

vragen naar ir. Johan Lammerant of ir. Frank Lagaisse

GOM - West-Vlaanderen pleit krachtig voor behoud expansiesteun

In juli 1998 keurde het Vlaams Parlement een resolutie goed die onder meer aanstuurt op een verdere afbouw van de expansiewetgeving in Vlaanderen.

De expansiesteun aan het bedrijfsleven is evenwel het basisinstrument voor de Vlaamse regering om de stuwende krachten in onze economie te steunen. Door deze resolutie van het Vlaams Parlement dreigt dit instrumentarium ingekrompen te worden tot een bijkomstig hulpmiddel. De GOM - West-Vlaanderen waarschuwt voor deze evolutie en beklemtoont hierbij het belang en de noodzakelijke accenten van dit instrumentarium.

De afschaffing van de basissteun in Vlaanderen kan een aantal ingrijpende gevolgen hebben:

- **aantasting van de concurrentiepositie** van Vlaanderen in de internationale concurrentie inzake investeringsprojecten. De voor Vlaanderen geciteerde maximale steunpercentages zijn omwille van strenge criteria reeds moeilijk haalbaar. Een afschaffing van de basissteun, zoals door het Vlaams Parlement is voorgesteld, zou in vele gevallen de steunverlening tot een te beperkte tegemoetkoming terugbrengen;
- **aantasting van de rechtszekerheid** tegenover het bedrijfsleven. Opnieuw een wijziging van een systeem waarmee het bedrijfsleven nu vertrouwd is;
- vooral de **kleine ondernemingen** (tot 50 werknemers) zullen door deze maatregel getroffen worden. De basissteun betekent immers 23 % van de totale expansiesteun die ze krijgen of meer dan 1 miljard BEF in 1997.

Voor een heroriëntatie van de expansiesteun lijkt het meer aangewezen 1999 af te wachten: in het raam van de regionale politiek zal de Europese Unie in dat jaar de structuurfondsen herschikken en de toegelaten overheidssteun per regio herbepalen.

De GOM - West-Vlaanderen pleit er dan ook krachtig voor de huidige reglementering te behouden.

Voor het verkrijgen van brochures over de huidige overheidssteun, tel. 050/36 71 00.

Rondetafelgesprek 'gezinsvriendelijke flexibiliteit in bedrijven'

Een voltijdse job is niet de droom van elke werknemer. Veel vrouwen - maar ook soms mannen - verlangen werk dat ze grotendeels kunnen doen binnen de schooluren van de kinderen. Een aantal bedrijven heeft al systemen uitgewerkt om in de mate van het mogelijke aan deze verzuchtingen tegemoet te komen. En beide partijen hebben daar voordeel bij, zo blijkt. De werknemers zijn tevreden en gemotiveerd, het absentieïsme ligt laag, het verloop is quasi nihil.

De bijkomende kosten van deze systemen zouden niet tegen deze voordelen opwegen.

Om deze aanpak beter bekend te maken bij West-Vlaamse bedrijven organiseert de dienst Gelijke Kansen van het Provinciebestuur van West-Vlaanderen in samenwerking met het Ministerie van Tewerkstelling en Arbeid en Gelijkekansenbeleid een rondetafelgesprek over gezinsvriendelijke flexibiliteit in bedrijven. De GOM - West-Vlaanderen, de Kamers van Koophandel en het NCMV van West-Vlaanderen ondersteunen dit initiatief.

Rond de tafel zitten drie bedrijven die op dit terrein pionierswerk hebben verricht.

- Corona-Lotus, het Oost-Vlaamse bedrijf van VBO-voorzitter Karel Boone, heeft al een aantal jaren allerlei flexibele mogelijkheden ingevoerd: één of meer vrije halve dagen per week, duobanen, korte werkdagen, viervijfde jobs Zeventwintig procent van de 500 werknemers werkt in dergelijke systemen. De heer Boone zelf zal hierover het publiek informeren.
- Daikin Europe uit Oostende heeft zopas een nieuwe CAO afgesloten waardoor halftijdse arbeiders vrijaf hebben tijdens alle schoolvakanties. In ruil daarvoor werken ze voltijds tijdens de pickperiode van het bedrijf, en minder in het kalme seizoen. Viervijfde werknemers werken voltijds op schooldagen en hebben ook de schoolvakanties vrij. Personeelsdirecteur de heer Salembier komt dit systeem voor u toelichten.
- Wasserij Defever, een KMO uit Bredene, is in juli jongstleden

overgeschakeld naar de vierdaagse week in het kader van het Plan Vande Lanotte. Meer dan de helft van de arbeiders heeft voor dit systeem gekozen en werkt nu 32 uur per week. Het nieuwe systeem heeft tien bijkomende aanwervingen tot gevolg gehad, zodat het bedrijf nu 75 werknemers telt.

De bedrijfsleider geeft tekst en uitleg tijdens de rondetafel.

Moderator is mevrouw Katrien Rosseel, journaliste bij Radio 2 West-Vlaanderen.

Een inleiding op dit gesprek wordt verzorgd door mevrouw Van der Stichele-De Jaegere, gedeputeerde Gelijkekansenbeleid en Middenstand en mevrouw Van Roy van het Ministerie van Tewerkstelling en Arbeid. Nadien is er gelegenheid tot vraagstelling vanuit de zaal.

Dit initiatief kadert in het project Fair Play van het Europees Sociaal Fonds, dat netwerken wil creëren voor alle initiatieven die gelijke kansen voor vrouwen en mannen op de arbeidsmarkt bevorderen.

Het rondetafelgesprek is daarin voor West-Vlaanderen een eerste stap.

We hopen u, bedrijfsleider, personeelschef of HRM-manager, daar te mogen begroeten !

Het rondetafelgesprek

'Gezinsvriendelijke flexibiliteit in bedrijven' heeft plaats op woensdag 25 november van 20.00 tot 22.00

uur in het Provinciaal Hof op de Markt te Brugge. U krijgt een map met documentatie ter beschikking. Nadien wordt u een receptie aangeboden. De toegang is gratis, maar inschrijving is verplicht. In dit nummer van 'West-Vlaanderen Werkt' vindt u een folder met inschrijvingsformulier.

Voor bijkomende informatie kunt u zich richten tot mevrouw Bea Bossaerts, Dienst Gelijke Kansen, Provinciebestuur West-Vlaanderen, tel. 050/40 34 10.

Frimout onthult plannen

De kogel is door de kerk: in september 2000 opent het Dirk Frimout Centrum, Centrum voor de dynamiek van de Ruimte en de Aarde, in Oostende zijn deuren.

Begin juli jongstleden werd op het Oostendse stadhuis het samenwerkingscontract ondertekend tussen de Stichting Dirk Frimout, de GOM - West-Vlaanderen,

de stad Oostende, de provincie, het Vlaamse Gewest en Vardon Attractions.

De Stichting Frimout werd opgericht in 1994 met als doel de resultaten van het wetenschappelijk onderzoek in verband met de aarde als leefmilieu van de mensen uit te dragen naar een breed publiek. Een belangrijke bijdrage in de kennis over de aarde is afkomstig van het observeren van de aarde vanuit de ruimte. Om dit doel te realiseren heeft de Stichting Dirk Frimout het initiatief genomen om een aantal partners te verzamelen rond de oprichting en de uitbating van het Centrum voor de dynamiek van de Ruimte en de Aarde te Oostende.

In het Centrum zullen thema's over de werking van het systeem aarde voorgesteld worden via dynamische en interactieve attracties. Hiervoor rekent men op de expertise en de ervaring van privé-partner Vardon Attractions. Deze Engelse groep is vooral bekend voor hun 17 Sea Life Centres, (waaronder het Sea Life Center te Blankenberge) in acht Europese landen met een totaal van meer dan 3,5 miljoen jaarlijkse bezoekers.

Vardon Attractions investeert 30 miljoen BEF in de uitwerking van het project.

De Stad Oostende stelt zich garant om 100 miljoen BEF in het initiatief te investeren. De Provincie West-Vlaanderen zorgt voor een financiële inbreng van 50 miljoen BEF en het departement Wetenschapsbeleid van de Vlaamse regering draagt 48,5 miljoen BEF bij. Daarnaast wordt ook een eerste schijf van 25 miljoen BEF uit het toeristisch Kustactieplan van de Vlaamse regering toegekend. Het project wordt gerealiseerd in twee fasen. Tijdens de eerste fase zal Vardon Attractions in samenwerking met de GOM - West-Vlaanderen het project tot in de details startklaar maken. Fase 1 moet afgerond zijn voor 1 november 1998. In de tweede fase wordt uiteindelijk het project gerealiseerd met als streefdoel voor de opening van het Centrum september 2000.

In het kader van de streekontwikkeling is het Frimoutcentrum een interessant initiatief waarbij diverse overheden samenwerken met privé-partners. Tevens betekent de inplanting van het Centrum van de Ruimte en de Aarde op

de Oosteroever in Oostende een belangrijke impuls voor de toeristische ontplooiing van dit gebied. Het Frimoutcentrum is hét hefboomproject bij uitstek in de herwaardering van deze zone die zich uitstrekt van de havengeul tot aan het Militair Hospitaal. Het landschappelijk waardevol duinenslandschap in deze zone zal bewaard blijven; de oneigen bouwwerken ter hoogte van het Militair Hospitaal worden wel afgebroken. Het Fort Napoleon wordt momenteel volledig gerestaureerd en heringericht als een kijkmuseum. Het Fort zal één van de eerste attractiepunten van de Oosteroever zijn die voor het brede publiek toegankelijk wordt. Voor de invulling of de herinrichting van de site met het voormalig Militair Hospitaal liggen momenteel een aantal projecten ter studie. Ook voor het Vuurtorendok werden verschillende ontwerpvoorstellen ingediend.

Een belangrijk aspect in de ontsluiting van de Oosteroever is de realisatie van een verbinding met het stadscentrum aan de westkant van de havengeul. In deze optiek zijn er plannen om een veerverbinding in te leggen.

Van links naar rechts: J. Callens, adjunct-directeur-generaal GOM - West-Vlaanderen; G. Defreyne, gedeputeerde; burggraaf D. Frimout; J. Vandecasteele, burgemeester Stad Oostende; S. Borrey, medewerker Vlaamse Gemeenschap; N. Vandenberghe, voorzitter Dirk Frimout stichting; N. Varney, managing director Vardon Attractions; G. Dewancker, voorzitter directiecomité Dirk Frimout Stichting en R. Maes, directeur Sealife Centre (Vardon Attractions).

• • • CareerWeb Flanders Belgium.

De VDAB levert al jaren inspanningen om zijn klanten een transparante arbeidsmarkt aan te bieden.

De dienst maakt daarvoor gebruik van de nieuwste technologieën.

De WIS-vacaturebank, de KISS-sollicitantenbank en de website op het Internet zijn daar sprekende voorbeelden van.

Om zijn aanbod nog meer te diversifiëren, heeft de VDAB een licentie-overeenkomst afgesloten met CareerWeb, één van de grote Amerikaanse jobsites. In samenwerking met CareerWeb werd een aparte site gebouwd, CareerWeb Flanders Belgium. Met dit nieuwe product mikt de VDAB op het marktsegment van vacatures voor hooggeschoolden (IT, ingenieurs, kaderfuncties ...). Het unieke aan CareerWeb Flanders Belgium is dat de gebruiker zelf online zijn cv of vacature invoert en beheert.

De site heeft enerzijds een cv-databank, waar de werkzoekende zijn cv kan invoeren en wijzigen. Hij of zij beschikt daarvoor over ruime vrije-tekstvelden.

Bedrijven, ook buitenlandse, kunnen gratis de cv-databank raadplegen en hun ideale medewerker contacteren.

De vacaturebank bevat hooggekwalificeerde jobs, die via een gebruiksvriendelijk zoekstelsel kunnen worden opgevraagd.

Het bedrijf beschrijft niet alleen zijn werkaanbieding, het stelt zichzelf ook voor via een aantrekkelijk bedrijfsprofiel. Vaak is er ook een link met de website van het bedrijf.

Wil de werkzoekende naar een job solliciteren, dan kan hij via pushmail zijn cv naar de werkgever sturen.

Wie niet direct zijn gading vindt, kan zich via Jobmatch alle nieuwe vacatures laten e-mailen, die aan zijn selectiecriteria beantwoorden.

CareerWeb Flanders Belgium is voor de sollicitant volledig gratis.

Uiteraard moet men over een Internetaansluiting beschikken. De voertaal op de site is het Engels. Voor de werkgever is consultatie van de cv-databank ook gratis, hij moet wel een deontologische overeenkomst met de VDAB afsluiten.

De publicatie van vacatures gebeurt tegen betaling.

De site is te vinden onder <http://belgium.careerweb.com> en kan ook geraadpleegd worden via

een link op de VDAB-site

<http://www.vdab.be>.

Voor meer informatie kan men ook e-mailen naar careerweb@vdab.be of telefoneren naar 02/506 16 65.

• • • Startersdorp van de GOM's op IFEST

Van 20 tot 23 oktober 1998 vindt in Flanders Expo de zesde editie plaats van IFEST, de internationale vakbeurs voor milieutechnologie en veiligheid. Voortgaand op het succes en de gestadige groei van de vorige edities mag gesteld worden dat in deze milieutechnologie deze beurs toonaangevend is voor België en ook reeds in het buitenland een belangrijke uitstraling heeft verworven. Nieuw in de editie '98 is dat ook het luik Rationeel Energiegebruik in het beursprogramma wordt opgenomen.

De milieucellen van de vijf Gewestelijke Ontwikkelingsmaatschappijen hebben opnieuw het initiatief genomen om op IFEST 98 een groepsstand voor startende ondernemingen op te zetten. Dit initiatief krijgt de volledige medewerking van de beursorganisatoren.

Het Startersdorp biedt startende ondernemingen de gelegenheid om aan gereduceerd tarief hun productengamma voor te stellen op deze voor Vlaanderen toonaangevende Milieutechnologiebeurs en zich tevens voor het eerst te profileren op de internationale milieumarkt.

Door de integratie in de groepsstand kunnen de starters zich daarenboven optimaal op het beursgebeuren zelf concentreren.

De GOM - Milieucellen zorgen in samenwerking met de IFEST-organisatoren voor de praktische uitwerking van de stands, de organisatie van de gemeenschappelijke diensten en de promotionele ondersteuning.

In het startersdorp is een stand van de GOM - Milieucellen geïntegreerd waarop de nieuwe accenten in de milieudienstverlening van de GOM's naar de KMO's toe zullen worden voorgesteld.

- Het startersdorp oefent een grote aantrekkingskracht uit op jonge bedrijven; niet minder dan 21 bedrijven reserveerden een module in het startersdorp! Meer nog dan bij de editie '96 wordt het startersdorp opnieuw één van de grootste standen op IFEST.

De deelnemende startende ondernemingen, opgericht na 1995, zijn onder meer actief in de domeinen afvalophaling, waterbehandeling, waterzuivering, meetapparatuur, recyclage van kunststoffen en foliematerialen, afvalpreventie, milieuconsultancy, bodemsanering, luchtreiniging, industriële reiniging, zonne-energie en milieuverzekeringen. De 21 geregistreerde deelnemende bedrijven zijn :

- ABF, Bouwel; Akwadok bvba, Waregem; Alert II, Waasmunster; Axtron Milieuconsult nv, Tessenderlo; Beco Milieumanagement & Advies nv, Antwerpen; Bureau voor Milieuonderzoek nv, Torhout; Ecobuild Insurance, Beerse; Ecosan bvba, Oostkamp; Ecotips, Torhout; Eurowaste nv, Antwerpen; Ewatec nv, Antwerpen; Fuel-king Belgium, Sint-Niklaas; Industrial Cleaning Belgium vzw, Stabroek; Ionpro nv, Heverlee; Izen nv, Berchem; Knapzak Benelux bvba, Geel; MVD Plastics nv, Houthulst; Purelco Waste Water Recycling, Deventer (Nederland); Sidem bvba, Gent; Tecmar nv, Zoersel en Willems Milieu, Brugge.

Voor meer informatie over het Startersdorp kunt u terecht bij de Milieucellen van de vijf Gewestelijke Ontwikkelingsmaatschappijen. De coördinatie gebeurt door de GOM - West-Vlaanderen, tel. 050/36 71 00, (contactpersonen : Philippe Tavernier en Caroline Pollet).

• • • Provincie West-Vlaanderen stelt milieubeleidsplan voor

Het ontwerp van het Provinciaal Milieubeleidsplan 1999-2002 is klaar. Dit ontwerp bundelt de krachtlijnen om de milieuproblemen in onze provincie de komende vier jaar bij de wortels aan te pakken.

Het document bestaat uit drie grote delen: milieuproblemen, beleidsinstrumenten en doelgroepen. In elk deel rapporteert de provincie zowel over het lopend beleid als over de nieuwe beleidsstrategie.

In het deel over de milieuproblemen worden acht probleemvelden onderscheiden : luchtvervuiling, vermesing, verspreiding van milieugevaarlijke stoffen, verontreiniging door afvalstoffen, verontreiniging van oppervlaktewater, verdroging,

hinder, aantasting van natuur en bos en landschap.

In totaal zijn er 200 acties waarmee het provinciebestuur de milieu-problematiek wil aan pakken.

De kostprijs voor de realisatie van deze acties bedraagt 300 miljoen BEF. Hiervan gaat 80 miljoen BEF naar de oprichting van een duinenfonds waarmee het provinciebestuur in de periode 1999-2002 de resterende duinen aan de Vlaamse kust wil aankopen. Het gaat hier wel om duidelijke afspraken met het Vlaamse Gewest en de gemeenten, onder meer op het vlak van beheer van deze duinen.

Voor de uitbreiding, de inrichting en het beheer van de provinciale domeinen maakt de provincie de komende vier jaar 35 miljoen BEF vrij. Voor de aankoop of de huur van oude spoorwegbeddingen voor recreatieve doeleinden wordt 50 miljoen BEF uitgetrokken.

Nieuw in het milieubeleidsplan is het doelgroepenbeleid. Hier wil de provincie diverse groepen of sectoren (zoals consumenten, industrie,

recreatie- en toerisme, landbouw,...) benaderen om een samenspraak- en samenwerkingsstrategie op te zetten. De doelgroepen worden beschouwd als intermediair tussen de provincie en de West-Vlaamse inwoner.

Per doelgroep wordt dan ook een aanspreekpunt voorzien in de provinciale milieubeleidsdienst. Aan het milieubeleidsplan koppelt het provinciebestuur ook een informatie- en sensibilisatiecampagne. Onder het motto 'neem geen blad voor de mond' kreeg iedere inwoner van West-Vlaanderen de gelegenheid zijn mening te geven over het ontwerp van het Provinciaal Milieubeleidsplan tijdens de vier hoorzittingen die het provinciebestuur organiseerde in september te Brugge, Diksmuide, Kortrijk en Roeselare.

Het ontwerp van het Provinciaal Milieubeleidsplan telt 251 blz. en kost 250 BEF.

Voor meer informatie over dit milieubeleidsplan kunt u terecht bij de provinciale milieubeleidsdienst, tel. 050/40 35 50.

...

Accent Business Park : visitekaartje voor de dynamiek van Roeselare

Accent Business Park is een ambitieus nieuwbouwproject voor kantoren, gelegen aan het kruispunt A17/N36 te Roeselare, in het hart van West-Vlaanderen, op 10 minuten van Kortrijk, 15 minuten van Brugge en 20 minuten van Rijsel. Het kantorencomplex wordt gerealiseerd door een vennootschap waarvan Immo Desimpel met Aimé Desimpel en de Rumbeekse ingenieur-landmeter Jos Dumoulin de aandeelhouders zijn. Het Accent Business Park telt 22 individuele gebouwen. Door een weloverwogen plaatsing van de gebouwen binnen het project worden 60.000 m² met 2.200 parkings gerealiseerd. Aan de kandidaat-kopers worden exclusieve kantoren aangeboden die, naargelang de wens van de koper, kunnen worden opgesplitst of samengevoegd. De oppervlakte per bouwlaag is ongeveer 480 m².

Een team medewerkers

**tot uw
dienst,
dag in, dag uit.**

GASELWEST

IMEWO

Electrabel Distributie Vlaanderen verzorgt de dienstverlening in opdracht van Gaselwest en Imewo

De centrale kern per gebouw laat toe een minimum oppervlakte te creëren van 220 m².

De bovengrondse en ondergrondse parkings sluiten onmiddellijk aan bij ieder gebouw.

Het project voorziet eveneens in de bouw van een hotel met 100 kamers, een seminarieruimte en een restaurant.

Het ontwerp van het Accent Business Park is van het architectenbureau Buro II. De bvba Group Dumolin is verantwoordelijk voor de studie van de wegen en de riolen.

Met de bouw van het eerste kantoorgebouw werd gestart op 1 februari 1998; de koper hiervan heeft op 1 oktober jongstleden zijn kantoren in gebruik genomen.

Intussen werd een aanvraag ingediend voor de bouw van nog drie kantoren.

Voor meer informatie over het Accent Business Park kunt u terecht bij nv Sirius Promotie, Ter Reigerie 7, 8800 Roeselare, tel. 051/25 11 64 en de nv Plaza Investments, Zuidstraat 6, bus 10, 8800 Roeselare, tel. 051/24 99 20.

•••

“Milieueffectrapport- Veiligheidsrapport-Decorale milieu-audit: ook voor mijn bedrijf?”

Alle Europese lidstaten, waaronder ook België, dienen de bepalingen uit de nieuwe Seveso II-Richtlijn 96/82/EG om te zetten in wetgeving tegen 3 februari 1999.

Voor bedrijven die tot op heden geen Veiligheidsrapport (VR) hoefden op te stellen kan deze nieuwe richtlijn belangrijke consequenties met zich meebrengen. Zo kan het zijn dat voor uw bedrijf een kennisgeving moet gebeuren of dat zelfs een Veiligheidsrapport moet opgesteld worden.

Tevens moet de nieuwe MER-Richtlijn 97/11/EG omgezet zijn tegen maart 1999 wat opnieuw kan resulteren in een heel pak wijzigingen voor uw bedrijf.

De Vlaamse Regering heeft op 23 juli 1998 haar principiële goedkeuring gehecht aan een voorontwerp van decreet om de milieueffectrapportage (MER) en veiligheidsrapportage (VR) aan te passen.

Sinds de publicatie van het Vlaams Decreet Bedrijfsinterne Milieuzorg en haar uitvoeringsbesluiten, is de uitvoering van een decorale

milieu-audit een nieuwe periodieke verplichting voor alle categorieën van inrichtingen waarvoor een MER of VR vereist is. De decorale milieu-audit (DMA) kan echter ook eenmalig (E) of periodiek (P) opgelegd worden aan andere hinderlijke inrichtingen in een nieuw vergunningsbesluit. Bestaande bedrijven moeten hun eerste decorale milieu-audit uitvoeren vóór 31 december 1998; nieuwe inrichtingen zullen dit moeten doen uiterlijk twee jaar na de inbedrijfsstelling van de inrichting. Om u tijdig de nieuwe regelgeving te verduidelijken, *organiseren de Milieucellen van de Gewestelijke Ontwikkelingsmaatschappijen (GOM's) twee infonamiddagen waarbij zal ingegaan worden op een aantal praktische punten uit de (ontwerp-)wetteksten.*

Op volgende vragen wordt alvast getracht een antwoord te formuleren:

- wordt mijn bedrijf een Seveso II-bedrijf?
- moet mijn bedrijf een kennisgeving en/of een veiligheidsrapport opstellen?
- wat is het verschil tussen de VR uit het VR/MER-decreet en de SEVESO II-VR?
- welke inspectie kan in mijn bedrijf langskomen?
- wordt er afgestapt van een erkend college van MER-deskundigen?
- moet mijn bedrijf een decorale milieu-audit opstellen?
- welke bedrijfsgegevens dient men te verzamelen voor een decorale milieu-audit?
- wat is de rol van de milieu-coördinator hierbij?

Deze milieucelcontactdagen gaan door op:

- donderdag 3 december 1998 in Zaal (phi) te Kruishoutem (E17, afrit 6);
- dinsdag 8 december 1998 in het Provinciehuis van Antwerpen.

Voor verdere inlichtingen kunt u Caroline Pollet contacteren bij de GOM - West-Vlaanderen, tel. 050/36 71 00.

•••

Vlaams 'EMAS-project' goedkeurd

De Europese Commissie keurde op 22 juli 1998 een project goed ter bevordering van de invoering van milieuzorgsystemen in het Vlaamse bedrijfsleven. Het project werd ingediend door de GOM -

West-Vlaanderen. Partners in het project zijn WES, CKZ West-Vlaanderen, VDAB Training & Opleiding en de bedrijven Lannoo (drukkerij, Tielt), Desimpel Kortemark Industries (steenbakkerij, Kortemark) en Aswebo (bouw, Drongen). Het project heeft tot doel het invoeren van milieuzorgsystemen (EMAS en ISO 14001) in Vlaanderen te bevorderen door de integratiemogelijkheden met kwaliteits- en veiligheidszorgsystemen te benadrukken.

Het Europese milieuzorgsysteem EMAS staat voor Eco Management and Audit Scheme en werd in 1995 door de EG gelanceerd in de vorm van een Verordening. ISO 14001 is een internationale norm voor de invoering van milieuzorgsystemen. Het project is gebaseerd op drie vaststellingen :

- de implementatiegraad van EMAS in Vlaanderen blijft onrustwekkend laag: einde 1997 waren er slechts twee bedrijven met een EMAS-registratie op een totaal van ruim 1.000 in de EU;
- de implementatiegraad van kwaliteitszorgsystemen (ISO 9000) in Vlaanderen (einde 1997 ±2000) is de hoogste van heel Europa; in bepaalde sectoren (bijvoorbeeld bouwsector) kennen veiligheidszorgsystemen eveneens veel bijval;
- er bestaan uitstekende integratiemogelijkheden tussen milieuzorgsystemen en kwaliteits- en veiligheidszorgsystemen.

Voorliggend demonstratieproject wil aantonen dat milieu een integraal onderdeel is van totale kwaliteitszorg, dat de integratie van milieuzorgsystemen en andere zorgsystemen eenvoudig is en haalbaar voor elk bedrijf en dat er veel voordelen verbonden zijn aan het invoeren van geïntegreerde zorgsystemen.

Om bedrijven hierin te ondersteunen ontwikkelden de consultants van WES en CKZ een specifieke methodologie en dit in de vorm van een handleiding. De GOM - West-Vlaanderen wenst deze methodologie op ruime schaal te verspreiden in het bedrijfsleven en formuleerde daarom dit projectvoorstel.

Het demonstratieproject omvat drie onderdelen. In de eerste plaats worden de drie partner-bedrijven intensief individueel begeleid bij de volledige implementatie van

EMAS in een reeds aanwezig kwaliteits- of veiligheidszorgsysteem. Gelijktijdig daarmee volgt een groep van 21 bedrijven een intensieve langdurige opleiding met individuele begeleiding via de formule COMBIPAS. Tenslotte worden ook andere bedrijven bij het project betrokken door het aanreiken van een korte opleiding (bij resultaten-verspreiding).

De drie partnerbedrijven en de 21 COMBIPAS-bedrijven zullen grondig worden bevraagd naar het resultaat. De getuigenissen zullen door vijf infosessies verspreid over Vlaanderen aan zoveel mogelijk bedrijven worden megedeeld. Het project, dat een uitvoeringsperiode kent van drie jaar, zal door de ruime betrokkenheid van de industrie (24 bedrijven) en door de ruime verspreiding van de resultaten ongetwijfeld bijdragen tot een verhoogde belangstelling voor EMAS in Vlaanderen.

Voor de uitvoering van het project zijn de projectindieners op zoek naar 21 bedrijven die wensen deel te nemen aan de COMBIPAS-sessies.

Omwille van de steun van de Europese Commissie zijn de deelnamevoorwaarden bijzonder voordelig. Belangstellenden kunnen contact nemen met ir. Philippe Tavernier, GOM - West-Vlaanderen, tel. 050/36 71 00.

De indieners van het project zijn niet aan hun proefstuk toe. De GOM - West-Vlaanderen participeerde samen met VDAB Training & Opleiding reeds aan het project ECOMANAGEMENT binnen het Europese programma ADAPT. Dit interregionale project resulteerde in een internationaal gelijkvormige opleidingscursus voor de invoering van EMAS. Deze cursus wordt in Vlaanderen jaarlijks georganiseerd door de VDAB in samenwerking met de vijf Gewestelijke Ontwikkelingsmaatschappijen. WES en CKZ West-Vlaanderen werken reeds jaren samen op het vlak van bedrijfsbegeleiding en opleiding rond milieuzorgsystemen. In 1997 werden zij door de Europese Commissie geselecteerd om in Vlaanderen het pilootproject EUROMANAGEMENT-ENVIRONMENT uit te voeren. Dit project was erop gericht om door een vereenvoudigde methodologie de drempel te verlagen voor KMO's die een milieuzorgsysteem wensen in te voeren.

Jan Vernieuwe

Zaakvoerders E. De Clercq, E. Van Canneyt en Ph. De Clercq, van de firma's Beton De Clercq en Structo.

VLAR, Vlaamse Maatschappij voor Afvalrecuperatie, ontving in juni 1998 voor haar milieupark te Willebroek de EMAS-registratie en is hierdoor het eerste milieubedrijf in Vlaanderen dat de milieu-registratie ontvangt. VLAR streeft naar een EMAS-registratie voor alle verwerkingsinstallaties uit de VLAR-Groep.

Jubileumviering bij De Clercq-Structo

Op 4 september jongstleden werd bij de firma's De Clercq-Structo een dubbel jubileum gevierd: het honderdjarig bestaan van Beton De Clercq en het vijftigjarig bestaan van Structo.

De nv De Clercq-De Maeschalk, gevestigd aan de steenkaai te Brugge, en de nv Oude Firma De Clercq in Gent vormen samen Beton De Clercq. Deze firma produceert rioolbuizen in beton en aanverwante producten zoals straatstenen en producten voor de tuinesector. Daarnaast legt de firma zich ook toe op de productie van afscheiders, systemen voor waswaterhergebruik, regenwateropvang en proceswaterzuivering alsook kleinschalige waterzuiveringsinstallaties. Beton De Clercq telt 60 werknemers en realiseert een omzet van 300 tot 350 miljoen BEF.

Structo, de eerste producent van voorgespannen beton in België, startte in 1948 met de productie van balken uit spanbeton, op een terrein van 40.000 m², gelegen aan de Noorweegse kaai te Brugge. Vandaag bestaat het gamma van Structo voornamelijk uit geprefabriceerde betonelementen die de ruwbouw-structuur van een gebouw uitmaken. Dit omvat onder meer de funderingszolen, kolommen, balken, tussenvloeren, dakelementen en gevels. Het terrein aan de Noorweegse kaai was snel volledig uitgebaat en het bedrijf vond een nieuwe vestiging naast de zusterfirma De Clercq - De Maeschalk, gelegen aan de steenkaai te Sint-Andries Brugge. Begin 1998 werd hier gestart met de bouw van een achtste productiehuis. Deze nieuwe ruimte, 7.500 m² overdekt, laat de firma toe op een efficiënte manier en met de nieuwste technologieën, de capaciteit aan gewapend en voorgespannen beton op te drijven. In de lente van 1999 zal deze nieuwe productieruimte in dienst worden genomen en is de overheveling van alle activiteiten van de Noorweegse kaai naar de Steenkaai een feit. Structo beschikt over drie zandsilo's en drie grindsilo's, elk van 1000 ton inhoud. Vijf cementsilo's van maximaal 100 ton vervuldegen

de grondstoffenopslag. Twee betonmolens van 1.5 m³ zorgen voor een betonproductie van 23 m³ in hal 6 en 30 m³/uur in hal 7 en 9. Het gemiddeld jaarverbruik bedraagt 15.000 ton cement, 30.000 ton zand, 50.000 ton grind, 4.000 m³ water, 1300 ton voorspanstaal en 1000 ton zacht staal. Bij Structo werken 150 arbeiders en 22 bedienden.

•••

Aanzet tot mestverwerkingsplan Vlaanderen

Het Vlaams Coördinatiecentrum Mestverwerking (VCM) bundelde enkele resultaten van zijn werking in een nota "Aanzet tot mestverwerkingsplan Vlaanderen".

Op initiatief van de Provincie West-Vlaanderen en de GOM - West-Vlaanderen startte het Vlaams Coördinatiecentrum Mestverwerking (VCM) in september 1996 zijn activiteiten.

De volgende leden participeren in het coördinatiecentrum :
Administratie Land- en Tuinbouw (ALT), VLM-Mestbank, Administratie Milieu-, Natuur-, Land- en Waterbeheer (AMINAL), Boerenbond, AVEVE, de Beroepsvereniging van de Mengvoederfabrikanten (BEMEFA) en de vijf Vlaamse Provincies. De GOM - West-Vlaanderen verzorgt het secretariaat.

Tot de belangrijkste doelstelling van het VCM behoort het bevorderen van overleg tussen de betrokken overheidsinstellingen en de verschillende actoren in de mestproblematiek, teneinde een coherent beleid uit te werken inzake mestverwerking en mestbewerking. Daarnaast besteedt het VCM aandacht aan het coördineren en stimuleren van initiatieven terzake. Het VCM begeleidt ook actief de initiatiefnemers van mestverwerkingsprojecten. Eén van de prioritaire taken van het VCM is het opstellen van een "Mestverwerkingsplan voor Vlaanderen". In dit mestverwerkingsplan wil het VCM een gefaseerde aanpak van de uit te bouwen mestverwerkings- en mestbewerkingscapaciteit voorstellen en ook geschikte locaties voor de bouw van mestverwerkingsinrichtingen aanduiden. Het plan gaat uit van een evenwichtige geografische spreiding tussen het mestaanbod en de noodzakelijke mestverwerkingscapaciteit.

De huidige stand van zaken van dit mestverwerkingsplan is nu gebundeld in een document "Aanzet tot mestverwerkingsplan Vlaanderen". Zes thema's komen hierin aan bod :

- inventarisatie van het mestgebeuren in Vlaanderen;
- technologische aspecten van mestverwerking;
- planologische aspecten van mestverwerking;
- juridische aspecten van mestverwerking;
- sectorale voorwaarden voor mestbe- en mestverwerkingsinstallaties;
- scenario's voor het opstellen van een mestverwerkingsplan.

Aansluitend aan dit document vatte het VCM een aantal bedenkingen samen. Deze handelen over de te verwerken hoeveelheid dierlijke meststoffen, de problematiek van de andere meststoffen, de verwerkingscapaciteit, de schaalgrootte van de mestverwerkingsinstallaties en het belang van energievalorisatie bij mestbe- en mestverwerking.

De nota "Aanzet tot mestverwerkingsplan Vlaanderen" telt 232 blz. en is te verkrijgen tegen 495 BEF bij het VCM, Baron Ruzettelaan 33, 8310 Assebroek/Brugge. Voor meer inlichtingen kunt u contact nemen met Katrien Van Rompu, tel. 050/36 71 00, fax 050/36 31 86.

•••

Website Vlaamse statistieken : handige wegwijzer

www.vlaanderen.be/statistieken/ is sinds eind juni operationeel op het internet. De website is bedoeld als een wegwijzer voor wie exacte cijfers zoekt maar niet zelf wil gaan sprokkelen bij verschillende instanties.

De website Vlaamse statistieken biedt:

- de basisstatistieken over Vlaanderen, hoofdzakelijk gebaseerd op de verschillende publicaties van de administratie Planning en Statistiek: Profiel Vlaanderen (vulgariserend, grafisch voorgesteld), Conjunctuurnota voor Vlaanderen (voorspellend, driemaandelijks), Stativaria (originele basisstatistieken, driemaandelijks) en VRIND (volledig statistisch beeld van de Vlaamse samenleving en beleidsresultaten).
- de statistische publicaties van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap en de Vlaamse

openbare en wetenschappelijke instellingen, en de coördinaten van de contactpersonen.

- hyperlinks naar de specifieke statistische webpagina's van Vlaamse en andere overheden en relevante binnen- en buitenlandse instanties.
 - de meta-informatiedatabank FREDII (Functionele Regionale metaDatabank) met nuttige informatie voor wie een statistische reeks wil aankopen of gebruiken (onder meer producent, gebruikte eenheden, looptijd van de reeks, kwaliteit en betrouwbaarheid). FREDII kan ook direct verbonden met de gegevens zelf, als die op het internet consulteerbaar zijn.
 - een nieuwsrubriek met een dagelijks selectief overzicht van pas gepubliceerde statistieken.
 - in ontwikkeling: tips voor een goed gebruik van statistiek.
- De website Vlaamse statistieken is geen centrale producent maar een wegwijzer: de statistieken worden gemaakt door hun eigenaarsproducenten, die verantwoordelijk blijven voor de bijwerking van de gegevens. Hoe meer publieke en private producenten statistisch materiaal op hun eigen website ter beschikking stellen, hoe fijnmaziger het netwerk van hyperlinks zal worden.

Voor de conceptuele en organisatorische uitbouw van de site is de administratie Planning en Statistiek van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap verantwoordelijk. Voor de softwareontwikkeling werd een beroep gedaan op Netit.Be (Tijd Uitgeversbedrijf). Momenteel worden dagelijks gemiddeld 400 hits geregistreerd op de hoofdpagina's van deze website "Vlaamse Statistieken".

Voor meer informatie kunt u terecht bij Luc Deschamps, adviseur MVG adm. Planning en Statistiek, tel. 02/553 57 98, fax 02/553 58 08, e-mail: yves.impens@vlaanderen.be.

•••

Openbaar vervoer aan de Westkust

Sinds 1 juli 1998 is het aanbod van het openbaar vervoer aan de Westkust opvallend verbeterd. Vanaf die dag rijdt de kusttram Knokke-De Panne immers tot in het treinstation van Adinkerke. Voor 1 juli was de tramterminus te De Panne gelegen aan

het Bortierplein waardoor er tussen tram en trein een hiaat was van ongeveer 4 km; dit hiaat werd toen opgevuld met een busbediening. Deze onrechtstreekse verbinding (trein-bus-tram) en de ermee gepaard gaande overstappen, leidde tot tijdverlies en creëerde een psychologische drempel. Deze situatie was dus zeker niet bevorderlijk voor het gebruik van het openbaar vervoer. Thans is er een bijzonder direct en klantvriendelijk contact tussen beide netwerken: tram en trein ontmoeten elkaar te Adinkerke aan hetzelfde perron; hierdoor wordt uiteraard een ideale overstap aangeboden. Van belang is ook dat het verlengde traject langs het recreatiepark Meli loopt. Tegelijk met de verlenging van de tramlijn werd bij het station van Adinkerke ook een parkeerterrein voor 400 auto's aangelegd. Dit terrein heeft een dubbele functie. Vooreerst biedt het mogelijkheden voor de streekbevolking die per auto naar het station komt en de trein wil gebruiken ("park and ride"). Ten tweede biedt het mogelijkheden aan (dag-)toeristen om hun wagen

achter te laten aan de rand van de badplaats en met de tram verder naar het strand en dergelijke te rijden ("randparkeerterrein"). Hierbij valt op te merken dat het parkeerterrein op slechts 1,5 km van de afrit van de A18 gelegen is. De realisatie van het parkeerterrein kan/moet dus bijdragen tot een beter gebruik van het openbaar vervoer en tot minder verkeersoverlast in de badplaatsen. De doortrekking van de kusttram tot in het treinstation van Adinkerke is in feite het sluitstuk van een ruimer project tot verbetering van het openbaar vervoer aan de Westkust. Dit project werd op het eind van de jaren zeventig ontwikkeld en bestond uit twee onderdelen: de modernisering en de elektrificatie van de spoorlijn Gent-De Panne en de doortrekking van de kusttram tot in het treinstation. De verbeteringen aan de spoorlijn kwamen reeds klaar in 1996. De GOM - West-Vlaanderen heeft vanaf het begin haar volle steun gegeven aan beide deelpjecten en is in meerdere keren bij de bevoegde overheden tussengekomen via uitgewerkte studierapporten en aanbevelingen.

•••

Nieuwe projecten voor de Westhoek

Het Europese doelstelling 5b-programma wil de sociaal-economische ontwikkeling ondersteunen van het plattelandsgebied Westhoek en een deel van de West-Vlaamse kuststrook van Nieuwpoort tot Bredene. Het 5b-Managementcomité heeft aan een nieuwe reeks van projecten financiële steun toegekend vanuit de Europese Structuurfondsen. Het landbouwproject "Stappen naar een duurzame melkveehouderij in de Westhoek" van het Provinciaal Centrum voor Landbouw en Milieu (PROCLAM) wordt verlengd tot midden 2001 en kan hierdoor 40 melkveebedrijven in het 5b-gebied begeleiden. Voor deze verlenging werd 4,6 miljoen BEF steun toegewezen vanuit het Europees Oriëntatie- en Garantiefonds voor de Landbouw (EOGFL) (à rato van 50 %). Het opleidingsdossier "Amandine" van de vzw Maritieme Site Oostende voorziet in werklozenopleidingen inzake renovatie- en scheepsherstellingstechnieken en kan hiervoor in 1998 circa 40 % steun verkrijgen van het Europees Sociaal Fonds (ESF). De laatste IJslandvaarder "Amandine" wordt het eerste modelproject in de opleiding "scheepsrenovatie". Hierop aansluitend krijgt de vzw Maritieme Site Oostende 50 % steun van het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO) (of 2,1 miljoen BEF) voor de herbestemming van een deel van de voormalige scheepswerf Seghers te Oostende tot opleidingsplaats voor scheepsrenovatie. Daarnaast werden voor drie bedrijven uit het 5b-gebied (Mutoh, Noordermetaal, SKT-Compufreez) 13 à 14% ESF-steun toegewezen voor specifieke bedrijfsgerichte opleidingen. Concreet betreft het hier managementsopleidingen, opleiding van nieuwe werknemers voor specifieke functies (EPD-manager, kwaliteitsmanager, groepschef), internet- en e-mailopleidingen die worden georganiseerd in 1998 en 1999. Tenslotte krijgt de vzw Stichting Vlaams Erfgoed 35 % EFRO-steun (of 2,5 miljoen BEF) voor de cultuur-toeristische versterking van de kasteelsite "Wulveringem-Beauvoorde en omgeving". Deze versterking voorziet in de functionele herinrichting van het huis

De Brugse Algemene Bouwonderneming n.v.

Maria van Bourgondiëlaan 29,
8000 Brugge
Tel. (050) 31 41 73

Private, openbare en industriële Bouwwerken
Renovatie- en Restauratiewerken
Vaste meubilering
Schrijnwerk

“de Bryarde” tot een centraal ontsluitings- en onthaalpunt, de verdere actualisatie van het bezoek aan het kasteel via een brochure, gidsopleiding en verbeterde signalisatie, de aanpassing van het gerestaureerde koetshuis in het kasteelpark voor vergader- en seminariemogelijkheden en de restauratie en herinrichting van het aansluitende oud-schoolgebouw. Voor al deze projecten wordt de steun alleen toegekend bij cofinanciering vanwege de stad, Provincie, het Vlaamse gewest, of ander.

•••

Retex-programma regio “Westhoek-Middenkust” in volle uitvoering

Het Europees programma Retex heeft een tweeledige doelstelling, namelijk enerzijds de ondersteuning van de levensvatbare activiteiten in de textiel- en confectiesector en anderzijds de economische reconversie van het gebied. Het Retex-programma heeft hetzelfde geografische actiegebied als het doelstelling 5b-programma, namelijk een belangrijk gedeelte van de arrondissementen Ieper, Diksmuide, Veurne en Oostende. Het Managementcomité Retex heeft beslist dat 5 miljoen BEF steun van het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO) kan worden toegewezen voor de creatie van het “Bedrijfsfonds WEST 2000”.

Naast de 5 miljoen BEF Europese middelen wordt voor het fonds eenzelfde bedrag voorzien vanuit het Vlaamse gewest. Met dit project wil de GOM - West-Vlaanderen een speciaal fonds oprichten voor financiële ondersteuning van bedrijven gevestigd in het Retex-gebied. Concreet verleent het fonds een toelage voor het inwinnen van extern advies en begeleiding met betrekking tot onder meer de volgende thema's:

- bedrijfsdoorlichting (globale sterkte-zwakteanalyse, doorlichting van een specifiek bedrijfsaspect,...)
- innovatiemogelijkheden (technologieaudit, onderzoek naar nieuwe producten en/of processen, verbetering van producten en/of processen, ...)
- exportbenadering (marktonderzoek, verkooporganisatie, ...)
- milieu- en kwaliteitszorg (milieuaudit, invoering milieu- en kwaliteitszorgsystemen, ...)

De betoelaging van het Bedrijfsfonds WEST 2000 bedraagt 50 % van de advies- en begeleidingskosten met een maximaal steunbedrag van 500.000 BEF per project. De GOM - West-Vlaanderen zal het fonds beheren.

Daarnaast werden door het Managementcomité Retex twee nieuwe opleidingsprojecten goedgekeurd die maximaal 45 % steun kunnen genieten van het Europees Sociaal Fonds (ESF).

Vooreerst zal de VDAB in 1998 voor circa 20 werkzoekenden individuele beroepsopleiding (IBO) voorzien in bedrijven uit de textiel- en confectiesector. Na een prospectie van bedrijven en een screening van de kandidaat-cursisten wordt een opleidingsprogramma voorzien met een maximale duur van zes maanden. Tijdens de opleiding zal de cursist begeleid worden door een ervaren peter van het bedrijf en zal eveneens periodiek worden opgevolgd door de consultants van de VDAB. Voor dit dossier wordt circa 2,1 miljoen BEF ESF-steun gereserveerd.

Daarnaast zal de VDAB in een ander project circa 170 werkzoekende ex-Lee werknemers benaderen om uiteindelijk een 80-tal personen via een oriëntatie- en begeleidende cyclus terug te integreren in de arbeidsmarkt of te oriënteren naar een geschikte opleiding. Hiervoor is ongeveer 400.000 BEF ESF-steun voorzien.

Het Managementcomité Retex kan nog nieuwe projecten goedkeuren tot eind 1999.

Voor meer informatie inzake het Retex-programma en de indieningsprocedure voor projecten kunt u de Programma Management Eenheid voor de Europese steunprogramma's contacteren dat wordt waargenomen door de GOM - West-Vlaanderen en is gehuisvest in het bedrijven-centrum te Veurne, Ondernemingenstraat 3, 8630 Veurne, tel. 058/31 06 32.

•••

Rationeel Energiegebruik voor KMO's

Op donderdag 17 september 1998 organiseerden de GOM - West-Vlaanderen, de GOM - Oost-Vlaanderen en Syntens Zeeland een energiestudiedag over REG voor KMO's.

Deze studiedag is een onderdeel van het Europees project ‘Milieu en

KMO/MKB in de Euregio Scheldemond’, dat als doel heeft bedrijven te stimuleren tot het gebruik van schonere en energie-efficiënte technieken, het invoeren van afval- en emissiepreventie en algemene milieuzorg. De energiestudiedag vond plaats in het Provinciaal Administratief Centrum ‘Het Zuid’ te Gent.

Het doel van deze energiestudiedag was het sensibiliseren van KMO's om hun energieverbruik en energierekening te doen dalen door het invoeren van energiebesparende maatregelen. Potentiële maatregelen en de toepasbaarheid ervan voor het eigen bedrijf worden toegelicht. In de voormiddag werd een toelichting gegeven over de energie-onderwerpen verlichtingsrenovatie, efficiënt gebruik van perslucht, energieaudit en steunmogelijkheden voor energiebesparende investeringen.

Een meer interactieve informatie-uitwisseling vond plaats in de namiddag tijdens de workshops. Thema's zoals warmtekrachtkoppeling voor KMO's, REG algemeen, optimalisatie van koeling bij opslag in koel- en vriescellen, opstellen van een energiebesparingsplan, absorptiekoeling gekoppeld aan warmtekrachtkoppeling en lokaalverwarming via straling kwamen aan bod.

•••

Provinciale stimuli voor toerisme

De Provincieraad van West-Vlaanderen heeft reeds in 1996 besloten bijzondere inspanningen te leveren ten gunste van de toeristische ontwikkeling van West-Vlaanderen en heeft daartoe het reglement betreffende de Provinciale Stimuli voor Toerisme goedgekeurd. In de provinciale begroting werden middelen voorzien voor betoelaging van werkingskosten en investeringen. De beslissing over de financiële ondersteuning van de projecten wordt genomen door de Bestendige Deputatie binnen de budgettaire mogelijkheden. De adviescommissie stelt een beoordeling van de projecten in functie van de strategische of innoverende waarde en een rangschikking in categorieën voor. Tweemaal per jaar kunnen de projecten worden ingediend. Voor de eerste helft van 1998 kent de Bestendige Deputatie een toelage toe aan :

'Openbare 6 holes-golf met golfschool Westende'

De NV Westgolf heeft een openbare golf gestart, met een 6 holes-golf met driving range en oefengreens, toegankelijk voor een zo breed mogelijk publiek. Deze publieke golfgelegenheid aan de Kust komt op een terrein van Toerisme Vlaanderen dat sinds lang een 'ontspanningsfunctie voor de omliggende campings heeft. Het project zal het beheer van deze open ruimte optimaliseren. Een investeringstoelage van 2,8 miljoen BEF à rato van 30 % van de kosten wordt verleend voor de realisatie van het project dat in de herfst van 1998 helemaal af moet zijn.

'Pompgebouw Bossuit'

De samenwerking tussen vzw TROP Leie-Schelde, de Provincie West-Vlaanderen, de gemeente Avelgem en Toerisme Vlaanderen heeft in een eerste fase de werken voor de instandhouding en de restauratie van het voormalig pompgebouw te Avelgem aan de samenloop van de Schelde en het kanaal Kortrijk-Bossuit voltooid. Daarna werden de technische afwerking van het gebouw en de nabije omgeving uit-

gevoerd mede met ondersteuning vanuit het provinciaal reglement voor toeristische stimuli.

Voor de exploitatie van het pompgebouw werd nu een samenwerking opgezet met de vijf Scheldegemeenten: Spiere-Helkijn, Anzegem, Zvevegem, Avelgem en Deerlijk binnen een nieuwe vzw 'VVV West-Vlaamse Scheldestreek'. Om de exploitatie op korte termijn te kunnen starten moeten nog investeringen worden gedaan voor de inrichting als toeristisch onthaalcentrum. Het betreft de inrichting van een bezoekerscentrum met als thema "de Schelde".

De Provincie zal ook nu weer participeren in de realisatie van dit regionaal toeristisch centrum door een toelage te verlenen ten bedrage van 1 miljoen BEF waarvan 300.000 BEF in 1998 en 750.000 BEF in 1999 à rato van 30% van de kosten. In de zomer van 1998 is het informatiekantoor reeds opengesteld.

'Jachthaven Veurne'

Het project heeft als doel het toeristisch product van Veurne verder te ontwikkelen door de aanleg en volledige uitbouw van een jachthaven voor pleziervaart aan de vroegere handelskom.

Hierdoor worden mogelijkheden geschapen voor toervaarders, bootverhuur en passagiersvaarten op de binnenwateren in de Westhoek en Noord-Frankrijk. Veurne kan de uitgelezen stek worden om grensoverschrijdende vaarroutes te promoten en tevens te functioneren als knooppunt voor de koppeling van wandel- en fietsroutes met vaarwegen. Rekening houdend met het belang van pleziervaart in het geheel van de toeristische activiteit en de impact op de streek wordt een toelage toegekend à rato van 30 % van de kosten ten bedrage van 5 miljoen BEF, te verdelen over 3 miljoen BEF in 1998, 1 miljoen BEF in 1999 en 1 miljoen BEF in 2000.

'Maritiem Themapark Seafront Zeebrugge'

De NV Seafront heeft een erfpacht-overeenkomst met de stad Brugge betreffende de site van de oude vismijn, gelegen aan de Vismijnstraat in Zeebrugge. Het is de bedoeling er een maritiem themapark uit te bouwen. Er zijn mogelijkheden voorzien voor thematische winkelpanden en horecaprojecten. De hoofdattractie is het drijvend museum op het einde van het havendok dat momenteel bestaat

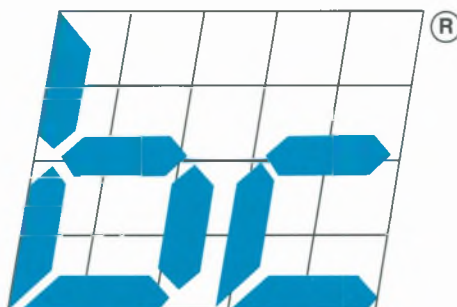
BRUGGE
050/312398

KORTRIJK
056/418900

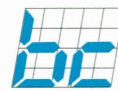
OOSTENDE
059/807080

**BEDRIJVENCENTRA
WEST-VLAANDEREN**

ROESELARE
051/229309

WAREGEM
056/620211

WESTHOEK
057/209882

Start uw bedrijf met ons

Een samenwerking van

GOM
WEST-VLAANDEREN

• **Bedrijfsleven**

uit het voormalige lichtschip 'de Westhinder', een originele Russische duikboot 'de Foxtrot' en Aquastrip. Het project is verdienstelijk wegens de renovatie en valorisering van de site en krijgt een toelage toegekend à rato van 35 % van de kosten met een maximum van 10 miljoen BEF gespreid als volgt: 6,5 miljoen BEF in 1998 en 3,5 miljoen BEF in 1999.

'Kaasmakerij Passendale'

Naast de internationaal gekende kaasstoet van Passendale wordt nu werk gemaakt van de inrichting (restauratie en uitbouw) van de Oude Kaasmakerij tot een industrieel-archeologisch museum waar de bezoeker zal kennismaken met de ambachtelijke manier van kaasmaken. De vzw Kaas in Passendale en de gemeente Zonnebeke hebben een overeenkomst gesloten voor de financiering, de uitbating en de promotie. Omdat in de aanvang van het project de nadruk ligt op de restauratie werd een principiële goedkeuring verleend voor een investeringstoelage ten bedrage van 5 miljoen BEF à rato van 30 % van de kosten waarvan 2 miljoen BEF in 1999 en 3 miljoen BEF in 2000.

Milieucontactdagen "Bodemsaneringsdecreet"

Het Bodemsaneringsdecreet is drie jaar geleden in werking getreden en het uitvoeringsbesluit VLAREBO (Vlaams Reglement betreffende de Bodemsanering) is inmiddels ruim twee en een half jaar van kracht. Deze wetgeving heeft in de praktijk een impact op nagenoeg alle industriële activiteiten, van groot tot klein.

Op 26 mei 1998 voerde de Vlaamse regering een aantal wijzigingen door aan het Bodemsaneringsdecreet, evenals enkele toevoegingen over het opstellen van een gemeentelijke inventaris van gronden met risicovolle inrichtingen/activiteiten (in het heden of in het verleden) en een nieuwe reglementering voor de vrijwillige sanering van gronden. Omdat nog vele bedrijven en andere betrokkenen zich vragen stellen bij de wettelijke bepalingen van het decreet en de praktische aspecten van bodemsanering, organiseren de Milieucellen van de GOM's samen

met de OVAM dit najaar een aantal Milieucontactdagen rond dit thema. Naast diepgaande en praktijkgerichte informatie, rechtstreeks vanwege de bevoegde ambtenaren, ontvangt u tevens een documentatiemap met alle toepasselijke wetteksten en kunt u de sprekers persoonlijk contacteren.

Deze milieucontactdagen gaan door op:

- donderdag 29 oktober 1998 in het Provinciaal Administratief Centrum (P.A.C.) "Het Zuid" te Gent;
- dinsdag 17 november 1998 in het Provinciehuis te Antwerpen;
- donderdag 19 november 1998 in het Ontmoetingscentrum "De Kam" te Wezembeek-Oppem;
- woensdag 25 november 1998 in het "Fabriekspand" te Roeselare;
- donderdag 26 november 1998 in de Limburghal te Genk.

Voor verdere inlichtingen kunt u zich wenden tot Caroline Pollet bij de GOM - West-Vlaanderen, tel. 050/ 36 71 00.

Provinciaal preventienetwerk bedrijfsafval en Steunpunt Preventie

Sinds 1 september 1998 is de provincie West-Vlaanderen gestart met een proefproject rond de uitbouw en de werking van een provinciaal netwerk voor preventie van bedrijfsafval en huishoudelijk afval. Het lokaal preventienetwerk bedrijfsafval wordt gecoördineerd door de GOM - West-Vlaanderen en het netwerk voor huishoudelijk afval door de Provincie West-Vlaanderen, afdeling MIRONA. Het proefproject wordt uitgevoerd in opdracht van OVAM.

Met het oprichten van een provinciaal preventienetwerk bedrijfsafval wordt gepoogd de resultaten van toekomstige en vroegere preventie-initiatieven beter te valoriseren en ruimer te verspreiden bij de doelgroep: de Vlaamse bedrijven. Het lokaal netwerk rond preventie van bedrijfsafval zal onder meer opgebouwd worden rond actoren

europartner® time systems | sales management

**TIJDSREGISTRATIE
JOBOPVOLGING
NACALCULATIE**

Wie doet wat?
Aan welk order of project?
Verbruikte materialen?
Aantal?
Wanneer en hoelang?
Niet-productieve uren?
Rendement?
Controle voorcalculatie?

EUROCAP software

**ECHTE MOBILITEIT
VOOR VERTEGENWOORDIGERS**

- Complete PC in handformaat
- Geen opstarttijden
- Probleemloze Windows '95/NT connectiviteit

PROSPECTIE - DATABASE

- Eenvoudig en overzichtelijk
- Uiterst selectieve database
- Windows '95/NT

Europartner Time Systems bvba • Ringlaan 20 • B-8520 Kuurne
E-mail: info@europartner.be • Tel.: (056) 35 54 16 • Fax: (056) 37 27 95

werkzaam op het gebied van preventie bij bedrijven. Hierbij wordt gedacht aan bedrijfsintermediären, beroepsfederaties, consultants, ... Door de deelnemende actoren met elkaar in contact te brengen via het netwerk kan eerder ontwikkelde kennis en methodieken efficiënter worden aangewend en zullen toekomstige preventie-acties beter op elkaar worden afgestemd. Tijdens het proefproject zullen verschillende actoren benaderd worden door de coördinator van het preventienetwerk bedrijfsafval. Er zal gepeild worden naar hun activiteiten op gebied van preventie en hun

eventuele bereidwilligheid om in het netwerk opgenomen te worden. De deelnemende actoren in het netwerk zullen ervaringen op gebied van preventie uitwisselen en kunnen enkele preventie-initiatieven samen uit werken. Het ontwikkelen van een gemeenschappelijke sensibilisatiebrochure of een geschikte formule voor de begeleiding van preventie-acties bij bedrijven of het initiëren van ervaringsuitwisselingsgroepen van bedrijven rond preventie zijn enkele potentiële initiatieven. Het preventienetwerk bedrijfsafval zal kennis rond preventie inzamelen

en de kennis en documentatie over dit onderwerp, zoals sensibilisatiebrochures, subsidiemaatregelen,... ter beschikking stellen of verspreiden bij de bedrijven en intermediären. Het netwerk zal eveneens polsen naar de nood aan eerstelijnsadvies op gebied van preventie bij de bedrijven. Indien deze behoefte reëel is kan via het netwerk en de coördinator van het netwerk eerstelijnsadvies op gebied van preventie aan bedrijven verstrekt worden.

Een belangrijke taak van het preventienetwerk is haar terugkoppelingsrol. Door haar contacten met de actoren en bedrijven kan het netwerk bepaalde noden op gebied van preventie signaleren aan de overheid, onderwijs- en onderzoekswereld. Gebrek aan preventiekennis en gegevens, knelpunten in de uitvoering van het preventiebeleid kunnen via het netwerk doorgespeeld worden aan een nog op te richten gewestelijk Vlaams Steunpunt Preventie. Het Steunpunt Preventie wordt beschouwd als een centraal preventiekenniscentrum en zal de contacten met de overheid en onderwijs- en onderzoekswereld verzorgen.

Het Steunpunt Preventie krijgt per Vlaamse provincie ondersteuning van het lokaal preventienetwerk voor bedrijfsafval en het netwerk voor huishoudelijk afval. Beide netwerken bestaan parallel naast elkaar maar zullen toch interreageren met elkaar daar de afvalproblematiek van bepaalde bedrijven soms sterk aanleunt bij die van huishoudens. Op basis van de ervaring opgebouwd in West-Vlaanderen zullen de lokale preventienetwerken in de andere Vlaamse provincies uitgebouwd worden.

Het lokaal preventienetwerk bedrijfsafval - huishoudelijk afval heeft als taak preventie-informatie efficiënt te laten doorstromen vanuit het beleid naar de betrokkenen (bedrijven en huishoudens) maar ook omgekeerd. Door de uitbouw van een provinciaal preventienetwerk bedrijfsafval kunnen bedrijven beter gesensibiliseerd worden, efficiënter begeleid worden op gebied van preventie en gemakkelijker toegang krijgen tot beschikbare kennis en gegevens rond preventie. Voor meer inlichtingen kunt u Helene De Rore of Philippe Tavernier contacteren bij de GOM - West-Vlaanderen, tel. 050/36 71 00.

Balans '96: 3.777 miljard F. We blijven Nr 2 in België. We zijn er fier op dat wij het Gemeentekrediet in uw buurt vertegenwoordigen. En daar blijft het niet bij. Ook u zal ons vroeg of laat tegenkomen. Vandaag, morgen, volgend jaar? We worden uw bank!

Gemeentekrediet

Hierna volgen een aantal opportuniteiten die de TIV uit een internationaal aanbod weerhouden heeft en die potentieel interessant kunnen zijn voor Vlaamse bedrijven.

De TIV is de Gemeenschappelijke Technologische Innovatiecel van de Vlaamse GOM's.

Indien één of meerdere voorstellen u interesseren, dan kan u vrijblijvend informatie verkrijgen via de GOM - West-Vlaanderen, of rechtstreeks bij de TIV.

De GOM - West-Vlaanderen en de TIV verschaffen u graag meer inlichtingen over de hulp die wordt aangeboden voor het oplossen van uw concrete problemen inzake innovatie of technologie-overdracht.

Info :

*GOM - West-Vlaanderen,
Koen Astaes, tel. 050/36 71 00;
TIV, Alfons Kemps,
tel. 02/219 56 10.*

Imitatie gevelbekleding

(Ref. : TT-1687-B)

Een Amerikaanse onderneming produceert kunststof gevelbekleding als imitatie van natuurlijke materialen zoals bakstenen, rotssteen, siersteen, houten schroten en planken.

Het is de bedoeling om zowel in nieuwbouw als renovatie, gevels van woningen of grotere gebouwen te voorzien van een fraaie, namaak stenen of houten buitenafwerking. De gebruikte gevelpanelen zijn kunststofplaten die de kleur en het profiel hebben van de echte materialen.

In ieder gamma van stenen en hout zijn verschillende modellen en kleuren. De platen worden door middel van corrosiebestendige strips en profielen, eenvoudig vastgemaakt aan de originele gevel of muur. De kunststofplaten hebben een dekkende oppervlakte van 1 m x 0,44 m. Gezien het materiaal een thermoplast is, is het zelfs mogelijk om in situ in de platen een bocht of een hoek te vormen. Alle nodige materialen voor vasthechting en afwerking zijn beschikbaar.

De aanbieder is vertrouwd met containertransport en wenst nieuwe wereldmarkten te bereiken door distributienetwerken op te zetten.

Ontwikkelingsgraad :

commercieel beschikbaar.

Voorstel :

distributielicentie.

Bodempenetrerende radar

(Ref. : TT-1688-MF)

Een Amerikaanse onderneming is gespecialiseerd in apparaten om op kostenefficiënte en niet-destructieve wijze een analyse te maken van de toestand of de inhoud van de ondergrond.

Dergelijk onderzoek richt zich onder meer op meting van betondikten, holten in de bodem, vaten en opslagruimten; met betrekking tot wegebouw, evaluatie van brugdek, tunneldaken en -wanden, en wegdekcondities; nutsvoorziening en pijpleidingendetectie en -controle, ondergrondse pollutie monitoring; allerhande geotechnische metingen tot zelfs slachtofferlocatie, meting ijsdikte, archeologie, en dergelijke.

De onderneming beschikt over een aantal draagbare en niet-draagbare apparaten die kunnen uitgerust worden met uitwisselbare antennes met verschillende frequentiebereiken.

De eigen ontwikkelde software zet het volledig digitale signaal automatisch om in een profielrecord van de ondergrond.

Ontwikkelingsgraad :

commercieel beschikbaar.

Voorstel :

distributielicentie.

Time manager voor bedrijfsvoertuigen

(Ref. : TT-1689-T)

Een Amerikaanse onderneming ontwikkelde een klein elektronisch systeem waarmee het gebruik van een voertuig geregistreerd wordt. Naast de mogelijkheden die vroeger reeds beschikbaar waren met

de deels mechanische tachograaf, zoals registratie van snelheid en stops, kan deze time manager ook alle elektrische toebehoren aan een voertuig registreren, zoals pompen aan citerne vrachtwagens, openen van deuren, gebruik van lichten, takels, compressors, en dergelijke.

Het systeem is eenvoudig in gebruik en de gegevens kunnen gemakkelijk naar een eenvoudige printer of naar een gegevens verwerker/databank van een pc worden overgezet waardoor men conclusies kan trekken in functie van rendementen op tijdsgebruik, roekeloos gedrag, brandstof en bandenverbruik.

Het systeem kan tevens verder geperfectioneerd worden met een GPS.

In de Verenigde Staten wordt het systeem toegepast in politievoertuigen, schoolbussen, gepantserd vervoer, huisvuilophaling, vrachtwagenvloten en servicevoertuigen allerhande. De aanbieder heeft ervaring met exclusieve distributiesystemen voor het buitenland.

Ontwikkelingsgraad :

commercieel beschikbaar.

Voorstel :

exclusieve distributielicentie.

Fosfaat coating sensor

(Ref. : TT-1690-MF)

Een Israëlisch technologiebedrijf heeft een instrument met een elektrisch-optische kop ontwikkeld om het gewicht van de ijzer- of zinkfosfaat coating in productie te meten. Het toestel wordt boven de productielijn geplaatst en verwerkt on-line de gegevens. De testen zijn afgewerkt en momenteel zoekt men naar een strategische (commerciële) partner.

Ontwikkelingsgraad :

prototype.

Voorstel :

joint-venture.

Vuurvast keramiek
(Ref. : TT-1691-PN)

Een Engels klein bedrijf zoekt licentienemers voor de productie van objecten met keramische vezels. De technologie werd recentelijk door hen ontwikkeld en wordt gebruikt voor vuurvaste en decoratieve producten. Het proces is een gietvormprocédé en de grondstoffen zijn keramische vezels die onder vacuum geïnjecteerd worden. Na het verlaten van de mal is nabewerking niet noodzakelijk, een hoge detailafwerking is mogelijk.

Ontwikkelingsgraad :
commercieel beschikbaar.
Voorstel :
productielicentie.

Multiple frame beeldverwerking
(Ref. : TT-1692-O)

Een Israëliësch instituut werkt op de verhoging van de resolutie van digitale beelden door middel van multiple frame registratie. Verschillende beelden worden hierbij gecombineerd tot een scherper beeld. De technologie is vooral toepasbaar wanneer de camera beweegt waarbij de uitgevoerde verplaatsing onbekend is. Het kan bijvoorbeeld de stabiliteit van beelden van een hand videocamera verhogen.

Ontwikkelingsgraad :
prototype.
Voorstel :
te bespreken.

Geschuimd aluminium
(Ref. : TT-1693-MA)

Een Duits instituut ontwikkelde een poeder-metallurgische methode voor de productie van geschuimde metalen. Het gaat hierbij om aluminium en zijn legeringen, maar ook om lage temperatuur metalen zoals zink, lood en tin. Momenteel werken zelfs aan geschuimd staal. De opschuiming neemt plaats via poedervormige opschuiming agentia bij een temperatuur hoger dan de smeltemperatuur van het metaal. Deze geschuimde metalen zijn licht en vertonen een hoge stijfheid, demping en schokbestendigheid wat hen ideaal maakt voor passieve veiligheidscomponenten, zoals zijdelingse impactbescherming voor wagens.

Ontwikkelingsgraad :
prototype.
Voorstel :
te bespreken.

ASLK

KREDIET en NUVERHEID

Twee bankiers bundelen hun krachten
in het voordeel van de bedrijven.

Een combinatie
waar u bij wint !

FORTIS

Solid partners. Flexible solutions

De full-service van een bedrijfsbankier.

Corporate & Public Banking - A. Lejeune - Tel. (02) 214 15 23 - Fax (02) 214 12 14

Zeoliet Replica's (Ref. : TT-1694-C)

Een Amerikaanse universiteit ontwikkelde een nieuwe basis-methode voor het maken van microporeuse polymeren. Vroegere bevindingen om 'moleculaire zeven' te creëren als vervangmaterialen voor natuurlijke zeolieten of actieve koolstof waren meestal niet competitief omwille van poriën-grootte, contactoppervlakte of prijs.

Deze nieuwe productiemethode heeft unieke eigenschappen ten overstaan van de smalle poriën-grootte verdeling, elektrochemische eigenschappen, geleidbaarheid, keramische compositie en dergelijke, waardoor men aanneemt dat het synthetisch microporeus polymeer als nieuw materiaal potentiële toepassingen zal vinden in gasscheiding, elektrochemie en als catalysator dragermateriaal.

Ontwikkelingsgraad :
prototype.
Voorstel :
licentie.

Lasersnijmachine 3-D (Ref. : IN-856-M)

Een Europees bedrijf heeft zich gespecialiseerd in de installatie van lasersnijmachines voor de serie-productie van 3D-stukken in kunststoffen, composieten, glas en dergelijke. Het toestel laat toe om tot een bepaalde diepte te snijden of te perforeren. Deze machine laat daarvoor een vereenvoudigd ontwerp in functie van vervaardiging toe.

Ontwikkelingsgraad :
commerciële beschikbaar.
Voorstel :
geen.

Debugger voor PLC programma's (Ref. : IN-859-ENG)

Het doel van het SIMAC programma is het volledig testen op fouten van PLC-programma's vooraleer ze in de praktijk gebruikt worden. De test gebeurt door middel van een 'virtuele machine' die men op een PC beschreven heeft. Aldus denkt de PLC dat hij een echte machine aanstuurt. Toepassing van SIMAC is vooral bedoeld om tijd en risico's te verminderen bij het opstarten van automatische installaties.

Op dit moment vereist de Amerikaanse FDA (controle-dienst voeding en medicijnen) dat software voor voedings- en farmaceutische productiesystemen getest werd op een veilige werking voordat de productiefase aangevat wordt.

Een gereedschap zoals SIMAC is bij een dergelijke bewijsvoering onmisbaar. SIMAC kan gebruikt worden met de belangrijkste PLC-systemen op de markt.

Ontwikkelingsgraad :
commerciële beschikbaar
in het buitenland.
Voorstel :
te bespreken.

TIV

Technologische Innovatiecel voor Vlaanderen vzw

Gemeenschappelijke Cel van de Vlaamse GOM's

Als **innoverende KMO** wenst U: een goed product, een geschikte partner, een klare kijk op de nieuwste technologische ontwikkelingen, een passende strategie, de juiste informatiekanalen, een snel resultaat

TIV:
*uw rechterhand voor een
succesvolle innovatiestrategie*

Tot uw beschikking staan:
een multidisciplinair team
jarenlange ervaring in het opsporen van de nieuwste producten, processen of projecten
toegang tot databanken, instituten, federaties,...
waar ook ter wereld
een flexibele, uitgeteste methodiek
technologie-monitoring
geleide workshop voor het initiëren van productideeën

*TIV biedt U een volledig
gepersonaliseerd
programma aan*

startbespreking en formulering van uw interesseprofiel
wereldwijde prospectie en contactname
analyse van de respons
evaluatie van de voorstellen
rapportering van de resultaten
opvolging van de contacten

Contactadressen

GOM - West-Vlaanderen
Baron Ruzettelaan 33,
8310 Brugge-Asselbroek
Tel. 050/35 81 31
Fax 050/36 31 86

TIV
Bisschoffsheim 25,
1000 Brussel
Tel. 02/219 56 10
Fax 02/219 82 27

VAKBEURSPROGRAMMA VAN DE VLAAMSE GOM'S

De Vlaamse GOM's voorzien de organisatie van een groepsstand voor KMO's op de volgende internationale vakbeurzen:

Naam en plaats	Data en Onderwerp
Sial	18/10 • 20/10/98
Parijs	voeding
Electronica	10/11 • 13/11/98
München	toelevering elektronica
Salon de l'Emballage,	16/11 • 20/11/98
Parijs	verpakking
Foodapest	24/11 • 27/11/98
Budapest	voeding
Hispack	08/02 • 12/02/99
Barcelona	verpakking
Bouwbeurs	08/02 • 13/02/99
Utrecht	bouwmaterialen
Construmat	12/04 • 17/04/99
Barcelona	bouwmaterialen
Hannover Messe	19/04 • 24/04/99
Hannover	toelevering
Interpack	06/05 • 12/05/99
Düsseldorf	verpakking
Interzum	07/05 • 11/05/99
Köln	meubeltoebehoren
Annuga	09/10 • 14/10/99
Köln	voeding
Interkama	18/10 • 23/10/99
Düsseldorf	automatiseringstechnieken

Deze lijst is niet limitatief.

De groepsstand van de Vlaamse GOM's bestaat uit volledig uitgeruste stands en heeft als voornaamste voordeel dat heel wat organisatieproblemen in verband met de deelname aan de vakbeurs door de GOM's worden behartigd zodat de deelnemers zich maximaal kunnen concentreren op hun commerciële opdracht.

Info: GOM- West-Vlaanderen, afdeling Bedrijfsontwikkeling.
Tel. 050/36 71 12.

Omgaan met ISO 14001 en EMAS, georganiseerd door WES en CKZ West-Vlaanderen, op 6, 13, 20, 27 oktober 1998 en 3 november 1998 te Kruishoutem en op 22, 29 oktober en 5 november 1998 te Zemst.

Info:
tel. 050/36 71 36

Ifest, internationale vakbeurs voor milieutechnologie, arbeidsveiligheid en energie, Flanders Expo, Gent, van dinsdag 20 oktober 1998 tot en met 23 oktober 1998.

Info:
tel. 09/241 92 11
e-mail ifest@flandersexpo.be

Startersdorp op IFEST, georganiseerd door de Milieucellen van de vijf Gewestelijke Ontwikkelingsmaatschappijen waarbij startende ondernemingen de gelegenheid krijgen om zich te profileren op deze beurs aan aantrekkelijke voorwaarden, Flanders Expo, Gent, van 20 tot 23 oktober 1998.

Info:
tel. 050/36 71 00
fax 050/36 31 86

European Energy Clubs Conference, ééndaagse conferentie in het kader van Ifest en met energiedelegaties uit heel Europa, georganiseerd door de afdeling ENERGIK van Water-Energik-vLario, Flanders Expo, Gent, 23 oktober 1998.

Info:
tel. 03/353 72 53

Een praktische kijk op milieudoorlichtingen, georganiseerd in het kader van Ifest door WES en CKZ West-Vlaanderen, Flanders Expo, Gent, 20 oktober 1998.

Info:
tel. 050/36 71 36

Strategisch competentie management, cursus georganiseerd door het Institute for Business Development en onder leiding van Bekaert-Stanwick, Crown Plaza, Antwerpen, 22 oktober 1998.

Info:
tel. 050/45 46 40

Interieur '98, Internationale Biënnale voor hedendaagse woon-creativiteit, De Hallen, Kortrijk, van 16 tot en met 25 oktober 1998.

Info:
tel. 056/24 11 11
fax 056/21 79 30

Informatie en Communicatietechnologie voor Management, cursus georganiseerd door het Instituut voor Permanente Vorming van de Universiteit van Gent, Campus Toegepaste Wetenschappen, Zwijnaarde, op 19 en 26 oktober 1998; 9, 16, 23 en 30 november 1998; 7 en 14 december 1998 en 11, 18 en 25 januari 1999.

Info:
tel. 09/210 97 50
fax 09/210 97 00

Elektronica München '98, op deze wereldvakbeurs voor de sector van de elektronische componenten en samengestelde delen wordt een groepsstand georganiseerd door de Vlaamse GOM's, New Munich Trade Fair Center, München, van 10 tot 13 november 1998.

Info :
tel. 09/267 86 30
fax 09/267 86 96

Bouw & Immo, publieksbeurs voor bouw en immobiëlen, De Hallen, Kortrijk, 21 en 22 november 1998 plus 28 en 29 november 1998.

Info :
tel. 056/24 11 11
fax 056/21 79 30

Europartnariat Espania 1998

bedrijvencontactdagen met een Vlaamse groepsdeelname georganiseerd door de Vlaamse GOM's, Valencia, 12 en 13 november 1998.

Info :
tel. 02/257 03 35,
website www.europartnariat98.com

Financieel Management voor de niet-financiële manager, tweedaagse cursus georganiseerd door het Institute for Business Development, Crown Plaza, Antwerpen, 3 en 4 december 1998.

Info :
tel. 050/45 46 40

Milieu-effectrapport-Veiligheidsrapport-Declaratie milieuaudit : ook voor mijn bedrijf ?, milieucontactdagen georganiseerd door de vijf GOM's, op 3 december in Zaal phi te Kruishoutem en op 8 december 1998 in het Provinciehuis te Antwerpen.

Info :
tel. 050/36 71 00

EXPORT VLAANDEREN

Zitdagen Vlaamse economische vertegenwoordigers (eerste semester 1998)

Land	Vl.ec.vertgw.	Standplaats	Datum	Kamer van
Zuid-Afrika	W. Van Gulck	Joh'burg	20.10.98	Kortrijk
Griekenland	M. Van Hoye	Athene	27.10.98	Oostende
V. A. E.	F. de Maurissens	Dubai	10.11.98	Kortrijk
Iran	H. Taghizadeh	Teheran	10.11.98	Kortrijk
Duitsland	M. Van der Linden	Keulen	16.11.98	Roeselare
	E. Roelandt			Munchen
	G. Scharpé			Berlijn
	J. Bruffaers			Stuttgart
Denemarken	L. Heyvaert	Kopenhagen	24.11.98	Kortrijk
Noorwegen	W. Dekeyser	Oslo	24.11.98	Kortrijk
Zweden	J. Billiet	Stockholm	03.12.98	Roeselare

Bedrijven die contacten wensen te leggen of exportproblemen in deze landen ondervinden, doen er goed aan zo snel mogelijk een afspraak vast te leggen, zodat de vertegenwoordigers zo mogelijk nog voor hun terugkeer het gesprek kunnen voorbereiden.

Deze afspraak vraagt u aan bij het provinciaal kantoor van Export Vlaanderen, Baron Ruzettelaan, 29, bus 3, 8310 Brugge.
Tel. 050/35 81 40, fax 050/35 87 57.

BUSINESS BANKING

Volgt

uw bank

uw

ideeën?

BACOB wel.

U bent bedrijfsleider of zelfstandige, of u hebt een vrij beroep. En u wilt hogerop. Maar daarvoor hebt u goed advies nodig, vooral op het punt van financieel beheer. BACOB kan u helpen. Welke ideeën u ook koestert, met het gamma professionele diensten van BACOB gaat het vast de goede richting uit. We bieden correcte en stipte betalingen, elektronische verwerking van de verrichtingen, een vlotte kredietverlening en voordelige beleggingsformules. Vanaf nu hebt u alle troeven in handen om uw ideeën te realiseren. Vraag meteen meer informatie in het dichtstbijzijnde BACOB-kantoor.

Bank u wel

AGENDA • AGENDA • AGENDA

Aftrek buitenlandse BTW: hervorming op komst

Stephan Janssens
Senior Consultants,
Ernst & Young Tax Consultants

De Zesde en Achtste BTW-richtlijn zijn voor de BTW-plichtigen zowat de belangrijkste richtlijnen die er zijn. Ze zijn zo belangrijk dat fiscalisten ze steeds met een hoofdletter schrijven. De Achtste BTW-richtlijn regelt de teruggaafprocedure voor BTW die in het buitenland werd betaald. De Zesde BTW-richtlijn regelt de aftrek van vooruitbetaalde BTW.

Recent stelde de Europese Commissie echter voor om deze

richtlijnen toch maar eens te wijzigen. Een wijziging die elke BTW-plichtige die met het buitenland in contact komt zal interesseren.

Recuperatie van buitenlandse BTW in eigen land

Wie in het kader van zijn zelfstandige activiteit BTW betaalde in het buitenland, kon deze BTW

enkel terugvragen in het land waar hij de BTW betaald had.

Volgens dit voorstel krijgt de belastingplichtige het recht om de BTW-voorbetaling die in een andere lidstaat is voldaan, direct in mindering te brengen op de door hem verschuldigde BTW in de lidstaat waar hij gevestigd is.

Concreet: wie in Frankrijk een goed aankoopt, en daar Franse BTW op betaalt, zal deze BTW kunnen aftrekken in België en moet ze niet langer terugvragen van de Franse fiscus.

Bijkomend gevolg van deze wijziging is dat het bedrag van BTW dat recht geeft op aftrek voortaan wordt bepaald door de regels van het land van vestiging, en niet door de regels van de lidstaat die de belasting heeft geïnd.

Geen financiële kater voor de lidstaten

De lidstaten moeten een systeem uitwerken waarbij zij aan elkaar meedelen in welke mate buitenlandse BTW werd afgetrokken in het land van vestiging van de belastingplichtige. Dit vereist uiteraard dat de BTW-plichtige in zijn aangifte afzonderlijk melding maakt van de in het buitenland betaalde BTW. Een nieuwe formaliteit voor die BTW-plichtige komt er dus aan.

De lidstaten rekenen naderhand onder elkaar af. Het bedrag dat ze aan elkaar moeten meedelen is het bedrag dat werkelijk werd afgetrokken, dus eventueel na toepassing van het pro rata als het gaat om een gemengde belastingplichtige.

Aftrekbeperkingen op één lijn

Naast de nieuwe aftrekregeling bevat het voorstel ook een regeling

BUDGET
PLUS

Dé rekening
u op het
lijf geschreven.

Bank van Roeselare nv, Noordstraat 38 • 8000 Roeselare • Fax: Advertising

Informeer naar uw
voordeelpakket bij uw
BR-contactpersoon

EEN VEELZIJDIG FINANCIËEL PAKKET
IN DIENST VAN UW
ZAKELIJKE EN PRIVÉ BELANGEN

BANK VAN ROESELARE
ONZE BANK VAN A TOT Z
Kwaliteit betekent de tijd

met betrekking tot de beperking van het recht op aftrek van BTW op uitgaven die zowel een zakelijk als een privé-karakter hebben.

In de toelichting bij haar voorstel schrijft de Commissie dat voor sommige uitgaven de grens tussen zakelijk en privé heel moeilijk gemaakt kan worden of dat ze heel moeilijk gecontroleerd kan worden. De Commissie neemt als voorbeeld: personenauto's, logies, spijs en drank, luxe-uitgaven en amusements- en representatiekosten.

De meeste belastingsadministraties hebben voor dit soort uitgaven een vermoeden ingebouwd dat de betrokken uitgaven ofwel helemaal niet beroepsmatig kunnen zijn (geen aftrek van BTW) ofwel slechts gedeeltelijk beroepsmatig zijn.

Voorbeelden in België zijn de onthaalkosten (BTW betaald naar aanleiding van een receptie voor klanten zijn niet aftrekbaar) en uiteraard ook de personenauto (BTW aftrek beperkt tot 50%).

In haar voorstel aanvaardt de commissie het principe dat een belastingadministratie het zichzelf gemakkelijk mag maken door de belastingaftrek forfaitair te beperken. Maar ze eist wel dat de Lid-Staten hun wetgeving op één lijn brengen, om concurrentievervalsing te vermijden.

Als richtsnoer geeft de commissie de volgende regels mee :

- de aftrek van BTW op personenauto's die niet uitsluitend voor zakelijke doeleinden worden gebruikt, mag door de lidstaten worden beperkt tot ten minste 50% van die BTW. De BTW op personenauto's met een zakelijk gebruik van minder dan 10%, is niet langer aftrekbaar. (Omgekeerd aanvaardt de Commissie ook dat voor de exploitatie van taxi's en voor

Patrick Vanherpe & Partners pvba

v.h. Paul Houdmont
Verzekeringmakelaars

In dienst van U die zekerheid wenst op een vlak waar de techniciteit en complexiteit met de dag groter worden. Mede door onze onafhankelijke positie kunnen wij steeds de voor U voordeligste voorwaarden selecteren. Alle verzekeringen met afzonderlijke dienst industriële risico's Raadpleeg ons ook voor vrijblijvend advies inzake hypothecaire leningen.

Jan Breydellaan 26
8500 Kortrijk, tel. (056) 22 08 72

rijscholen een uitzondering in de andere richting wordt gemaakt: er is geen aftrekbeperking maar alleen als het niet-zakelijk gebruik te verwaarlozen is, dit wil zeggen minder dan 10%.

- het recht op aftrek van BTW met betrekking tot kosten van logies, spijzen of dranken (andere dan voor de verkoop bestemd) mag ook beperkt worden tot 50% van die BTW.
- de BTW op weelde-uitgaven en uitgaven voor ontspanning en representatie, is niet aftrekbaar.

Inwerkingtreding

De Commissie wil deze nieuwe regeling in werking laten treden op 1 januari 1999. Een dergelijk snelle inwerkingtreding is, gelet op de omvang van de administratie die achter deze wijziging schuil gaat naar onze mening moeilijk haalbaar. Maar het is duidelijk dat de Europese Commissie verder werk blijft maken van het wegwerken van nationale grenzen op het vlak van BTW.

Rationeler energieverbruik

Voorlichting over: • Rationeel Energieverbruik (REG) • Energiebesparingsmogelijkheden • Steunmaatregelen voor onderzoek of REG-investeringen • Energiezelftest

Voor advies, informatie of begeleiding bij de dossiersamenstelling, contacteer:

Energiecel van de GOM - West-Vlaanderen

KMO- begeleider en wegwijzer

GOM - West-Vlaanderen
Baron Ruzettelaan 33
8310 Assebroek-Brugge
Tel. 050/36 71 00
Fax 050/36 31 86

Tijdschrift "West-Vlaanderen Werkt"

Abonnement 1998: 650 fr.
(BTW en port inbegrepen).

Steunend lidmaatschap 1998: 1.100 fr.
(BTW inbegrepen).

Steunende leden ontvangen
het tijdschrift en de andere publicaties
van het jaar.

Uitgaven Wes en Gom - West-Vlaanderen

- O. Vanneste & G. Declercq, Kust en Hinterland, 1955.*
O. Vanneste & G. Declercq, Le littoral et son Hinterland, 1955.*
G. Declercq & O. Vanneste, Structurele Werkloosheid in West-Vlaanderen, 1957.*
West-Vlaanderens economische groei, 1965, 172 blz.*
Adresboek van de Westvlaamse Industrie, 1978.*
Biotechnologisch Repertorium voor Vlaanderen, 1987, 400 fr.
Toeleveringsrepertorium Elektrotechniek & Elektronica, 1992, 1983, 600 fr.
Toeleveringsrepertorium Metaalsektor, 1994-1995, 1.200 fr.
Toeleveringsrepertorium Kunststoffen en Rubber, 1995-1996, 1.200 fr.
Toeleveringsrepertorium Sektor Industriële diensten West-Vlaanderen.
Editie 1995-1996, 250 fr.

Reeks Wes

(BTW en port inbegrepen)

- G. Declercq & O. Vanneste, Het Arrondissement Ieper, 1958, 207 blz.*
- O. Vanneste & P. Hovart, De Belgische Zeevisserij, 1959, 358 blz.*
- O. Vanneste & P. Hovart, La pêche Maritime Belge, 1959, 358 pp.*
- O. Vanneste, J. Theys & M. Zwaenepoel, Het Arrondissement Brugge, 1961, 463 blz.*
- O. Vanneste, J. Theys & M. Zwaenepoel, Het Arrondissement Oostende, 1962, 444 blz., 297 fr.
- O. Vanneste & J. Theys, Menen, 1962, 256 blz.*
- O. Vanneste, J. Theys & M. Zwaenepoel, Het Arrondissement Roeselare, 1963, 336 blz.*
- J. Theys o.l.v. O. Vanneste, Westvlaamse grensarbeiders in Noord-Frankrijk, 1964, 144 blz., 184 fr.
- J. Theys s.l.d. O. Vanneste, Les Frontaliers de la Flandre Occidentale dans le Nord de la France, 1964, 144 pp., 184 fr.
- O. Vanneste & J. Theys, Veurne, 1964, 189 blz.*
- M. Zwaenepoel & N. Vanhove, De landbouw in West-Vlaanderen, 1965, 352 blz.*
- O. Vanneste, Het groeipoolconcept en de regionaal-economische politiek, 1967, 376 blz., 297 fr.
- O. Vanneste & J. Theys, Het Arrondissement Tielt, 1968, 410 blz., 297 fr.
- J. Theys, Een analyse van de Westvlaamse grensarbeid in Noord-Frankrijk, 1969, 248 blz., 297 fr.
- M. Zwaenepoel, Vrije Tijd, 1969, 332 blz.*
- N. Vanhove, Het vakantiepatroon en de toeristische bestedingen van de Belgische bevolking, 1969, 264 blz., 297 fr.

- N. Vanhove, Structure des vacances et dépenses touristiques de la population belge, 1969, 264 pp., 297 fr.
 - J.M.I. Demeyere, Demografische facetstudies, 1969, 144 blz., 184 fr.
 - R. Branson, J. Theys, H. Van Reybrouck, o.l.v. N. Vanhove, Tertiaire sektor en verzorgende centra van West-Vlaanderen, 1971, 356 blz., 350 fr.
 - J. Hemschoote, Luchtverontreiniging in West-Vlaanderen, 1972, 209 blz., 290 fr.
 - N. Vanhove, Het Belgisch Kusttoerisme - Vandaag en Morgen, 1973, 520 blz., 509 fr.*
 - L. Schepens, Van Vlaskutser tot Franschman, 1973, 294 blz., 403 fr.
 - De Westvlaamse gemeenten in de Volkstelling 1970, 1974, 128 blz., 216 fr.
 - Symarindus. De energiefunctie van de Belgische Kust en de maritieme industrialisering, 1977, 448 blz., 682 fr.
 - P. van Outryve d'Ydewalle, Verzamelde toespraken, 1980, 816 blz., 910 fr.
 - West-Vlaanderen in kaart, 1981, 220 blz., 445 fr.
 - E. Omev, De Zeevisserij, 1981, 256 blz., 500 fr.
 - Land- en tuinbouw in West-Vlaanderen, 1982, 400 blz., 774 fr.
 - E. Omev, Kwalitatieve discrepanties in de arbeidsallokatie, 1985, 424 blz., 819 fr.
 - O. Vanneste, Verzamelde toespraken, 1980-1989, 1990, 520 blz., 1.060 fr.
 - N. Vanhove, J. Theys, West-Vlaanderen 2000 - Een strategie voor economische ontwikkeling, 1990, 468 blz., 1.020 fr.
 - O. Vanneste, Verzamelde toespraken, 1990-1996, 464 blz., 1.300 fr.
- ### Reeks Facetten van West-Vlaanderen
- (BTW en port inbegrepen)
- R. Simoen & O. Vanneste, De uitbouw van de haven van Zeebrugge, 1972, 48 blz.*
 - C. Vermeersch, Het recreatief buitenverblijf, 1973, 100 blz., 124 fr.
 - S. Beernaert, De waterverontreiniging in het IJzerbekken, 1973, 124 blz., 158 fr.
 - Distributiebedrijven en handelscentra in West-Vlaanderen, 1974, 68 blz., 92 fr.
 - S. Beernaert, De waterverontreiniging van de binnenwaters van Midden- en Oostkust, 1974, 105 blz., 151 fr.
 - N. Vanhove, Vakantiespreiding, 1975, 56 blz., 103 fr.
 - S. Beernaert, De waterverontreiniging in het hydrografisch bekken van de Leie en de Schelde, 1975, 88 blz., 151 fr.
 - De Haven van Brugge-Zeebrugge na de chunnel, 1975, 80 blz., 151 fr.
 - P. Boerjan, De toeristische statistiek in België, 1976, 84 blz., 151 fr.
 - S. Beernaert e.a., Waterbeleid in West-Vlaanderen, 1976, 64 blz., 124 fr.
 - J. Theys, Evolutie van de werkloosheid in West-Vlaanderen, 1977, 104 blz., 177 fr.
 - S. Beernaert, De algemene waterbevoorrading van West-Vlaanderen, 1978, 40 blz., 82 fr.
 - Prognose van de bevolking en actieve bevolking in West-Vlaanderen, 1978, 48 blz., 105 fr.
 - P. Boerjan, De ontwikkeling van het vakantiegedrag van de Belgische bevolking, 1978, 124 blz., 255 fr.
 - Prognose van het aantal gezinnen en raming van de huisvestingsbehoeften in West-Vlaanderen, 1979, 60 blz., 129 fr.
 - Terreinbehoeften voor Teverkstelling, Toerisme en Rekreatie in West-Vlaanderen, 1979, 80 blz., 166 fr.
 - Milieuzorg in West-Vlaanderen, 1979, 76 blz., 159 fr.
 - Infrastrukturele behoeften, 1979, 80 blz., 166 fr.
 - Strukturaanalyse van de textielnijverheid in West-Vlaanderen, 1980, 140 blz., 285 fr.
 - Zeebrugge en de maritimisering van zijn achterland, 1981, 120 blz., 248 fr.
 - Strukturaanalyse van de metaalnijverheid in West-Vlaanderen, 1982, 156 blz., 314 fr.
 - Strukturaanalyse van de voedingsnijverheid in West-Vlaanderen, 1983, 120 blz., 248 fr.
 - Onderzoek naar de mogelijkheden tot inbreiding in vijf Westvlaamse gemeenten, 1983, 104 blz., 211 fr.
 - Vakantie van de Belgen in 1982, 1984, 192 blz., 381 fr.
 - Financiële analyse van de Westvlaamse industriële ondernemingen, 1984, 56 blz., 124 fr.
 - Studie ter voorbereiding van een geïntegreerde actie voor de Westhoek, 1986, 116 blz., 280 fr.
 - Marktstrategie voor de Britse toeristische markt, 1986, 176 blz., 600 fr.
 - Huisvestingsbehoeften in West-Vlaanderen, 1985-95, 1987, 76 blz., 175 fr.
 - Het kanaal Zeebrugge-Merendree, Sociaal-economische verantwoording en milieu-effectenrapportering, 1987, 112 blz., 250 fr.
 - Masterplan ter renovatie van de haven van Oostende, 1988, 36 blz., 95 fr.
 - Een vernieuwd toeristisch aanbodbeleid voor West-Vlaanderen, 1988, 32 blz., 85 fr.
 - Ready for the tunnel, 1988, 36 blz., 154 fr.
 - Hoevertoerisme in de Westhoek, 1989, 88 blz., 226 fr.
 - Telecommunicatie morgen - Telematicdiensten en ISDN-netwerk, 1990, 28 blz., 95 fr.
 - Strategisch marketingplan voor het toerisme te Knokke-Heist, een toeristisch beleidsactieplan, 1991, 32 blz., 95 fr.
 - Het vakantie- en korte-vakantiegedrag van de Belgen in de periode 1982-88, 1991, 44 blz., 136 fr.
 - De economische betekenis van het toerisme te Brugge, 1992, 96 blz., 260 fr.
 - Mogelijkheden voor het riviertoeerisme in West-Vlaanderen, 1993, 72 blz., 170 fr.
 - Het vakantie- en korte-vakantiegedrag van de Belgen in de periode 1982-1991, 1994, 32 blz., 200 fr.
 - Bedrijventerreinen in West-Vlaanderen, 1994, 52 blz., 550 fr.
 - West-Vlaanderen in cijfers, 1995, 119 blz., 790 fr.
 - Het internationaal toeristisch marketingplan voor België, 1996, 84 blz., 790 fr.
 - Evolutie van de productie en verwerking van huishoudelijk afval in de provincie West-Vlaanderen, 1997, 94 blz., 850 fr.
 - Socio-economische profielen van de arrondissementen in West-Vlaanderen, 1998, 148 blz., 900 fr.
 - Bezetting van de bedrijventerreinen in West-Vlaanderen, 1998, 324 blz., 900 fr.

* Uitgeput

DESIMPEL

*Méér dan 100 jaar
ondernemingszin !*

Contacteer:

Tel. (051) 24 98 05

Fax (051) 24 98 07

osmo

milieuvriendelijke meststoffen

**IMMO
DESIMPEL**

immobiliën - clintonpark - roeselare

**RC
SYSTEMS**

knowhow in aluminium

clintonpark

bedrijvencomplex roeselare

REMI CLAEYS ALUMINIUM

lichtervelde

**ACCENT
BUSINESS PARK**

bedrijvencomplex roeselare-rumbeke

**DE
VOSSENBERG**

hotel & businesscenter hooglede

Abdijhoeve

oudenburg

Hippodroom Wellington
Oostende

33ba mega-baapeningsoord oostende

THERMAE PALACE

seminarie- & congrescenter oostende

ZEEBRUGGE

EEN
NIEUWE HAVEN
VOOR
EUROPA

HAVENBESTUUR BRUGGE-ZEEBRUGGE

ISABELLAAN 1,

8380 ZEEBRUGGE

tel. 050-54 32 11

fax 050-54 32 24

telex 81.205

internet: <http://www.zeebruggeport.be>

e-mail: mbz@zeebruggeport.be